

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

BİR AİLE DİZİSİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ: GÖNÜL DAĞI

SINIF EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arif İŞLEYİCİ

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YILMAZ

BOLU, MAYIS 2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

Arif İŞLEYİCİ tarafından hazırlanan “**BİR AİLE DİZİSİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ: GÖNÜL DAĞI**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir. 16/05/2025

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Azize YASA
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Tuğrul Gökmen ŞAHİN
İnönü Üniversitesi

.....

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YILMAZ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre , tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

Arif İŞLEYİCİ

ÖZET

**BİR AİLE DİZİSİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ: GÖNÜL DAĞI
YÜKSEK LİSANS TEZİ
ARİF İŞLEYİCİ
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
(TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA YILMAZ)
BOLU, MAYIS - 2025
XI + 91**

Geçmişten günümüze giderek gelişen ve değişen kitle iletişim araçları ve içerikleri toplumu da doğrudan etkilemektedir. Özellikle her evde bulunan ve etkisini gelişen teknolojiye rağmen sürdürebilen televizyon içerikleri genelde toplumsal özelde bireysel gelişim açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı Gönül Dağı dizisinin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde kazandırılması beklenen değerleri ne şekilde içerdiğinin belirlenmesidir. Araştırmanın modeli nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan durum çalışması olarak belirlenmiştir. Araştırmanın verilerini Gönül Dağı dizisinin Youtube platformunda yayınlanmış ve her sezon için en çok izlenme oranına sahip iki bölüm olmak üzere 10 bölümü oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri betimsel analiz aracılığıyla çözümlenmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda Gönül Dağı dizisinin sevgi, duyarlılık, sorumluluk, yardımseverlik, saygı, aile bütünlüğü değerlerini daha fazla ele aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca her sezonda ilgili değerlerin dikkat çekecek düzeyde sürdürülebilir şekilde vurgulandığı belirlenmiştir. Estetik, mahremiyet, mütevazılık, özgürlük değerleri geri planda kalmış olsa da incelenen tüm değerlere farklı bölümlerde farklı frekanslarda yer verildiği söylenebilir. Yaklaşık olarak her bir dakikada bir değer ele alındığı Gönül Dağı dizisinin ailecek izlenebilecek ve değerlere ilişkin farkındalık kazandırabilecek içeriğe sahip olduğu belirlenmiştir. Dizi, literatürde yer alan çalışmalar doğrultusunda eleştirel bir yaklaşımla tartışılmış ve günümüz kitle iletişim araçlarında yer alan içerikler arasında değerler eğitimi açısından izlenmeye değer nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gönül Dağı, değer eğitimi, öğretim programı, dizi.

ABSTRACT

ANALYSIS OF A FAMILY TV SERIES IN TERMS OF VALUES

EDUCATION: GÖNÜL DAĞI

MASTER THESIS

ARİF İŞLEYİCİ

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF PRIMARY EDUCATION

(SUPERVISOR:ASSIST. PROF. DR. MUSTAFA YILMAZ)

BOLU, MAY 2025

XI+ 91

Mass media and their contents, which have been developing and changing from past to present, directly affect the society. Especially television content, which is available in every home and can maintain its effect despite the developing technology, has a critical importance in terms of social development in general and individual development in particular. In this context, the aim of this study is to determine how the series Gönül Dağı contains the values expected to be acquired in the Türkiye Century Education Model. There search model was determined as a case study, which is widely used in qualitative research. The data of the study consisted of 10 episodes of the Gönül Dağı TV series published on the Youtube platform, including the two episodes with the highest viewership rate for each season. The data of the study were analyzed through descriptive analysis. As a result of the analysis of the data obtained, it was concluded that the Gönül Dağı series dealt more with the values of love, sensitivity, responsibility, helpfulness, respect and family integrity. In addition, it was determined that the relevant values were emphasized in a remarkably sustainable way in each season. Although the values of aesthetics, privacy, modesty and freedom remained in the background, it can be said that all the values analyzed were included at different frequencies in different episodes. It was emphasized that the series Gönül Dağı, in which a value is discussed approximately every minute, has content that can be watched with the family and can raise awareness about values. It is stated that it is worth watching in terms of values education among the content in today's mass media by discussing it with a critical approach in line with the studies in the literature.

Keywords: Gönül Dağı, value education, curriculum, series.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	ii
ETİK BEYAN.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
TABLO LİSTESİ	ix
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	x
TEŞEKKÜR	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Problem Cümlesi	4
1.4. Alt Problemler	4
1.5. Araştırmanın Önemi	5
1.6. Sınırlılıklar.....	6
1.7. Sayıtlar	6
1.8. Kavram Tanımları	6
1.9. Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar	6
1.9.1. Kuramsal Çerçeve.....	6
1.9.1.1. Televizyon.....	6
1.9.1.2. Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri	9
1.9.1.3. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)	13
1.9.1.4. Televizyon Dizileri.....	15
1.9.1.5. Gönül Dağı Dizisi	16
1.9.1.6. Değerler.....	17
1.9.1.7. Değerler Eğitimi.....	19
1.9.1.8. Değerler ve Medya	27
1.9.2.İlgili Araştırmalar	29
2. MATERYAL VE YÖNTEM	36
2.1. Araştırmanın Modeli	36
2.2. Veri Toplama Aracı.....	36
2.3. Verilerin Analizi.....	39
3. BULGULAR	41
3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	41

3.1.1.Gönül Dağı Dizisinin Birinci Sezon Birinci Bölümüne (Balonla 5 Hafta) İlişkin Bulgular	41
3.1.2.Gönül Dağı Dizisinin Birinci Sezon İkinci Bölümüne (Şimdi Değilse Ne Zaman?) İlişkin Bulgular	45
3.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	48
3.2.1.Gönül Dağı Dizisinin İkinci Sezon 62. Bölümüne (Dünya Kalbi) İlişkin Bulgular	48
3.2.2.Gönül Dağı Dizisinin İkinci Sezon 65. Bölümüne (Kayalar Ağlar Mı?) İlişkin Bulgular	52
3.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	56
3.3.1.Gönül Dağı Dizisinin Üçüncü Sezon 66. Bölümüne (Anne Kokusu) İlişkin Bulgular	56
3.3.2.Gönül Dağı Dizisinin Üçüncü Sezon 103. Bölümüne (Geç Kalmışlıklarımız) İlişkin Bulgular	59
3.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	62
3.4.1. Gönül Dağı Dizisinin Dördüncü Sezon 104. Bölümüne (Anne Duası) İlişkin Bulgular	62
3.4.2. Gönül Dağı Dizisinin Dördüncü Sezon 111. Bölümüne (İnsanın Vazifesi) İlişkin Bulgular	66
3.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	69
3.5.1.Gönül Dağı Dizisinin Beşinci Sezon 143. Bölümüne (Zahide Çiçeği) İlişkin Bulgular	69
3.5.2.Gönül Dağı Dizisinin Beşinci Sezon 145. Bölümüne (Kaybolmak) İlişkin Bulgular	72
4. TARTIŞMA	75
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	82
5.1. Sonuç	82
5.2. Öneriler	83
KAYNAKLAR	84

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1. 2018 ve 2024 Öğretim Programlarında Ele Alınan Değerler.....	3
Şekil 1.2. Televizyon içeriklerinin RTÜK tarafından belirlenen akıllı işaretleri..	12
Şekil 1.3. 2018 ve 2024 Öğretim Programlarında Ele Alınan Değerler.....	24

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1. Değerlere ilişkin tanımlamalar.....	24
Tablo 2.1. Gönül Dağı dizisi Youtube görüntülenme sayıları.....	37
Tablo 2.2. Araştırmaya dahil edilen bölümlerin konuları ve süreleri.....	39
Tablo 3.1. Değerler bağlamında gönül dağı dizisinin birinci sezon birinci bölümünün betimsel analizi	41
Tablo 3.2. Değerler bağlamında gönül dağı dizisinin birinci sezon ikinci bölümünün betimsel analizi	45
Tablo 3.3. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin ikinci sezon 62. bölümünün betimsel analizi.....	49
Tablo 3.4. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin ikinci sezon 65. bölümünün betimsel analizi.....	52
Tablo 3.5. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin üçüncü sezon 66. bölümünün betimsel analizi	56
Tablo 3.6. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin üçüncü sezon 103. bölümünün betimsel analizi	59
Tablo 3.7. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin dördüncü sezon 104. bölümünün betimsel analizi	62
Tablo 3.8. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin dördüncü sezon 111. bölümünün betimsel analizi	66
Tablo 3.9. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin beşinci sezon 143. bölümünün betimsel analizi	69
Tablo 3.10. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin beşinci sezon 145. bölümünün betimsel analizi	72

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

- MEB** : Millî Eğitim Bakanlığı
RTÜK : Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
TDK : Türk Dil Kurumu
TRT : Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TEŞEKKÜR

Değerler eğitimi ile tanışmamı ve tezimi bu alanda yazma kararı almamı sağlayan değerli hocam, tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YILMAZ’a, çalışmamın başlangıcından bitimine kadar tüm aşamalarda değerli katkılarından ve yönlendirmelerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca üzerimde emeği olan, bana yol gösteren tüm öğretmenlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazma sürecimde her zaman yanımda olan kıymetli eşime ve hayatımı anlamlı kılan çocuklarıma teşekkür ve minnetlerimi sunarım.

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır.

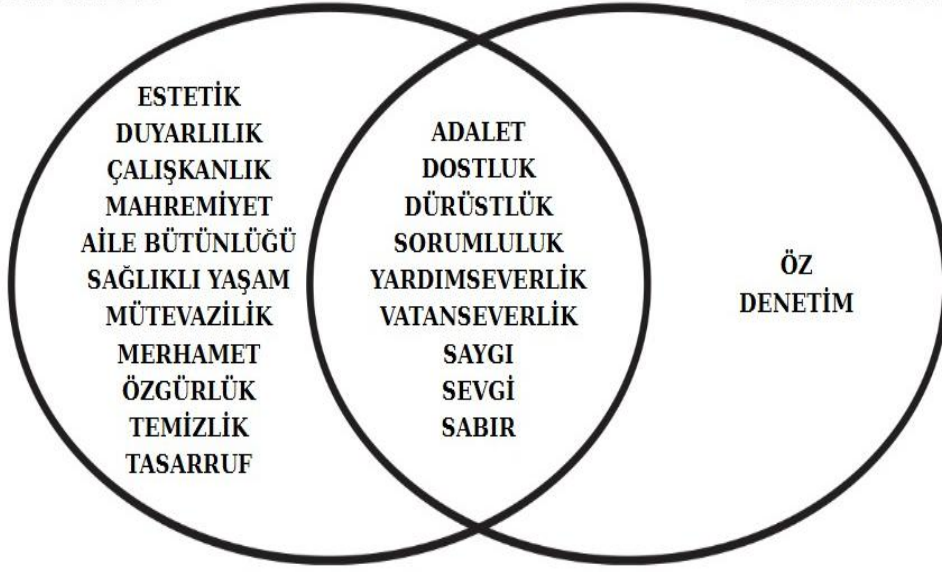
1.1. Problem Durumu

Gelişen teknoloji ile birlikte tüm dünyada teknolojik araçlar hayatın vazgeçilemez bir parçası haline gelmiştir. İnternetin yaygınlaşmasıyla günlük yaşantıda kitle iletişim araçları da dikkate değer düzeyde kullanılmaktadır (Tadpatrikar vd., 2021). Kitle iletişim araçları bebeklik çağından itibaren bireyin hayatını etkilemektedir (Köksalan vd., 2022). Çocuklar için bu durum, tüm dünyada teknoloji bağımlılığı düzeyinde artarak devam eden yaygın bir problem haline gelmektedir (Oliveira vd., 2023). Ebeveynler erken yaşlardan itibaren çeşitli önlemler alarak bu durumu önlemeye çalışsalar da çocukların sosyal yaşantısında kitle iletişim araçları ile etkileşimde bulunması kaçınılmaz bir gerçektir (Hidaayah vd., 2022; Masfufah ve Darmawan, 2023). Bu araçlar tümüyle zararlı olmayıp kişisel gelişime katkı sağlayacak içerikler de bulunmaktadır. Teknolojik araçları kullanım amacı ve süresi, insan üzerindeki etkisine yön verecek en önemli etken olarak görülebilir (Rocha ve Nunes, 2020). İçerik kullanımını kısıtlayıcı çeşitli uygulamalar bulunsu da tamamen izole bir ortam sağlamak olanaksız hale gelmektedir. Ebeveynlerin teknoloji kullanım davranışları çocuklara rol model olmaktadır. Bu bağlamda ailelerin kitle iletişim araçlarını kullanırken gerçekleştirmiş oldukları tercihler çocuğu da doğrudan etkilemektedir (Hammer vd., 2021). Cep telefonu, bilgisayar gibi araçlar daha kişisel kitle iletişim araçları olarak görülebilir. Bu araçların kullanımı kişiye özgü ve dış ortamdaki bağımsız olabilmektedir. Dolayısıyla içerik tercihleri kişi dışındaki bireyleri etkilemeyebilir. Buna karşın özellikle kültürümüzde yaygın şekilde kullanılan televizyon bulunduğu ortamdaki her insanı istemli veya istemsiz şekilde etkilemektedir (Erdoğan, 2020). Bundan dolayı televizyon kullanımı ve içerik seçimi oldukça önemlidir. Medya platformları her geçen gün karmaşıklaşmakta, bireyi amaç dışı kullanmaya teşvik etmekte ve kendine bağımlı hale getirmektedir (Christakis, 2019; Ding ve Li, 2023). Bu karmaşık yapıda her bireyin medya okuryazarı olmaları gerekmektedir. Bu karmaşık yapı içerisinde doğru içeriği tercih edebilecek iradeyi gösterebilmesi ve sürdürülebilir davranış

olarak yaşantısında kullanması önem arz etmektedir. Kişilik özellikleri ve alışkanlıkların erken yaşlarda şekillendiği ve davranış olarak yaşam boyu sürdürüldüğü düşünülürse (Susar-Kırmızı, 2014) erken yaşlardan itibaren çocukların kitle iletişim araçlarında doğru içeriklerle karşı karşıya kalmaları geleceği doğrudan etkileyecektir.

Televizyonlarda bulunan içerikler de geçmiş yıllara kıyasla farklılaşmış, toplumumuzun kültürel değerlerinden uzak içerikler yaygınlaşmıştır. Zedelenen aile bağları, aldatma, ahlaksızlık, dolandırıcılık, cinayet, adaletsizlik gibi olumsuzluklar üzerine kurgulanmış içerikler her gün toplumun karşısına çıkmaktadır. Eski dönem dizileri ile karşılaştırıldığında güncel dizilerin büyük çoğunluğunun tamamen farklı bir anlayışla, olumsuz davranışlara özendirmeyi ve toplumsal açıdan normalleştirmeyi hedefleyen bir anlayış benimsemektedir (Pekdemir ve Yılmaz, 2022). Büyük çoğunluğu bu tür içeriklerle dolu olan televizyon kanallarında eski dönem dizilerinde ele alınan değerleri sürdürmeye çalışan, toplumsal değerlere önem veren ve aşılamaaya çalışan içerikler de bulunmaktadır (Guru vd., 2013). Çocuklara rol model olabilmek ve değerlerimizi benimsemelerine destek olabilecek içerikleri ailecek takip etmek, üzerine sohbet etmek çocukların kişiliklerinin şekillenmesinde ve değer algılarında olumlu etki oluşturacaktır.

Eğitim sadece okulda sağlanan bir süreç değildir. Yaşamın her anında devam etmektedir. Bu bağlamda okul dışı ortamlarda da değerlere ilişkin farkındalık kazandırabilecek her türlü unsur fayda sağlayacaktır (Greenfield, 2009). 2018 öğretim programlarında belirlenmiş 10 kök değerın eğitim-öğretim sürecinde tüm derslerde ortak olacak şekilde kazandırılması hedeflenmektedir. Bunlar; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olarak ifade edilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde ise Erdem-Değer-Eylem çerçevesinde ilgili değerler tüm programlarda ortak olmakla birlikte 2018 yılında belirlenen kök değerler öz denetim dışında aynı şekilde benimsenmiştir. Bu değerler ile birlikte aile bütünlüğü, çalışkanlık, tasarruf, duyarlılık, estetik, mahremiyet, mütevazılık, merhamet, özgürlük, temizlik ve sağlıklı yaşam değerleri de benimsenmiştir (MEB, 2024). Öğretim programlarında ele alınan değerlere ilişkin görsel Şekil 1.1'de belirtilmiştir.

Şekil1.1. 2018 ve 2024 Öğretim Programlarında Ele Alınan Değerler

Şekil 1.1’de görüldüğü üzere değerler eğitimi güncellenen programla birlikte daha kapsamlı şekilde ele alınmış olup daha fazla önem verilmiştir. Gelişmiş ve nitelikli bir toplumun inşası ancak değerlere sahip ahlaklı ve karakterli bireyler yetiştirmekle mümkündür (Berkowitz, 2011). Bu bağlamda değerler eğitimi erken yaşlardan itibaren hayatın her anında kazandırabilecek uygulamalar gerçekleştirmek toplumsal açıdan önem taşımaktadır.

Ebeveynlerin çalıştığı ve ailenin tüm fertlerinin akşam saatlerinde ve hafta sonunu bir arada geçirdikleri düşünülürse birlikte yapılan aktiviteler çocuk gelişimi için oldukça önemlidir. Bu aktivitelerden birisi de ailecek televizyon izlemek olarak görülmektedir (Gülner ve Öztat, 2020). Genellikle toplumumuzda ailede televizyondaki içeriğe karar verici kişi baba figürü olarak ön plana çıkmaktadır (Ülken, 2019). Dolayısıyla bu karar animasyon içeriklerinden ziyade aile dizileri lehine eğilim göstermektedir.

Değişen dizi içerikleri ve işlenen konular bağlamında geçmiş dönemlerin değer yargılarını sürdürülebilir kılmaya çalışan ve değer yargılarını işlemeye devam eden içeriklere sahip kanalların başında ülkemizin hem belleği hem de geleceği sloganını benimseyen Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) gelmektedir (Erol, 2023). Özellikle dönem dizilerinin son dönemlerde ön plana çıktığı kanalda çocukların izlemesine uygun aile dizilerinin de bulunduğu

görülmektedir. Bu dizilerin başında TRT-1 kanalında yayımlanan, 5 sezondur devam eden ve yayımlandığı gün reyting sıralamalarında genellikle birinci sırada yer alan (URL-1) Gönül Dağı dizisi ön plana çıkmaktadır. Gönül Dağı dizisi 2020 yılından itibaren devam eden dram ve komedi temalı bir aile dizisidir. Dizide aile bağları ve değerler ön planda tutulmakla beraber imkansızlıklar ve engellerle mücadele eden 3 kuzenin (amcaoglu) bilimsel çabalarını konu almaktadır. Dizi yıllardır reytingler bağlamında birçok ailemizin evlerine misafir olarak ailenin bir parçası gibi benimsenmiştir (İhtiyar, 2024). Çocuklarımıza değerleri kazandırma bağlamında Gönül Dağı dizisi de rol model olabilecek kurgu ve senaryoya sahiptir. Bu bağlamda Türkiye Yüzyılı Maarif modeli ile daha fazla ön plana çıkarılan ve eğitim öğretim sürecinde örtük olarak kazandırılmaya çalışılan değerler eğitimi destekleyecek bir medyatör olarak Gönül Dağı dizisi önemli bir rol taşıyabilir. Özellikle ilkökul çağındaki çocukların değer algılarının şekillenebilmesi ve örnek olaylar üzerinden gözlemleyebilmeleri adına Gönül Dağı dizisinin değerler eğitimi açısından incelenmesi araştırmaya değer hale gelmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Gönül Dağı dizisinin 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve 2018 Öğretim Programı'nda kazandırılması beklenen değerleri ne şekilde içerdiğinin belirlenmesidir.

1.3. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Gönül Dağı dizisinin 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve 2018 Öğretim Programı'nda kazandırılması beklenen değerleri ne şekilde içermektedir?”olarak belirlenmiştir.

1.4. Alt Problemler

1. Gönül Dağı'nın 1. sezonunda değerler ne şekilde yer almaktadır?
2. Gönül Dağı'nın 2. sezonunda değerler ne şekilde yer almaktadır?
3. Gönül Dağı'nın 3. sezonunda değerler ne şekilde yer almaktadır?
4. Gönül Dağı'nın 4. sezonunda değerler ne şekilde yer almaktadır?
5. Gönül Dağı'nın 5. sezonunda değerler ne şekilde yer almaktadır?

1.5. Araştırmanın Önemi

Teknolojinin gelişimiyle kitle iletişim araçlarının kullanımında değişimler yaşansa da televizyonun aile hayatındaki rolü ortak kullanımdan kaynaklı olarak devam etmektedir. Dolayısıyla televizyon içerikleri toplumun büyük kesimini etkileyebilecek potansiyele sahiptir (Konca, 2022; Tadpatrikar vd., 2021; Oduncu ve Karaduman, 2021). Bundan dolayı toplumsal açıdan arzu edilen nitelikte bireylerin yetişebilmesi için birçok disipline özgü içeriklerin toplumsal birlik ve beraberliği, kültürel ve geleneksel değerleri esas alarak yapılandırılması önem arz etmektedir. Buna karşın son yıllarda yayımlanan televizyon programları toplumsal aile yapısına aykırı olarak olumsuz şekilde senaryolaştırılmaktadır. Bu durum genç nesillerin toplumsal ahlak yapılarının değişime uğramasına ve öz değerlerden uzak yaşantılara özenmelerine yol açmaktadır.

Güncellenen öğretim programı olan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde hedeflenen yetkin ve erdemli insan profiline sahip öğrenci yetiştirebilmek için (MEB, 2024) yaşantısının her anında toplumsal değerleri benimseyebilecek durumlara maruz kalması gerekmektedir. Bu bağlamda günlük yaşantısının belirli zamanını televizyon karşısında geçiren genç neslin izlemiş olduğu içerikler kişilik ve karakter gelişimi açısından önem arz etmektedir. Televizyonda toplumun düzenini ve ahlaki yapısını tehdit edebilecek içerikler olmakla birlikte, gelişimini sağlayabilecek içeriklerde bulunmaktadır. Uygun içerikli programlar özellikle çocukların öğrenme yaşantılarına katkı sağlamaktadır. Değer eğitimi bağlamında bireylere katkı sağlayabilecek programlardan biri de Gönül Dağı dizisidir (Kaya ve Kımtır, 2022). Gönül Dağı dizisinde bilimsel faaliyetlerin ele alınmasının yanı sıra aile bağları, gelenek ve görenekler, kültürel konular sürdürülebilir şekilde işlenmekte ve fedakarlıklarla dolu süreçler ele alınmaktadır.

Bu araştırmada Gönül Dağı dizisi değerler eğitimi bağlamında ele alınarak hangi değerlerin ne şekilde ele alındığı belirlenmeye çalışılacaktır. Böylelikle karmaşık ve yoğun seçenekler arasından doğru ve faydalı içeriğe erişebilme ve öğrencilerin değer algılarını örnek olaylar çerçevesinde geliştirebilme açısından bu araştırma farkındalık oluşturacaktır. Elde edilecek sonuçlar doğrultusunda dizinin değerler eğitimi bağlamında üstlenebileceği rolü ortaya çıkararak ebeveynler için akademik olarak niteliği ortaya konmuş ve bir seçim opsiyonu oluşturulmuş olacaktır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma Gönül Dağı dizisinin 5 sezonunda yayımlanmış olan toplam 10 bölümle sınırlandırılmıştır. Araştırmada incelenen değerler Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu 2018 ve 2024 öğretim programlarında yer alan değerlerle sınırlandırılmıştır.

1.7. Sayıtlar

Bu araştırmada incelenen bölümlerin ilgili sezonun genelini yansıttığı varsayılmıştır. Araştırmacının ilgili değerleri dizi içeriklerinde uygun şekilde belirlediği varsayılmıştır.

1.8. Kavram Tanımları

Gönül Dağı: TRT-1'de yayımlanmakta olan 3 amcaoğlunun bilime ilişkin çabaları ve süreçte karşılaştıkları zorluklarla olan mücadelesini ele alan bir bozkır dizisidir.

Değerler: Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu 2018 ve 2024 öğretim programlarında yer alan değerleri ifade etmektedir.

Sezon: Dizinin yayımlanmış olduğu dönemi (yıl) temsil etmektedir.

Bölüm: Dizinin yayımlandığı ilk günden itibaren hangi hafta (yeni bölüm) yayımlandığını göstermektedir.

1.9. Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

1.9.1. Kuramsal Çerçeve

1.9.1.1. Televizyon

Literatürde televizyona ilişkin birçok tanımlama bulunmaktadır. Televizyon Yücel'e (1998) göre elektronik teknik ve yöntemler aracılığıyla sahnelerin belirli bir süreyi kapsayacak şekilde anlık olarak veya tekraren gösterilmesi olarak ifade edilmiştir. Mutlu (2005), televizyonu üretimi, ürünü ve tüketimi ile bir endüstri olarak tanımlamıştır. Belligüçük (2004), televizyonu, yaşama yönelik verileri yeniden kurgulayarak ve montajlayarak geniş kitlelere eriştiren bir teknoloji olarak tanımlamaktadır. Türkoğlu (2017) televizyonu, tekil kaynaktan kimliği ayırt edilmeden ulaşılmaya çalışılan kitlelere gönderilen

mesajlar barındıran görüntü ve sesi eş zamanlı aktarabilen kitle iletişim aracı olarak tanımlamıştır.

Evrensel olarak televizyon dünya genelinde 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaygın şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde de en çok kullanılan kitle iletişim araçları arasında yer almaktadır (Şenyurt, 2008). Televizyonun gelişim aşaması ilk olarak 1884 yılında Paul Nipkow tarafından resim tarama makinesi kullanılarak taranan resmin telgraf hatları aracılığıyla iletimine ilişkin yapmış olduğu tasarımıyla başlamıştır. Günümüz televizyon kameralarının ilk prototipini ise 1923 yılında Vladimir Zworkin ionoscope-1 ismiyle somutlaştırmıştır. İlk televizyon yayını 1936 yılında BBC tarafından gerçekleştirilmiştir (Guarnieri, 2010). Türkiye’de ise televizyon yayıncılığı 1958 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi’nin çalışmaları sonrasında deneme amaçlı başlatılmış olup, 1968 yılında Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) tarafından düzenli yayınlara geçilmiştir. 1994 yılı itibariyle Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) kanunu ile özel televizyon yayıncılığına geçiş başlatılmıştır.

Günümüzde, diğer kitle iletişim araçları ile birlikte televizyon en etkili haber alma ve boş zamanı değerlendirme kaynağı olarak kabul görmektedir. Bununla birlikte televizyonun yüz yüze iletişimin yerini de aldığı ifade edilebilir (Özgün ve Treske, 2021). Televizyonun işlevleri incelendiğinde haber sağlama, eğitim, kamuoyu oluşturma ve kamuoyunu açıklama, eğlendirme, denetim ve eleştiri, inandırma, ürün ve hizmet tanıtımı, toplumsal bütünlük sağlama olarak ön plana çıkmaktadır (Genç ve Güner, 2010; Sadi, 2007).

Televizyon özellikle iletişim, eğitim ve eğlenceye yönelik oluşturduğu değişiklikler ile 20. Yüzyılın en önemli buluşları arasında yer almıştır. Televizyon toplumsal açıdan oldukça önemli bir güce sahiptir. Televizyonun oluşturduğu olumlu etkiyle birlikte olumsuz etkileri de mevcuttur. En önemli olumsuz özelliklerinden biri de aile içi iletişimi engellemesidir (Yatchuk ve Kodatska, 2020). Genellikle televizyondaki programı dikkatle takip ederek kendilerini aile ortamından soyutlamaları birçok birey için yaşanan bir durumdur.

İleti üretimi sağlayan bir araç olan televizyon hedef kitlesi kadar anlam kazanmaktadır. Bu bağlamda televizyon programları genellikle tüm kesimlere hitap edebilecek şekilde yapılanmaktadır. Televizyon programları çok farklı kitlelere hitap edebilmekte, ancak daha fazla izleyici kitlesi elde edebilmek adına niteliğe kıyasla niceliğe önem vermektedir (Dönmez, 2008). Televizyon

yapımcıları geniş kitlelere hitap edebilecek şekilde çeşitli programlar sunarak toplumun bu programları tüketmelerini beklemektedirler. Bu tüketim sayesinde izlenme oranları bağlamında reyting oluşur. Bu izlenme oranları sayesinde reklamcılarla pazarlıklar yapılabilmekte, toplumun ilgi ve talebi ticarete dönüştürülmektedir (Daşkiran, 2009; Sadi, 2007). Görsel ve işitsel unsurları birlikte barındıran televizyon, dikkat çekici özelliğiyle vermek istediği mesajı izleyicilerin kolaylıkla benimsemesini sağlayabilmektedir. Hedef kitlenin talep ve beklentilerini karşılayabilecek şekilde yapılandırılan programlar izleyicilerin alışkanlık ve beklentilerini de değiştirebilecek niteliktedir.

Televizyon programları “*Sessizlik Sarmalı Kuramı*”, “*Hipodermik İğne Teorisi*”, “*Gündem Belirleme Modeli*”, “*Kullanımlar ve Doyumlar Teorisi*” gibi yaklaşımlar temelinde yapılandırılmaktadır (Çakır, 2005). İlgili teorilerden daha fazla temele alınan yaklaşımın kullanımlar ve doyumlar teorisi olduğu ifade edilebilir. Bu yaklaşıma göre, bireylerin ilgi alanları, değerleri, sosyal rolleri kitle iletişim araçlarına yönelmelerini etkilemektedirler. Her birey televizyonda hangi programı inceleyeceğine kendisi karar verebilmektedir. Televizyonda verilmek istenen mesajlar birey tarafından seçici şekilde değerlendirilebilir. Bu yaklaşım çerçevesinde dört temel gerekçe televizyon izlemeyi tetiklemektedir. Bu sebepler günlük gerginliklerden izole olma ve duygusal rahatlama, kişisel ilişkilerin gelişimi, sosyal iletişim ihtiyaçlarını sanal olarak gidermek, takdir ve itibar görmek olarak ifade edilebilir (Bercis-Mani, 2005; Kellner ve Share, 2007; Sadriu, 2009). Boş zamanların önemli aktivitelerinden biri olan televizyon bireylerin psikolojik tatminleri olarak işlev görmektedir. Televizyon örtük olarak bireylerin eğitilmesi ve yönlendirilmesinde önemli role sahiptir.

Türk televizyonlarında yerli diziler 20. yüzyılın son yıllarından itibaren yaygınlaşmaya başlamıştır. 21. yüzyılın başlarından itibaren daha da artan izleyici kitlesi sayesinde daha fazla dizi üretilmeye, çeşitli tema ve içeriklerle izleyici karşısına çıkmaya devam etmiştir. Hikaye anlatma sürecinin doğrudan gerçekleştirilebildiği televizyon içeriği olarak diziler, küresel ve toplumsal değerleri, ilişki şekillerini, yaşam koşullarını, kültürel öğeleri de kapsayacak şekilde ele alarak toplumu etkisi altına almaktadır. Dizilerin süreleri dikkate alındığında izleyiciye etkisi de yadsınamaz düzeydedir (Erdal, 2010). Diziler günlük hayata paralel şekilde senaryolaştırılmaktadır. Yerel ve küresel olarak gündemi kapsayan olayları da konu edinerek hayatın bir parçası şeklinde

izleyiciyi etkisi altına almaktadır. Uzun soluklu dizilerde oyuncuların yaşlanması, medeni durumlarındaki değişimler, ölüm gibi olaylar günlük yaşamla özdeşleştirilerek izleyici tarafından benimsenmekte ve karakterlerle bağ kurulmaktadır. İzleyici, karakterlerin yaşadıkları her türlü duyguyu onlarla birlikte hissetmekte onların duygularına ortak olmaktadır (Tunç, 2010). Bu durum da televizyonun hedef kitlesi üzerinde dikkate değer düzeyde etki oluşturduğunu göstermektedir. Bu etkinin özellikle kişilik ve karakter gelişiminin temellendiği çocuklar üzerinde daha belirgin olduğu ifade edilebilir.

1.9.1.2. Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri

21. yüzyıldan itibaren bilgilendirme, kamuoyuna yön verme, eğitim, propaganda yapma gibi kritik roller üstlenen kitle iletişim araçlarından biri de televizyondur. Televizyon, toplumu belli konular hakkında yönlendirme ve düşünme biçimlerini etkileme gücüne sahiptir (Akalin, 2009). Televizyon, izleyicilerin başka toplum ve kültürlerin yaşantıları, davranış şekilleri, sosyal hayatları ve tüketim davranışlarına ilişkin bilgi edinmelerine olanak sağlayarak kültürel olarak değişmeye, yaşam şeklinin revize edilmesi için yönlendirme gücüne sahiptir (Dönmez, 2008; Moyer-Gusé ve Nabi, 2010).

Çocukların dünyası bağlamında televizyon görüntü ve sesin birleşimiyle tüm dünyayı evin içine taşıyan sihirli bir aygıt olarak ifade edilebilir. Çocuğu dünyayı tanıması ve algılayabilmesi için hazırlayan ve yaşamı sunan televizyon, bir yandan da dünyayı deneyimleyerek yaşantı yoluyla keşfetme fırsatını çocukların elinden almaktadır (Lillard ve Peterson, 2011). Televizyonun olumlu yönleri genellikle teknolojik özellikleri olarak ön plana çıkarken olumsuz yönleri olarak televizyon içerikleri şeklinde ön plana çıkmaktadır (Ertürk ve Gül, 2006). Televizyonun popüler kültür ürünlerini pazarlayışı aile içi yakınlaşma ve kaçınmalara sebebiyet verebilir. Normal şekilde izlenen programlar ailede fiziksel yakınlaşma ve duygusal birlikteliği destekleyebilirken, izleyicilerin programa tümüyle bağlanması etkileşimin ortadan kalkmasına sebebiyet verebilir. Aile, televizyonu bakıcı olarak kullanırsa veya kendisi bağlanırsa çocuğun da televizyonu bağlanıcı bir obje olarak benimsemesi kaçınılmazdır.

Günümüzde çocukların kendilerine rol model aldıkları bireyler televizyon gibi kitle iletişim araçlarının etkisiyle anne, baba, öğretmen gibi kişiler olmaktan çıkıp popüler reklam, dizi, film oyuncular, şarkıcılar gibi kişilere doğru değişim

göstermiştir. Televizyonun bu etkisi sayesinde kendisinin de içerisinde bulunduğu endüstriyel yapının ekonomik sürdürülebilirliğini sağlayıcı etkisi yadsınamaz düzeydedir. Dolayısıyla özellikle ailedeki tüketim kaynaklarının etkeni olan çocukların tüketim davranışlarının ve yaşam şekillerinin yönlendirilmesi televizyonun kendi sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Günlük program türleri aracılığıyla aile yaşantıları, cinayetler, ilişkiler, ahlak kriterleri, başarı kriterleri, değer yargı kriterleri belirlenerek sunulur. Bu kurguları yapılandırırken kurgudaki akıcılık ve ilgi çekiciliğe odaklanılmayı sağlayarak gerçeklik algısından uzak şekilde vurgulanan kriterleri yanlış bağlam ve durumlar çerçevesinde sunarak izleyicilerin toplumsal algısı ve yaşantısını manipüle edebilmektedir (Karaboğa, 2019; Postman, 1995). Çocukların soyut ve somut arasındaki farkı algılayamamasından dolayı televizyondaki her programı gerçek olarak kabul etmesi kişilik ve karakter gelişimlerini doğrudan etkilemektedir. Gerekli bilgi ve beceriye sahip olmadan çocuklara program seçimi hakkında özgürlük tanımak oldukça riskli bir durum olarak görülebilir. Ayrıca çocukların programlar arasındaki kendisine göre uygunluk ayrımının da farkında olmadıkları ifade edilebilir (Özgün ve Treske, 2021). Televizyonun yaygın olarak izlendiği ülkeler arasında yer alan ülkemizde de çocukların kişilik ve karakter gelişimlerinde televizyonun etkisi oldukça önemli düzeydedir. Bu bağlamda ebeveynlerin çocukların televizyon kullanımına ilişkin kontrolleri kritik role sahiptir (Potter, 2005; Sadriu, 2009; Şeylan, 2008). Çocuğun sosyalleşmesinde aile, din, eğitim gibi unsurların yanı sıra son yıllarda kitle iletişim araçlarının da ön plana çıktığı ve çocukların sosyalleşmesini doğrudan etkilediği görülmektedir. Bu bağlamda çeşitli programlar içeren televizyonun kullanım şekli sosyalleşmeyi iki yönlü etkileyebilecek potansiyele sahiptir. Dolayısıyla ebeveyn etkisi, uygun programların seçimi ve yeterli süre kısıtlaması ile televizyonun olumsuz etkilerinden uzak kalınması sağlanabilir.

Televizyon programlarında başrollerde bulunan oyuncuların canlandırdıkları şahsiyete ait kişilik ve karakterlerin seyirciler tarafından daha çok benimsendiği ifade edilebilir. Bu rol model anlayışın en çok dizilerde ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle çocuk ve gençlerin dizi karakterinin davranışlarına benzer davranış sergileme çabaları söz konusudur. Sosyal öğrenme kuramı dahilinde bulunan model alma temelli öğrenme davranışı açısından televizyon eğitici ve öğretici bir rol üstlenmektedir. Gelişen teknoloji ve artan

televizyon içerikleri göz önünde bulundurulursa, çocukların sosyalleşme süreçlerinde aile ve okulun etkisi giderek azalmakta, televizyon gibi kitle iletişim araçlarının etkisi artarak varlığını sürdürmektedir (Erjem ve Çağlayandereli, 2006; Kaya ve Tuna 2008). Zengin içeriği ile televizyon bilinçli kullanıldığı takdirde boş zaman aktivitesinden öteye geçerek bilinçlendirici, eğitici bir rol üstlenebilir (Çetin ve Aksu, 2010). Uygun içerikler çerçevesinde televizyon çocuklarda yeni bilgi edinebilme, dünyayı tanıyabilme, sanatsal becerileri geliştirebilme, şiddetten kaçınma, iletişim becerisinin gelişmesi, sağlıklı yaşam, moda gibi birçok konuda farkındalık, beceri ve olumlu davranışlar geliştirmesine katkı sağlar.

Kitle iletişim araçlarının bilgilendirme görevinden popüler kültür, toplumsal beğeni ve ortak eğlenceye göre şekillenme anlayışı televizyonun kendisini gerçekleştiremeyen nesiller oluşmasında etken olduğu görülmektedir (Sadriu, 2009). Televizyon özellikle uygun zamandan fazla izlenmesi durumunda, zihinsel olarak pasifleşmeye ve yaratıcı oyun etkinliklerini organize edebilmeyi engelleyebilmektedir (Arslan vd., 2006). Ayrıca televizyonun uygun zamandan fazla kullanımının çocukların algılama ve değerlendirebilme becerilerini olumsuz etkilediği ifade edilebilir. Tek yönlü televizyon – çocuk ilişkisi çocukların edilgen rol üstlenmesine ve kişisel gelişimini olumsuz etkilemesine sebebiyet verebilir (Şeylan, 2008). Özellikle olumsuz öğeler içeren dizilerin, kişilik özelliklerinin temellendirildiği çocukluk döneminde uygun olmayan rol modelleri benimsemelerine ve olumsuz kişilik gelişimine neden olabilir. Televizyonda yaşanan cinayet, tecavüz, şiddet, argo konuşma, hırsızlık gibi olumsuz içeriklerin gerçek hayata tesir ettiği birçok somut örnek bulunmaktadır (Ertürk ve Gül, 2006). Bu durum televizyonun toplumsal risk taşıyabileceğine işaret etmektedir. Çocukların dil gelişimine katkısı olduğu düşünülse de basit düzeyde kaldığı ve televizyonun karmaşık cümleleri algılamada ve yorumlamada çocukları körelttiği ifade edilebilir. Televizyon şiddet eğilimi, sosyalleşmeye karşı isteksiz tutum, dikkat dağınıklığı, uyku bozuklukları, gerçek dünyadan uzaklaşma gibi dikkate değer olumsuzluklara davetiye çıkarmaktadır.

Televizyonun olumlu ve olumsuz birçok etkisi bulunmasına karşın en önemli hususun televizyonun kullanım şekli olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda televizyonun kullanımı ve takip edilen içerikler, izleyicilere etkisinin yönünü şekillendirebilir. Bu bağlamda çocukların televizyondan olumlu şekilde faydalanabilmesi için uygun içerikleri sınırlı süre zarfında takip etmeleri

sağlanmalıdır. Bu noktada en önemli görev ebeveynlere düşmektedir. Özellikle RTÜK tarafından belirtilen akıllı işaretler hangi içeriğin çocuklar için uygun olabileceği konusunda ebeveynlere rehberlik etmektedir (Bkz. Şekil 1.2).

Şekil 1.2. Televizyon içeriklerinin RTÜK tarafından belirlenen akıllı işaretleri

Şekil 1.2 incelendiğinde, “genel izleyici kitlesi için uygundur” ve yaş grubuna bağlı olarak “7 yaş ve üzeri için uygundur” işareti olan içeriklerin çocuklar tarafından izlenmesinde herhangi bir sakınca olmamakla beraber “şiddet ve korku öğeleri içerir” işareti “olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar” işareti, “cinsellik içerir” işareti, “13 veya 18 yaş ve üzeri için uygundur” işareti içeren içeriklerin çocuklar tarafından izlenmemesi sağlanmalıdır. Bu bağlamda bu kısıtlama ve seçimlerin yapılmasında ebeveynlerin taviz vermemesi, ilgili işaretleri barındıran ve kendilerinin takip ettikleri dizileri çocukların yanında izlememeleri gerekmektedir. Özellikle televizyonun tüketim aracı olarak ticari bir platform olduğu göz önünde bulundurulursa, günümüzde izlenme oranı yüksek olan yapımların muadili yeni içeriklerin türediği görülmektedir (Öz ve Pehlivan, 2024). Bu bağlamda özellikle toplumsal değer yargılarından uzak, batı kültürünü benimseyen, olumsuz aile yaşantıları, şiddet, cinayet, mafya, aldatma gibi unsurların ön plana çıktığı içeriklerin yaygınlaştığı görülmektedir (Eren, 2018). Yaygın olan olumsuz içerikli dizilere karşı aile bağları ve geleneklere uygun

içerikli dizilerin az sayıda da olsa varlığını hala sürdürdüğü ifade edilebilir. Genelde kitle iletişim araçları özelde televizyonun değerler eğitimi sürecindeki rolü göz önünde bulundurulduğunda, kamu yayıncılığı minvalinde kamunun yararını ve eğitim yükümlülüğünü ülkemizde kamu yayıncılık hizmetini Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun (TRT) üstlendiği görülmektedir.

1.9.1.3. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)

1964 yılı mayıs ayı itibariyle kurulmuş olan ve günümüzde halen yayın hayatına devam eden Türkiye'nin kamu yayıncılığı konusunda ilk ve tek kurumu olan TRT, 2025 yılı itibariyle 17 televizyon kanalı, 17 radyo kanalı, 41 farklı dil ve lehçede tüm dünyaya yayın üretmekte ve medya dünyasında varlığını hissettirmektedir. Özellikle son yıllarda yaşanan pandemi ile birlikte TRT EBA TV kanalıyla eğitime katkıları önemli ölçüde artmıştır. TRT'nin yayın kriterleri ve görevleri anayasal bir altyapı çerçevesinde kanunla oluşturulmuştur. 2954 sayılı kanun bağlamında TRT'nin milli kültür ve eğitimin gelişimini desteklemeye ve Türk Milli Eğitiminin temel ilkeleri ile amacına yönelik yayın ilkesi benimsemiş olması TRT'nin toplumsal bazda eğitimin bir parçası olma niteliği taşıdığı ifade edilebilir. Kanalları incelendiğinde, kültür, eğitim, sanat, eğlence, spor, siyaset, haber, belgesel, bilim, animasyon, teknoloji, sağlık, coğrafya, tarih, felsefe, coğrafya, gastronomi gibi birçok disipline özgü sürdürülebilir içerik sağladığı görülmektedir. Genellikle ilgili alanlara göre isimlendirmeleri olan kanallara ayrılarak o disipline özgü içerikler oluşturulsa da (Örneğin; TRT SPOR, TRT MÜZİK, TRT HABER vb.) multidisipliner içeriklerin bulunduğu kanallar da mevcuttur.

Giderek artan özel yayın kanallarına rağmen kamu yayıncılığı toplumsal açıdan her zaman önemli ve değerli bir yere sahiptir (Bardoel ve Haenens, 2008). Özel yayın kanalları ile kamu yayın kanalları yayın politikaları bağlamında ayrılmaktadır. Kamu yayıncılığı eğitim ve haber temelli şekillenirken özel yayıncılık genellikle eğlence odaklı içerik üretmektedir. Eğlence içerikli yayınlar toplum tarafından daha fazla ilgi görebilmekte, bu nedenle de ticarileşme, dijitalleşme, kamu yayıncılığı şartlarını ağırlaştırabilecek politikalar kamu yayıncılığının sürdürülebilirliğini evrensel bazda sekteye uğratmaktadır (Donges ve Puppis, 2010). Dünya genelinde özel yayınlarla mücadele edebilmek amacıyla kamu yayıncıları yayın politikalarını güncelleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Bu

çerçevede sınırlı düzeyde esnemeler sağlanmıştır. Eğlence içeriklerini artırma, daha fazla tanınan yüzleri içeriklerde kullanma gibi politikaları uygulamışlardır. Bu süreç, kamu yayıncılığında maddi açıdan harcamaların yükselmesine ve finans boyutunda bu yayıncılığın varlığının tartışılmasına sebebiyet vermiştir. Ülkemizde ise özel yayıncılığın ortaya çıkışıyla beraber değişen hükümetlerin de etkisiyle zaman zaman kamu yayınları bağlamında TRT, rekabet edebilmek adına özel yayıncılığın politikalarına paralel hareket etmiş olup bu durum değişkenlik göstermiştir (Ünlü, 2015). Özellikle TRT 1 kanalında kamu yayıncılığı politikalarından uzaklaşabilme durumları belirli zamanlarda yaşansa da tematik kanallarında ise kamu yayıncılığına uygun hareket ettiği ve bu politikadan vazgeçmediği ifade edilebilir. Son yıllarda TRT 1 kanalı da dönem dizileri ve aile dizileri ile kaybolmaya başlayan toplumsal kültür ve gelenekleri yansıtmaya görevini özel yayıncılığa karşı tek başına yürütmektedir.

Sosyal medya ve internetin de her geçen gün yaygınlaşmasıyla birlikte bilgi kirliliği giderek artmakta, asosyal varlık olma yolunda ilerleyen bireylere rehberlik edebilmek ve toplumu bilgilendirebilmek amacıyla kamu yayıncılığı değişen ve gelişen teknolojiye de uyum sağlamaktadır. Bu bağlamda kamu yayıncılığının tek temsilcisi TRT, Tabii platformu ile dijital dünyada küresel bazda kendini geliştirerek çağın gerekliliklerine uyum sağlamaktadır. TRT 1 kanalı en fazla günlük yayında takip edilen kanal olarak görece diğer kanallara kıyasla ön plana çıkmaktadır. İlgili kanalda izlenme oranları bağlamında en fazla ön plana çıkan yayınlar dizilerdir. Toplumun temel olarak kamu yayıncılığından beklediği milli eğitim ve milli kültürün gelişmesi için öncelikle kazandırılması gereken değerler eğitimini hedef kitlesine benimsetmesi önem arz etmektedir. Özellikle erken yaşlardan itibaren değerlerin kazandırılması beklendiğinden çocukların da takip edebileceği dizilerde değerler eğitiminin işlenmesi ve örnek olaylar sunulması gereklidir. Genellikle dizilerin yeni bölümlerinin başlama ve bitiş saatlerinin 21:00-00:00 arasında olduğu ve çocukların özellikle hafta içi okula gittikleri için erken yatması gerektiği düşünülürse takip edebilme ihtimalleri daha yüksek olan hafta sonu yayınlanan dizilerin daha etkili olabileceği ifade edilebilir. Bu bağlamda TRT 1 kanalında değerler eğitime yönelik en uygun dizi olarak bir bozkır hikayesini ele alan, cumartesi günleri yayınlanan ve 5 yıldır hedef kitlesini her geçen gün arttıran “*Gönül Dağı*” ön plana çıkmaktadır.

1.9.1.4. Televizyon Dizileri

Geleneksel Diziler, gerçek olaylardan esinlenen veya kurgusal yapıda olan olaylar ışığında karakterlerle oluşturulan, senaryo temelinde olaylar örgüsünün cereyan ettiği görüntü ve ses desteğiyle somutlaşan ve seri halinde yayımlanan içerikler olarak tanımlanabilir (Hawes, 1963). İlk televizyon dizisi 1928 yılında ABD’de yayınlanmış olan “*The Queen’s Messenger*” dizisidir. İlerleyen yıllar ve gelişen teknoloji ile birlikte birçok toplumda her evde yerini almaya başlayan televizyonların da etkisiyle diziler bir tür olarak geniş kitlelerce kabul görmeye başlamıştır. Televizyona ayrılan zaman çerçevesinde topluma ulaşmak ve yönlendirmek amacıyla en etkili televizyon içeriklerinin başında diziler gelmektedir (Ünür, 2015). Ülkemizde ise ilk olarak Fransa’ya ait olan “*Bedava Dünya Gezisi*” dizisi Türkçe dublajı yapılarak 1972 yılında yayınlanmıştır. Yerli yapım olarak ilk televizyon dizisi ise 1974 yılında kamu yayıncılığı yapan TRT’de yayınlanan “*Kaynanalar*” dizisidir. Dizi sektörünün ilk yıllarında ağırlıklı olarak orta ve alt düzey gelire sahip bireyler ve ailelerin yaşantıları üzerine temellendirilen diziler daha fazla yayımlanmıştır. Bununla birlikte daha çok komedi türünde dizilerin sinema sektörüne benzer şekilde ön plana çıktığı ifade edilebilir. Özel kanalların da kurulması ve yaygınlaşmasıyla yabancı dizilerin dublaj ile yayınlanması, farklı türde dizilerin oluşturulması da ivmelenerek artmaya başlamıştır (Zavalsız ve Dağcı, 2019). Bu doğrultuda dizi içerikleri çeşitlenmiş ve zenginleşmiştir. Buna karşın toplumsal değer yargılarına uymayan içerikler de yavaş yavaş nicelik olarak artış göstermiştir. İlk zamanlar aile bağlarına ve toplumsal birlikteliğe yönelik olan diziler, polisiye, suç, mafya gibi içeriklere doğru değişim göstermiştir. Bunun temel nedeni ise ticari kaygılar ve hedef kitlenin beklentileridir. Özellikle dublajı yapılarak sunulan yurt dışı yapımlar, toplumumuzun kültürel ve milli değer yargılarının sekteye uğramasına sebebiyet vermektedir (Yücel, 2014). İlerleyen yıllarla birlikte Türk dizileri çeşitlilik ve nicelik konusunda dikkate değer gelişim göstermesine karşın ilk yıllardaki toplumsal ve kültürel değer yargılarını göz ardı ederek farklı toplumların değer yargılarına göre şekillenme eğilimi göstermişlerdir. Ayrıca günümüz internet çağında, birçok dijital platformda televizyonlardan bağımsız diziler de çekilebilmekte, bu durum da dizilerin değer kriterlerini tamamen esnek hale getirebilmektedir. İçeriği kısıtlanabilir ve denetlenebilir yegane dizilere

günümüzde kamu yayıncılığı yapmakta olan TRT kanalında erişilebildiği ifade edilebilir.

Son yıllarda Türk dizileri başka ülkeleri de etkisi altına almış olup, üni birçok ülkeye yayılmıştır. Özellikle uzun soluklu dizilere rağbet gösteren ülke sayısı dikkate değerdir. Benzer şekilde ilgili dizilerde rol almış olan oyuncularımız da dünya çapında hayran kitlelerine erişmişlerdir. Buna karşın dizilerde ele alınan konular ve senaryolar Türk toplumunun kültürünü, gelenek ve göreneklerini, ahlaki değer yapısını olması gerektiği şekilde yansıtan yapımlar değillerdir. İlgili dizileri izleyen ülkelerin Türk toplumu hakkındaki imajları ülkemizin toplumsal beklentilerine tezat niteliktedir (Balabantaray, 2022). Bu bağlamda örneğin Hindistan gibi kendi kültürünü ve değerlerini dizi ve filmlerinde daha uygun şekilde yansıtabilmek toplumsal kültürün yaygınlaştırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Kültürümüzü, gelenek ve göreneklerimizi doğru şekilde yansıtan en ideal dizilerin başında Gönül Dağı dizisi gelmektedir.

1.9.1.5.Gönül Dağı Dizisi

17 Ekim 2020 tarihi itibari ile TRT 1 kanalında yayın hayatına başlamış olan Gönül Dağı dizisi, komedi ve dram türünde bir dizidir. “*Bozkır’da bir Anadolu Masalı*” sloganı ile 5 sezondur gönüllere girmiş olan dizi Gedelli kasabasında yaşayan 3 amcaoğlunun hikayesi ve yaşama karşı mücadelesini anlatmaktadır. İzlenme oranları bağlamında yıllardır zirvede yer alan dizi Türk kültür, örf, âdet ve geleneklerini sürdürülebilir kılma noktasında başarılı bir aile dizisidir. Dizide amcaoğullarının bilimsel icatlarının ve yaşantılarının ele alındığı ifade edilebilir. Dizide ele alınan icatların (66 (arı kanadı sistemiyle çalışan uçak), tasarruflu soba borusu, vb.) Düzce ilinde yaşamakta olan ve Kum Mucit olarak bilinen Hasan KUM isimli kişinin gerçek yaşamda üretmiş olduğu icatlar olduğu görülmektedir. İmkansızlıklar ve engellere karşı vermiş oldukları mücadele ile birçok başarı elde eden amcaoğulları aile yaşantıları ile de diziyi eğlenceli kılmaktadır. Bilime ilişkin bilimsel süreç becerileri ve bilim insanının özelliklerine ilişkin farkındalık oluşturacak kadar uygun içerikler barındıran dizide toplumun değer yargıları da nitelikli şekilde ele alınmaktadır. Her bir karakterin kendisine özgü anılarının işlendiği, dizide birçok oyuncunun ön planda olduğu söylenebilir. Toplumdaki birçok kişi dizide kendisinden bir parça

görebildiği için yıllardır toplum tarafından birçok özel kanalda çeşitli eğlence programları olmasına karşın izlenme rekorları kırmıştır. Dizide her an toplumsal değerlere ilişkin bir iz, bir olay, bir davranış görebilmek mümkündür (Aydın ve Koçak, 2022; Tekin, 2020). Çocuklarımıza değer eğitime ilişkin farkındalık kazandırabilecek en ideal dizilerden biri olabilme niteliği taşımaktadır (Kaya ve Kımter, 2022). Dolayısıyla bu araştırmada değerler eğitimi bağlamında incelenmek üzere Gönül Dağı dizisi tercih edilmiştir. 2024 yılı aralık ayı başı itibariyle toplamda 155 bölüm yayımlanmış olan dizi her hafta düzenli olarak yayımlanmaya devam etmektedir. Dizi sadece televizyonda değil youtube gibi dijital platformlarda da yoğun ilgi görmektedir. Toplumun yararına üretilen icatlar, ellerinden alınan fırsatlar ve bunlara karşı verilen mücadeleler, yardıma ihtiyaç duyan herhangi birine verilen destek, kendisinden çok çevresini düşünme ve fedakârlık yapma gibi toplumun aradığı, özlediği, kaybolmaya yüz tutmuş tüm değerleri tekrar filizlendirmeye çalışan bir dizidir. Yardımcı karakterler dahi toplumsal açıdan ve değerler eğitimi açısından önemli roller ortaya koymaktadır. Örneğin, Dişçi Musa karakteri ücretsiz şekilde hiçbir doktorun gitmediği köylere diş tedavisi hizmeti sunmaktadır. Bu geleneği yaşı itibariyle sürdürmemeye durumuyla karşı karşıya kalmasıyla birlikte benimsediği bu misyonu Doktor Kenan karakterine devrederek usta – çırak ilişkisi, bayrak yarışı, sürdürülebilirlik bilinci aşılamaktadır. Bu bağlamda çocuklara kazandırılması arzu edilen değerlerin dizi içerisinde ne düzeyde ele alındığını incelemek ve örnek olaylarla çocukların bu değerleri benimsemelerini sağlayabilmek adına dizinin izlenmesine ilişkin farkındalık oluşturabilmek amacıyla bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

1.9.1.6. Değerler

Sosyal bir varlık olarak tanımlanan insan, diğer insanlarla bir arada yaşamak durumundadır. Bir arada yaşama durumunun getirdiği bazı siyasi, toplumsal, kültürel, ahlaki ilke ve kuralları beraberinde getirmektedir. İfade edilen ilke ve kurallar toplumun büyük kesimi tarafından benimsenerek kabul görmektedir. Toplumsal olarak benimsenen, sürdürülebilir şekilde yaşatılan bu genel kuralların büyük bir kısmı toplumsal değerlerden oluşmaktadır. Bu nedenle değerler, tüm disiplinlerin ilgi alanına girmekte ve değerlere ilişkin çalışmalar yürütülmektedir (Yalar ve Yanpar-Yelken, 2011). Her toplum kendine özgü değerleri tanımlamaya çalışarak bu değerleri sosyal yaşantılarında kullanırlar.

Değerler kişisel, kültürel ve toplumsal kaynaklara dayandırıldığından sosyal bilimciler için anlaşılması ve açıklanması amaçlanmıştır (Rokeach, 1973; Şen, 2007). İlgili değerlerin eğitimle çocuklara erken yaşlarda kazandırıldığı düşünülürse, sürekli olarak değişen ve farklılaşan dünya düzeninde değerlerin korunması, değişen değerlerin benimsenmesi bağlamında değerler, eğitim bilimlerinin de araştırma konuları arasında yerini almıştır. Değerler bireyin tutum, davranış ve inançlarının rasyonelleşmesini sağladığından araştırılması önem arz etmektedir.

Değer, bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda benimseyerek içselleştirdiği, davranışlarına yön verdiği köklü yargılar olarak ifade edilebilir. Toplumsal yönden değer, toplumun geneli tarafından kabul görmüş en ideal, en faydalı, en doğru olarak benimsenmiş ve genele yayılmış davranış prensipleri olarak ifade edilebilir. Bireyin tutumlarının özünü oluşturan unsur değerlerdir (Kaymakcan ve Meydan, 2011). Değer kavramı, toplumun birlik ve bütünlüğünü sürdürülebilir kılmak için toplumun bireyleri tarafından gerekli ve doğru kabul edilen ortak amaç, düşünce, ahlaki ilkeler ve inançlar olarak ifade edilebilir (Turan ve Aktan, 2008). Değer, hayata ilişkin bakış açısı ve beklentileri belirleyen, alınacak kararları şekillendiren, inançları yansıtarak ilkeleri oluşturan tercihler olarak açıklanabilir (Baloğlu ve Balgamiş, 2005). Değer, ideal nitelikte olan ve beklenen davranış şekillerini belirten, somut nesnelerden daha üst seviyede yer alan kavramlar olarak tanımlanabilir. Değerler, doğru karar verebilme hususunda bireylere yol gösteren genel ilkeleri kapsamaktadır (Avcı, 2010). Değerler, sergilenen davranışların ve sonrasında yaşanan sonuçlarının kişisel veya toplumsal bağlamda kabul edilebilirlik durumunu belirleyen sürdürülebilir inançlardır (Rokeach, 1973). Değerler, önem düzeyleri farklılık gösterebilen, bireylerin yaşamında yol gösteren temel prensipler olarak ifade edilmiştir (Schwartz vd., 2001). Genel olarak bakıldığında değerler insanı diğer canlılardan ayıran en önemli ve insanın varlığını ortaya koyan özelliktir. Değerler temelde bir durumun iyi veya kötü olmasına ilişkin genel toplumsal düşüncelerdir. Bireyin sosyal çevresiyle iletişim ve etkileşimini sağlayan sistematik ve kabul görmüş yargılardır (Bozkurt, 2011). Değerlerin genel özellikleri şu şekilde ifade edilebilir (Özgüven, 2003; Veugelers ve Vedder, 2003):

- Bireysel ve toplumsal olarak benimsenmiş olan birleştirici özellikteki olgulardır.

- Bireylerin faydasına olan ve toplumun sosyal gereksinimlerini karşıladığına inanılan ölçütlerdir.
- Bilinçle birlikte duyguları da kapsayan yargılardır.
- Bilinci etkileyerek davranışı şekillendiren güdülerdir.
- İnanca dayalı, soyutlanabilir ve kalıcı özelliktedir.

Değerlerin tanımı ve özelliklerine bakıldığında, toplumsal nitelik taşıdığı ve sosyal yaşamda vazgeçilmez ve yadsınamaz bir unsur olduğu görülmektedir. Bu bağlamda her toplum kendi değerlerini tüm fertlerine öğretmeyi ve bu değerler çerçevesinde varlığını sürdürebilmeyi amaçlamaktadır (Hossain ve Marinova, 2004; Lovat, 2000). Erken yaşlardan itibaren toplumsal değerlerin çocuklara kazandırılması ve sürdürülebilir davranış haline dönüştürülmesi kaçınılmaz bir gerekliliktir. Dolayısıyla değerler eğitimi toplumun işleyişi açısından büyük önem arz etmektedir.

1.9.1.7. Değerler Eğitimi

Eğitim felsefecilerinin her daim gündeminde yer alan ahlak ve değer eğitimi ilişkin sorular son yıllarda değerler eğitimi adı altında tüm dünyada mesleki, siyasi ve kamusal alanlarda önem verilen bir kavram olarak ön plana çıkmaktadır. Ayrıca dünya genelinde okullarda değerler eğitiminin, eğitim sürecine dahil edildiği ve öneminin artarak devam ettiği ifade edilebilir (Carr, 2000; Chi-Kin Lee, 2020). İnsanı biyolojik varlıktan sosyal bir varlık haline dönüştüren yaşamış olduğu toplumdur. Bu süreçte etken rol oynayan unsur eğitimidir. Eğitim belirlenen amaçlara bireyi ulaştırma noktasında istendik davranış değişikliği olarak düşünülürse (Demirel, 2006; Park ve Peterson, 2006; Yörükoğlu, 2003), eğitim sürecinde bireylere bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılarak bunları davranış olarak sergilemeleri beklenmektedir. Her aile ve toplum çocukları en iyi nitelikte yetiştirme çabasıdadır. Her çocuğun toplumda erdemli insan olarak yerini alabilmesi önemlidir. Her toplumda ve her dönemde doğruluk, adalet, sevgi, saygı, yardımlaşma gibi değişmeden varlığını sürdüren değerler en temel değerler olarak ön plana çıkmaktadır.

Eğitimin bilgi ve beceri kazandırmaktan ziyade değişen ve gelişen dünyada toplumun sürdürülebilir şekilde kalkınmasını sağlayabilecek bireyler yetiştirmesi beklenmektedir. Toplumsal bazda eğitimin temel işlevlerinden biri de kültürel değerler ve mirasın sürekliliğini sağlayabilmektir (Ada ve Ünal, 2000).

Her nesil bir önceki kuşaktan gelen kültürel birikimi devralarak bir sonraki kuşağa taşınmalıdır. Bu süreçte kültürel bozulmalar da yaşanmaktadır. Kültürel mirasın bozulmadan aktarılması toplumsal normlar ve değerlerinin öğretilmesi aracılığıyla sağlanabilir. Kültürel bozulmaları engelleyebilmek amacıyla çocuğa eğitimle doğru tutum ve değerlerin geliştirilmesiyle birlikte olumsuz etmenlere karşı direnebilme becerisi kazandırılmalıdır (Belet ve Deveci, 2008; Güngör, 2010). Buradan hareketle eğitimin temel amaçları arasında değerler eğitiminin de yer aldığı ifade edilebilir. Toplumsal olarak bireyler arasındaki bütünlük ve birliği sağlayarak sürdürülebilir kılmak için dostluk, adalet, sorumluluk, saygı, çalışkanlık, sevgi, yardımlaşma gibi temel değerleri yeni nesillere kazandırmak kaçınılmazdır. Bu durum da nitelikli değerler, eğitim ile sağlanabilir. Gelişmiş ve sağlıklı toplum olabilmek, bireylerin kültürel ve ahlaki değerleri benimseyerek kendisinden beklenen sorumlulukları yerine getirmesiyle mümkündür.

Bireyler herhangi bir karışıklık veya sorguyla karşılaşmadıkça değerlerinden şüphe etmemektedirler. Değerler bireyin tercihleri, davranışları ve yaşantılarını doğrudan etkilese de süreçler değerlerin farkında olmaksızın gerçekleşmektedir (Yılmaz, 2008). Bu bağlamda büyük önem arz eden değerler eğitiminde ebeveynler, eğitimciler, sivil toplum örgütleri ve çeşitli kuruluşlar etkin rol oynamaktadır (Aral, 2008). Dünya genelinde çocuklar yaygın sosyal sorunlar, şiddet, kendilerine saygı duyulmaması gibi olumsuz durumlara artarak maruz kalmaktadırlar. Son yıllarda yaşanan toplumsal çözümler ve değişen kültürel anlayışlar toplumsal düzeni olumsuz etkilemektedir. Zamanla oluşan toplumu yıkıcı etkilere karşı direnebilmek için değerler eğitiminin merkeze alınması gerekmektedir (Karagöz, 2009; Tillman, 2000). Bu sorunların önüne geçebilmek amacıyla aileler ve eğitimciler en etkili çözümün değerler eğitimi olduğuna inanmaktadırlar. Değerler eğitiminde temel hedef, insani davranışlar bağlamında toplumun bireylerinin olgunluğa ulaşmasını sağlamaktır. Değerler eğitimi ile bireyin kendisiyle birlikte toplumdaki diğer insanları mutlu edebilmesi sağlanabilir. Değerler eğitimiyle ahlaki karakter oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Değerler eğitimi, bireylere kişisel ve sosyal öğrenme aracılığıyla edindikleri kazanımları davranışa dönüştürebilme, iyi insan olma yeteneğini geliştirme ve hayat boyu sürdürebilme faaliyeti olarak tanımlanabilir (Karagöz, 2009; Ryan ve Bohlin, 1999). Bireylerin sorumluluklarını yerine getirebilecekleri,

uygun seçimler yapabilmelerine fırsat sunacak şekilde bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi değerler eğitimi olarak ifade edilebilir.

Değerler eğitimi tüm dünyada giderek büyük önem taşımakta ve öğretim programlarında yer almaktadır. Kişilik eğitimleri okul öncesi eğitimden itibaren sistemli şekilde program kapsamında zorunlu olarak verilmektedir. ABD’de vatandaşlık eğitiminin temel ilkeleri içerisinde bulunan değerler eğitiminin amacı, olumlu, gayretli ve amaçlı bireyler yetiştirmektir (Kıncal, 2002). 1998 yılı mart ayında United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO] tarafından “*Değerler Eğitimi Zirvesi*” gerçekleştirilmiştir. Daha sonra 1999 yılında gerçekleştirilen olağan Genel Konferans’ta eğitime maruz kalmayan topluluklardaki çocuklara yönelik değerler eğitiminin sağlanmasına ilişkin talep belirlenmiş ve bu doğrultuda 2000 yılında “*Yaşayan Değerler Eğitimi*” kapsamında etkinlik temelli olmak koşuluyla evrensel değer eğitiminin önemini vurgulamışlardır. Bu kapsamda öğretmenler tarafından öğrencilere yönelik olarak değerler eğitiminin gerçekleştirilebilmesi için yaş gruplarına göre materyaller geliştirilmiştir. UNESCO bu süreçte “*saygı, sevgi, özgürlük, işbirliği, mutluluk, alçakgönüllülük, dürüstlük, sorumluluk, sadelik, hoşgörü, birlik ve barış*” olmak üzere 12 temel değeri benimsemiştir. Bu süreçte tüm toplumlarda öğrencilerin kişilik gelişimlerini tamamlamış ve toplumsal saygınlığa erişmiş bireyler olmalarını sağlamak amaç edinilmiştir. Değerler eğitiminin amaçları, ilgili programda şu şekilde ifade edilmiştir (Şahin, 2019; UNESCO, 2002);

- Farklılığı kabul edebilme, evrensel farkındalık oluşturma ve kültürlerarası eğitim,
- Doğaya ilişkin saygı ve sevgi geliştirme,
- Yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirme,
- Bireysel ve toplumsal saygı, işbirliğine uyum ve eğilim, problem çözme becerisi geliştirme,
- Kültürel şiddete ilişkin yayılımın kitle iletişim araçları ile betimlenmesi,
- Çocuk Hakları Sözleşmesinde yer alan maddelere yönelik uygulamalar, evrensel değerleri benimsetmek ve çocukların potansiyellerinin ortaya çıkışına öncülük etmek,
- Kültürlerarası etkileşim ve iletişimi geliştirerek çocukların manevi öğrenmelerine katkı sunmak.

Türk toplumunda eğitim-öğretim sürecinin temelini ahlaki yönden gelişmiş, şahsiyet sahibi, özünü ve kökenini tanıyan gelenek, görenekleri benimseyerek sürdürebilen kalifiye nesiller yetiştirebilecek değerler oluşturmaktadır. Kalifiye insan vurgusunun temelinde ahlaklı ve mesleki beceri olarak üst düzey birey yetiştirme gerekliliği yatmaktadır (Ahmetbeyoğlu, 2019; Özmenli, 2012). Hangi değerlerin ele alınması gerektiği ve nasıl kazandırılması gerektiğine ilişkin herhangi bir açıklama olmamasına karşın, 1973 yılında yürürlüğe giren Türk Milli Eğitim Temel Kanunu'nun amaçlarında değerler eğitimine ilişkin;

“Madde 2.1. *Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren yurttaşlar yetiştirmek,*”

Madde2.2. *“Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan kişiler yetiştirmek,”*

Madde 11. *“Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır.”* İfadeleri yer almaktadır. Belirtilen ifadeler değerler eğitiminin önemine işaret etmektedir.

Ülkemizde, değer eğitimi ayrı bir ders olarak verilmemekle birlikte öğretim programlarında vurgulanmakta, örtük program yaklaşımıyla tüm derslerde değer eğitiminin gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı 2010 yılı itibariyle İl Milli Eğitim Müdürlüklerine ulaştırmak suretiyle belirttiği Değerler Eğitimi Yönergesinde değerler eğitiminin amaçları şu şekilde ele almıştır (MEB, 2010);

- Öğrencilerin, evrensel ve toplumsal kültür değerlerini benimsemelerini, geliştirmelerini ve ilgili değerlere karşı saygılı davranmalarını sağlamak,
- Öğrencilerin temel değer ve erdemleri benimseyerek davranışa dönüştürmelerine, ilgili değerlere karşı duyarlılık geliştirmelerine destek olmak,

- Milli değerlerimizin gelecek kuşaklara aktarımına yönelik görev üstlenerek muhtemel risk ve tehditlere karşı bireysel ve toplumsal savunma mekanizması geliştirmek,
- Öğrencilerin toplumun parçası olarak bireysel ruh ve beden sağlığını korumalarının yanı sıra aile ve toplumsal sağlığın da korunmasında bilimsel, etik ve ahlaki değerlere uygun şekilde karar verme ve davranma alışkanlığı kazandırmak,
- Öğrencilerin evrensel ve toplumsal değerleri yaşantılarında uygulayabilmeleri adına toplumsal birlik ve beraberliği oluşturmaktır.

2010-2011 eğitim ve öğretim yılı başlangıcı itibarıyla Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından ilk defa değer eğitime ilişkin kapsam ve öğrencilere kazandırılması gereken değerler MEB'e bağlı okullara 2010/53 sayılı genelge aracılığıyla gönderilmiştir. İlgili genelgede değerler eğitiminin yapısı ve sınırları bu şekilde ifade edilmiştir: “Bireyi, aileyi, yaşadığımız toplumu ve dünyayı tehdit eden risk ve sorunların çözümünde, toplumsal yaşantımızın temel yapısını oluşturan millî, manevi, sosyal, ahlaki ve kültürel değerlerimizden olan yardımlaşma, dayanışma, hoşgörü, misafirperverlik, vatanseverlik, doğruluk, iyilik, temizlik, çalışkanlık, dürüstlük, sevgi, saygı, duyarlı olma, adil olma, paylaşımcı olma gibi kazanımlarımız en önemli referans kaynağımızdır. Toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlaki, insani, sosyal, manevi değerlerimizin tüm bireylere kazandırılmasında en önemli etken eğitimidir. Bu kazanımlarımızın öğrencilerimize aktarılması da değerler eğitimi oluşturmaktadır” (MEB, 2010).

Günümüzde uygulanmakta olan öğretim programları incelendiğinde 2018 yılı öğretim programlarında 10 adet kök değer öğrencilere kazandırılması hedeflenmektedir. 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde ise öz denetim dışında 2018 yılındaki tüm değerler korunarak değerlerin kapsamı artırılmış ve yeni değerlerin kazandırılması gerekliliği yetkin ve erdemli insan profili çerçevesinde sunulmuştur. Erdem - Değer – Eylem çerçevesinde ilgili değerler sunulmuştur. 2018- 2024 öğretim programlarında yer alan değerler Şekil 1.3'te sunulmuştur (MEB, 2018; 2024).

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ

2018
ÖĞRETİM PROGRAMI

Şekil 1.3. 2018 ve 2024 Öğretim Programlarında Ele Alınan Değerler

Şekil 1.3 incelendiğinde, Türkiye Yüzyılı Maarif modeli ile birlikte değer eğitiminin daha fazla ön plana çıkarıldığı görülebilir. Huzurlu insan, huzurlu aile ve toplum, yaşanabilir çevre çerçevesinde erdemli ve yetkin insan yetiştirilmesinin merkeze alındığı görülmektedir. Bu bağlamda daha önceki dönemlere benzer şekilde örtük olarak ilgili değerler öğrencilere kazandırılmaya çalışılacaktır. İlgili değerlerin taşıdıkları anlama ilişkin tanımlamalar Tablo 1.1’de ifade edilmiştir.

Tablo 1.1. Değerlere ilişkin tanımlamalar

Değer	Tanımlama
Adalet	Yasalar doğrultusunda edinilen hakların tüm bireyler tarafından kullanılabilmesinin sağlanmasıdır. Hukuk kurallarının uygulanmasında bireysel farklılıkların dikkate alınarak değerlendirilmesidir (Eke, 2019; Türk Dil Kurumu [TDK], 2024).
Dostluk	Güven duyulan, anlaşılabilen ve sevilen kişilerle dost olma durumudur. İçten ve güvenilir bir sevgi ile bir kişiye duyulan özel bağlılıktır (Ayverdi, 2010; TDK, 2024).
Dürüstlük	Söz ve davranışlarda gerçeklik ve adalet kriterlerine uygun davranma durumudur. Söz ve eylemlerinde doğruluktan şaşmayan kişilerin sergilediği erdemli ve onurlu tutum ve

davranışlardır (Hökelekli, 2011; TDK, 2024).

Sorumluluk Bireyin dahil olduğu eyleme ilişkin sonucu üstlenmesi ve kabullenmesidir. Bireyin kendi sınırları kapsamında yaşadığı veya gördüğü durumlara karşı hesap verebilir durumda olmasıdır (Cüceloğlu, 1996; MEB, 2019).

Yardımseverlik Bireyin kendisi muhtaç durumda olmasına rağmen başkasına öncelik verebilecek anlayış ve iradeye sahip olmaktır (Çağrııcı, 2000).

Vatanseverlik Bireyin kendisinden ziyade vatani için fedakârlık yapabilme, kendisinden ödün verebilme ahlakıdır. Müstakil devlet sınırları dahilinde memlekete karşı duyulan sevgidir (Güngör, 1995; TDK, 2024).

Saygı Değeri, üstünlüğü, yararlılığı veya kutsallığı nedeniyle bir kimseye, bir şeye karşı ölçülü, dikkatli ve özenli davranmayı gerektiren sevgi duygusudur. Olaylara yönelik sergilenen davranış biçimi, duygu veya tavidir (Arıcı ve Maden, 2018; TDK, 2024)

Sevgi İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygudur. Hoşlanılan bir şeyin gelişip varlığını devam ettirebilmesi için duyulan ilgidir (Fromm, 2021; TDK, 2024)

Sabır Her türlü beklenti, üzüntü ve olumsuzluklar karşısında metanetli olma; olumsuz durumları olumlu hale dönüştürebilmek maksadıyla direnç gösterebilmektir (Çağrııcı, 2008).

Estetik Güzelliğe yönelik bilgiyi araştırarak güzelin algılanmasını sağlamaktır (Eke, 2019).

Duyarlılık Başka birinin duygularına ya da çevredeki değişikliklere karşı tepki verebilme kapasitesidir (Merriam-Webster, 2023).

Çalışkanlık Çalışmaktan hoşlanma, aktif, çalışmayı sevme durumudur (TDK, 2024).

Mahremiyet Bireyin özel yaşamı, bilgileri veya alanının başkalarının ihlaline karşı korunmasıdır (TDK, 2024).

Aile Bütünlüğü	Aile üyelerinin birbirlerine karşı bağlılık ve dayanışma içerisinde hayat sürdürebilmeleridir. Aile üyelerinin ortak değerler, inançlar ve sorumluluklar doğrultusunda davranarak aile dinamiklerini korumalarıdır (Küçükşen vd., 2023).
Sağlıklı Yaşam	Bireyin zihinsel, bedensel, sosyal ve duygusal yönden dengeli biçimde tatmin edici bir yaşam sürebilmesidir (Yokutkhon, 2022).
Mütevazılık	Kişinin kendi başarı, yetenek veya sahip olduğu özellikleri başkalarına karşı alçakgönüllülükle sergilemesidir (TDK, 2024).
Merhamet	Başka kişilerin problemlerine ilgi göstererek bireylerin problemin üstesinden gelebilmesi adına onlara destek olabilme durumudur (Gör, 2013).
Özgürlük	Herhangi bir kısıtlama, şart veya baskıya maruz kalmaksızın düşünme veya davranmadır (TDK, 2024).
Temizlik	Görünür durumda olan kir ve mikropların ilgili ortamdan uzaklaştırılarak sağlıklı ortam haline getirilmesidir (Kahveci ve Demirtaş, 2012).
Tasarruf	Gelirin veya kaynağın harcanmayıp biriktirilmesidir. İleride kullanılabilecek sermayedir (Duman, 1990).
Öz Denetim	Bireyin kendisi ile sosyal yaşantısı arasında daha uyumlu ve iyi olabilmesi için kendisini değiştirebilme ve yaşama adapte edebilme kapasitesidir (Demirel, 2017).

Değerler eğitimi okullar dışında hayatın her anında kazandırılmaya ve pekiştirilmeye çalışılmalıdır. Bu bağlamda çocukların günlük yaşantılarında etkileşimde bulundukları her kişi veya aracın değerler eğitimi bağlamında katkı sağlaması toplumsal gelişim açısından önemlidir. Ailenin değer eğitimi bağlamında rol model oldukları ve çocukların davranışsal gelişimlerini desteklemesi gerektiği söylenebilir. Bununla birlikte, çocukların günlük yaşantısında zamanlarının önemli kısmını kitle iletişim araçları ile geçirdikleri düşünülürse medyanın da değerler açısından pekiştirici veya engelleyici rol oynayabileceği ifade edilebilir.

1.9.1.8. Değerler ve Medya

Dünyada sağlık, bilim, iletişim, endüstri gibi birçok alanda son yüzyıllarda ivmeli şekilde gelişim ve dikkate değer başarıların yaşandığı ifade edilebilir. Teknoloji ve endüstri devrimleri bu gelişimlerin kanıtı olarak görülebilir. Birçok alanda yaşanan bu gelişmeler yaşam standartlarını da etkilemektedir. Değişen ve karmaşıklaşan yaşam şekilleri doğumdan itibaren insanı etkisi altına almaktadır. Bu durum sosyalleşme noktasında da ciddi farklılıklara yol açmakta ve toplumsal bazda değerlerin kazandırılması ve benimsenmesinde sorunlar yaşanmasına sebebiyet vermektedir. Değerlere ilişkin bu engeller toplumun geleceğini tehdit etmektedir (Avcı, 2010; Köylü, 2007). Değerler, toplumun ayakta kalmasını sağlayan ve toplum bireylerini birbirine kenetleyen unsurların başında gelmektedir. Bu bağlamda değerlerin eğitim yoluyla aktarılması ve davranışa dönüştürülmesi önemli hale gelmektedir (Thompson, 2000; Yaman vd., 2009). Değerlerin topluma aktarılmasında medya da önemli rol üstlenmektedir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren küresel iletişim araçları gelişim göstermekte ve toplumlararası değer aktarımı da medya etkisiyle artarak devam etmektedir. Bu bağlamda toplumun kendi dinamiklerine göre yapılandırılan değerlerinden farklı değerlere yönelme söz konusu olabilmektedir.

Çağımızda dördüncü güç olarak tanımlanan medya, geniş kitlelere eş zamanlı olarak erişim sağlayabilmektedir. Bilgi sağlamanın dışında kültürel öğeler, değerler ve normların da yayılması ve benimsenmesinde etkin rol üstlenmektedir. Medya eğitimin bir parçası haline gelmekte, gücünü giderek artırmaktadır. Medya, hayatın bir parçası olmakla birlikte, günlük yaşantıyı yapılandırmada ve bireyin hayata ilişkin beklenti ve bakış açılarını şekillendirmede önemli bir etmen olarak ön plana çıkmaktadır. Medya toplumsal değer yargılarının şekillenmesi, kültürel aktarım, toplumsal sürdürülebilirlik, beklenti oluşturma ve davranış modelleri geliştirme aracılığıyla aktif rol oynamaktadır (Cesur ve Paker, 2007; Cortes, 2005). Medya, bireylerin gelişim gösteren uluslararası değer, düşünce, politika, davranış şekillerini benimsemeleri ve davranış olarak sergilemelerine, topluma ilişkin çağdaş kuralları benimsemelerine şartlara göre yardımcı, taşıyıcı veya itici faktör olarak etki yaratabilecek potansiyeldedir. Medya, iletişim kapasitesi aracılığıyla, farklı kültür, düşünce ve yaşam şekillerini tanıtmaya ve kaynaştırma, toplumlararası kültürel alışveriş ortamı sağlama, toplumun kültürel yönden zenginleşmesine olanak

sağlama potansiyeline sahiptir (Vural, 2000). Geçmiş dönemlerde kültür aktarımı bireyler, gruplar ve kurumlar aracılığıyla sağlanırken son 50 yıllık zaman incelendiğinde kültürün inşa edilmesinde dijital medya temel rol üstlenmektedir. Özellikle televizyon kültür aktarımı ve çeşitliliği hususunda oldukça etkindir. Televizyon hedef kitlesine istediği durumu istediği şekilde empoze edebilme kapasitesinde olduğundan kilit öneme sahiptir (Bourdieu, 1997; Cesur ve Paker, 2007; Cheng vd., 2004). Günümüzde hemen her evde bulunan televizyon, aile hayatını ve aile dışı sosyalleşmenin şekillenmesinde etkindir. Televizyon ahlak kuralları, toplumsal iletişim ve değer yargılarının sunulmasında da önemli unsurlardan birisidir.

Televizyon bireysel etkisiyle birlikte aile içi ve toplumsal olarak etki oluşturabilme kapasitesindedir. Bu sebeple toplumlarda vazgeçilmez bir araç haline dönüşmüştür. Televizyon bu özelliğiyle, yayıncıların kendi dayatmalarını temele alarak toplumu yönlendirici, şekillendirici ve izleyici adına düşünce üretici olarak bir manipülasyon aracı özelliği taşıyabilmektedir. Özellikle kişilikleri ve karakterlerinin şekillenme aşamasında olan çocuklar, televizyon karşısında savunmasızlardır (Peker, 1998). Televizyon, çocuğun hayal gücü, heyecanları ve duygularına hitap edecek şekilde içerik ürettiğinden, çocukları kolaylıkla etkisi altına almakta ve içeriklerin kurgu olmasından ziyade gerçek yaşam gibi algılamalarına zemin hazırlamaktadır. Televizyon sunduğu görsel ve işitsel imgelerle adeta bir virüs gibi yavaş yavaş çocuğun yaşantısına etki etmekte, belirli anlayış, bakış açısı, beklenti ve değerler kazandırarak çocuğu yönlendirmektedir. Televizyon adeta bir kukla oynatıcısı rolü üstlenirken televizyon karşısındaki çocuklar kukla durumundadır (Chandler, 1997). Bulundukları yaş itibariyle eleştirel düşünme becerileri gelişmemiş olan 10 yaş ve altındaki çocukların kitle iletişim araçları karşısında hassas oldukları söylenebilir (Oktay, 2004). Dolayısıyla izledikleri içeriklerin uygun şekilde seçilmemesi ciddi olumsuzluklara sebebiyet verebilir. Bu durum televizyonun en fazla etkilediği kitle olarak çocukları işaret etmektedir. Çocuğa kendi yaşantısında deneyimleyemeyeceği toplumsal olaylardan örnekler sunması, sosyalleşme noktasında ufkunu genişletmesi, bilgi sunma hususunda olumlu katkılar sunan televizyon, insan davranışlarının altında yatan gerekçeleri algılamakta değerlendirme yapamayacağı için olumsuz etkilere neden olabilmektedir.

Kişilik gelişimi ve toplumsal sorumlulukların çocuklara benimsetilmesinde ebeveyn ve eğitimcilerin rolü kadar televizyonda görülen başrollerin davranışları da etkilidir. Bu bağlamda çocukların aile fertlerinden çok, bir içerikte yer alan baş karakterleri kendilerine rol model olarak benimsemesi ve onlar gibi davranış sergilemeleri muhtemel bir durumdur. Ülkemizde televizyon izleme sürelerinin de olması gerekenden çok daha fazla olması çocuğun zihinsel yapısı ve kültürel değerlerinin inşa edilmesinde televizyonun etkisini ortaya koymaktadır (Kumbaroğlu, 2023). Televizyon, özellikle pandemi dönemi gibi zamanlarda daha fazla olmak üzere çocuğun sosyal çevresinin sanal da olsa genişlemesine imkan sunmaktadır. Değişen yaşam standartlarında açığa çıkan yeni değerlerin tartışılmadan yeni nesle aktarıldığı, bu sebeple çocukların belirsizliğe sürüklendiği ileri sürülmektedir (Önder, 2003). Televizyon aileden bir birey gibi çocuk üzerinde etkilidir. Televizyon aracılığıyla öğrenilen bilgi ve değerlerin çocuk tarafından gerçek veya kurgu olma durumuna bakılmaksızın örnek davranış kalıbı olarak algılandığı ve kendi yaşamlarına entegre edildiği söylenebilir (Adak, 2004). Buradan hareketle televizyonun değerler eğitiminde kullanılabilecek bir araç olarak kullanılabileceği görülmektedir. Değerler eğitimi televizyon aracılığıyla kalifiye şekilde gerçekleştirebilmek ancak uygun yayın içerikleri ile mümkün kılınabilir. Bu bağlamda doğru içeriklerin yayınlanması ve çocuklara izlettirilmesi gereklilik arz etmektedir. Değerler eğitimi bağlamında uygun televizyon içeriklerinin belirlenebilmesi amacıyla bu çalışmada Gönül Dağı dizisi ele alınmıştır.

1.9.2. İlgili Araştırmalar

Dumova (2007) yapmış olduğu çalışmada, News Six isimli televizyon dizisinin sosyal içeriğini incelemeyi amaçlamıştır. Yayımlanmış olan 114 bölüm üzerinden yapmış olduğu içerik analizi sonucunda dizinin okul, aile ve topluluk temaları üzerinde yapılandırıldığı, yardımlaşma, işbirliği, paylaşım değerlerinin daha fazla ön plana çıktığı ifade edilmiştir. İlgili dizinin çocukların sosyal gelişimleri açısından takip edilebilir nitelikte bir içeriğe sahip olduğu vurgulanmıştır.

Song ve Zhang (2008) yapmış oldukları çalışmalarında, Nezha Efsanesi isimli animasyon dizisindeki kültürel değerleri incelemişlerdir. Elde edilen

verilerin içerik analizi sonucunda yardımlaşma, bilgelik, dostluk, azim, hiyerarşi gibi geleneksel değerlerin güzellik, gençlik, zevk, kişisel ilgi, romantizm gibi geleneksel olmayan değerlere kıyasla daha fazla ele alındığı belirlenmiştir. Ayrıca geleneksel değerlerin içerikte yer alan pozitif karakterlerde işlendiği ifade edilmiştir. Dizide Çin kültürüne özgü geleneksel değerlerin etkin şekilde ele alındığı, modernleşme ve küreselleşme yarışında olan ülkelere kıyasla hala medya unsurlarında geleneksel değerlerin ön planda tutulduğu vurgulanmıştır.

Aydemir (2019), yapmış olduğu tez çalışmasında Zeki ALASYA ve Metin AKPINAR filmlerini değerler eğitimi açısından incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma kapsamında 1974 ile 2003 yılları arasında birlikte oynamış oldukları toplam 24 film üzerinden analizler yapılmıştır. İlgili filmlerde elde edilen verilerin analizi sonucunda 35 değer 645 kez tekrarlandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda en fazla sevgi, yardımseverlik, güç ihtiyacı, geleneksellik değerleri ön plana çıkmaktadır. Buna karşın 40 olumsuz davranış 416 kez tekrarlanmıştır. Bu bağlamda en fazla yalan söyleme, içki ve sigara tüketme ve küfür etme davranışlarının ön plana çıktığı ifade edilebilir. Filmlerde genellikle Zeki; dürüst, saf, temiz, zayıf bir karakter olarak karşımıza çıkarken, Metin; uyanık, duruma göre yalan söyleyebilen, yönlendirici ve güçlü bir karakter olarak görülmektedir.

Şen (2020), yapmış olduğu tez çalışmasında, yerli ve yabancı animasyon filmlerini değerler eğitimi bağlamında incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmancının verileri 2015-2020 yılları arasında ülkemizde vizyona girmiş olan ve en çok izlenme oranına sahip 20 yabancı ve 10 yerli animasyon olmak üzere toplam 30 film üzerinden elde edilmiştir. İlgili filmlerin Değerler Eğitimi Yönergesi'nde ve öğretim programlarında yer alan değerler bağlamında 29 değer üzerinden betimsel analizleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda, yerli animasyon filmlerinde sevgi, saygı, nazik olmak, sorumluluk, kültürel mirasa sahip çıkma değerleri daha fazla ön plana çıkarken en az alçakgönüllülük ve empati değerleri ele alınmıştır. Buna karşın yabancı animasyon filmlerinde, yardımlaşma, estetik duyguların geliştirilmesi, sevgi, sorumluluk değerleri daha fazla ön plana çıkarken en az alçakgönüllülük, vatanseverlik, empati, adil olma ve paylaşımcı olma değerleri ele alınmıştır. Türk yapımı yerli animasyon filmlerde kültürel mirasa sahip çıkma değeri ön plana çıkan değer olarak belirlenirken bu değer, yabancı animasyon filmlerinde ilgili değer hiç işlenmediği saptanmıştır.

Yerli animasyon filmlerinde yabancı yapımlara kıyasla daha fazla değere daha fazla sayıda değinildiği tespit edilmiştir.

Aslantaş (2021) yapmış olduğu çalışmada, *Gönül Dağı* dizisinde sunulan kültürel öğeleri incelemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda *Gönül Dağı* dizisinin 1., 10., 20., 30. ve 31. bölümleri olmak üzere toplam beş bölümü içerik analizi ile kültürel öğeler çerçevesinde incelenmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda yerleşim yerleri ve yapıları, kullanılan dil, aile ve akrabalık ilişkileri, kıyafetler ve dini uygulamalar bağlamında *Gönül Dağı* dizisinin kültürel öğeleri yansıtan ve yaşatan bir dizi niteliği taşıdığı ifade edilmiştir. Kültürel yönden birçok diziye kıyasla gelenek ve görenekleri yaşatmaya çalışan bir misyon üstlendiği vurgulanmıştır.

Yener ve diğerleri (2021) yapmış oldukları çalışmada, TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmleri değerler eğitimi açısından incelemeyi amaçlamışlardır. 2019 yılı aralık ayı verilerine göre günlük yayın akışında yer alan 28 farklı çizgi filmin, yayımlanmış ve youtube platformunda en fazla izlenmiş olan birer bölümü içerik analizi ile çözümlenmiştir. “*Değerler Eğitimi Yönergesi*”nde yer alan 27 değer ilgili bölümlerde araştırılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda, 28 bölümde toplam 246 kez ilgili değerlerin işlendiği tespit edilmiştir. Bunlar içerisinde en fazla yardımlaşma-dayanışma, nazik olma, selamlaşma, sevgi, temizlik, cesaret değerleri ön plana çıkmaktadır. Ayrıca empati değerine ilgili değerler arasında hiç yer verilmediği dikkat çekmiştir. Yerli yapım çizgi filmlerde yabancı yapım çizgi filmlere göre daha fazla değer ele alınmasına karşın yabancı yapım çizgi filmlerin daha fazla izlendiği, süreler bağlamında değerlerin çizgi filmlerde dikkate değer düzeyde ele alındığı vurgulanmıştır.

Aydın ve Koçak (2022) yapmış oldukları çalışmalarında, *Gönül Dağı* dizisinin turizm faaliyetlerine etkisini incelemişlerdir. Eskişehir ili sınırları içerisinde yer alan Sivrihisar ilçesinde çekilmekte olan *Gönül Dağı* dizisinin Sivrihisar ilçesinin tanınırlığı ve turizm potansiyeline etkisini yerel halkın gözünden belirleyebilmek amacıyla yerel halk ve “*Sivrihisar Belediyesi Kültür ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü*” yetkililerinden oluşan 30 kişilik katılımcı gruba yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda *Gönül Dağı* dizisinin Sivrihisar ilçesinin tanıtımına olumlu etki sağladığı, turizm faaliyetlerinin artmasını sağladığı ve ekonomik hareketlilik oluşturduğu belirtilmiştir. Bu katkının dizi bittikten sonra da devam edebileceği,

dizi mekanlarının turizmi hareketli kılabilceği beklenirken çekim alanlarının trafiğe kapatılması ve dizinin Yozgat'ın Gedelli kasabasında geçiyor gibi gösterilmesinden yerel halkın rahatsızlık duydukları vurgulanmıştır.

Çılgınoğlu (2022) yapmış olduğu çalışmasında, *Gönül Dağı* dizisini gastronomik öğeler bağlamında incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın verileri ilgili tarihlerde yayınlanmış olan iki sezondan üçer bölüm olmak üzere 6 bölüm üzerinden elde edilmiştir. Gerçekleştirilen içerik analizi sonucunda, dizide ele alınan gastronomik öğelerin, Türk Kahvesi, peynir, zeytin, reçel, patates, çay, pilav gibi temel gastronomi ürünleri olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çeşitliliğin kısıtlı olduğu, yöresel ürünlerin çok fazla ön plana çıkarılmadığı ve hazırlanışlarına ilişkin bilgilendirmenin yapılmadığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda gastronomik öğeler açısından *Gönül Dağı* dizisinin yetersiz olduğu vurgulanmıştır.

Karabulut (2022) yapmış olduğu tez çalışmasında, TRT Çocuk kanalında yayınlanmakta olan 20 farklı çizgi filmin altıyar bölümünü değerler eğitimi açısından incelemeyi amaçlamıştır. 2021 yılı ocak ayı itibariyle izlenen 120 bölüm üzerinden gerçekleştirilen frekans analizleri sonucunda incelenen çizgi filmlerde daha çok selamlaşma, nazik olma, yardımlaşma, sevgi, cesaret, sorumluluk ve dostluk değerlerinin ön plana çıktığı belirlenmiştir. Değerler Eğitimi Yönergesinde yer alan 27 değer de ilgili çizgi filmlerde vurgulandığı, çizgi filmlerin temalarına göre öne çıkan değerlerin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Belirlenen 27 değer de TRT Çocuk kanalında yayımlanan çizgi filmlerde vurgulandığı görülmüştür. TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından uygun niteliklere sahip olduğu belirtilmiştir.

Kaya ve Kınter (2022) yapmış oldukları çalışmalarında, *Yasak Elma* ve *Gönül Dağı* dizilerini din ve değerler psikolojisi açısından ele almıştır. Her iki dizinin de ilk 15 bölümünün incelendiği çalışmada belirlenen 13 değer ve 12 anti değer üzerinden içerik analizleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda *Yasak Elma* dizisinde anti değerler %79 oranında ele alınırken değerler %21 oranında işlenmiştir. Buna karşın *Gönül Dağı* dizisinde ilgili yüzdeler tam tersi şeklinde %79 değer ve %21 anti değer şeklindedir. Ayrıca *Gönül Dağı* dizisinde 1009 değer-anti değer tespit edilirken *Yasak Elma* dizisinde 744 değer-anti değer belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda, *Gönül Dağı* dizisinin dini ve ahlaki değerlere daha uygun bir dizi olduğu, *Yasak Elma*

dizisinin de toplumun dini ve ahlaki yapısına olumsuz etki oluşturabileceği vurgulanmıştır.

Baştürk-Soydemir (2023) yapmış olduğu çalışmada, halk anlatılarında bulunan bilge figürünün *Gönül Dağı* dizisindeki temsilcisi olan Ciritçi Abdullah karakterini incelemiştir. Türk destanlarında yer alan cesur beylerin yanında bulunan bilge kişilere benzer şekilde Ciritçi Abdullah karakterinin *Gönül Dağı* dizisinde bilge kişi figürünü kültürel değerleri işleyecek şekilde ele aldığı ifade edilebilir. Halk anlatılarında yer alan bilge kişilerin olaylara dâhil olma şekilleri ile Ciritçi Abdullah karakterinin dizideki bilge kişi rolünü canlandırma sahneleri örtüşmektedir. Bu bağlamda kültürel öğelerden biri olan bilge kişi figürünün *Gönül Dağı* dizisinde yaşatılmaya çalışıldığı söylenebilir.

İlhan (2023) yapmış olduğu çalışmada, geleneksel Türk seyirlik oyunları arasında yer alan Karagöz'ün *Gönül Dağı* dizisine yansımaları incelemiştir. İlgili çalışmada *Gönül Dağı* dizisi karakterlerinden kahveci Rıfat karakterinin 24., 25., 35., 38., ve 44. bölümlerde gerçekleştirdiği Hacivat-Karagöz gölge oyunları analiz edilmiştir. Özellikle ramazan eğlencelerinde daha fazla ön plana çıkarılan gölge oyununun dizinin kültürel değerleri, gelenek ve görenekleri yansıtabilme noktasında taşıdığı olduğu hassasiyetin bir göstergesi olarak algılanabileceği vurgulanmıştır. Kültürel mirasın korunması ve yaygınlaştırılması bağlamında *Gönül Dağı* dizisinin etkili bir içerik olduğu ifade edilmiştir.

Külekci (2023) yapmış olduğu tez çalışmasında, TRT dizilerinde muhafazakâr değerlerin temsilini incelemiştir. Bu bağlamda TRT de yayınlanmış olan *Seksenler* ve *Bizimkiler* dizileri üzerinden muhafazakâr değerlerin aile, gelenek ve din açısından ele alınış şekilleri belirlenmiştir. Bizimkiler dizisinden 20 bölüm Seksenler dizisinden 65 bölüm olmak üzere toplam 85 bölümün söylem analizi ile elde edilen bulguları doğrultusunda, daha eski zaman diliminde yayınlanmasına karşın *Bizimkiler* dizisinde modernist değerler ön planda tutulurken *Seksenler* dizisinde muhafazakâr değerlerin daha fazla ele alındığı ifade edilmiştir. Bu bulgu TRT kanalının son dönemlerde muhafazakâr değerleri daha fazla benimsediğine işaret etmektedir.

Yılmaz (2024) yapmış olduğu tez çalışmasında, *Gönül Dağı* dizisinin sözlü kültür bağlamında incelenmesini amaçlamıştır. Dizinin 66 bölümü üzerinden gerçekleştirilen içerik analizleri sonucunda, *Gönül Dağı* dizisinin, halk bilimine dayalı ritüelleri yoğun şekilde ele aldığı ifade edilmiştir. Dizide halk

hekimliği, düğüncölük ve ağıtçılık gibi eski meslek gruplarının ön plana çıktığı, masal, mâni, atasözleri, türkü, özlü sözler, dualar, ağıt, âşıklık geleneği, beddualara ilişkin içeriklerin bulunduğu belirlenmiştir. Bayramların İslami geleneklere göre şekillendiği vurgulanmıştır. Bulgulardan hareketle sözlü kültürün aktarılmasında en kalifiye dizilerden birinin Gönül Dağı dizisi olduğu ve televizyonun sözlü kültüre katkı sağlayan bir araç olduğu belirtilmiştir.

Evyapan (2024), yapmış olduğu tez çalışmasında, Yalı Çapkını ve Kızılıcak Şerbeti dizilerinde gelenek ve modernlik çatışmasını araştırmıştır. Geleneksel aile ile modern ailenin çocuklarının evlenmesi ve bu süreçte yaşanan kültürel çatışmalara yönelik ilk 10 bölümleri üzerinden yapılan içerik analizleri sonucunda, her iki dizide de geleneksel kültüre sahip ailelerin belirli durumlarda hafif düzeyde belirli durumlarda ise keskin şekilde değişime uğrayarak modernleşme çabası içerisine girdikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda ilgili dizilerde Türk kültürü, gelenek ve görenekleri çağ dışı gösterilerek modern kültürün benimsenmesinin kaçınılmaz olduğu algısı empoze edilmektedir. Bu tarz anlayışa sahip dizilerin özel kanal yayıncılığı yapan ve tamamen ticari temellere göre içerik üreten kanallarda çok fazla yer aldığı ve toplumun kültürel yapısını olumsuz etkilediği vurgulanmıştır.

Güven ve Çınar (2024) yapmış oldukları çalışmada, gençlerin takip ettiği dizileri değerler açısından incelemeyi amaçlamışlardır. 217 ortaokul ve lise öğrencisinin dizi izleme tercihlerinden hareketle *Sen Anlat Karadeniz*, *Çukur*, *Diriliş Ertuğrul* ve *Bizim Hikâye* dizilerinde yer alan olumlu ve olumsuz değerler tespit edilmiştir. İlgili dizilerin 2019 yılı mayıs ayında yayınlanan birer bölümü söylem ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, *Diriliş Ertuğrul* dizisi dışındaki dizilerin olumsuz görsel göstergelere ve olumsuz söylemlere dikkate değer düzeyde yer verdikleri belirlenmiştir. Yaygın hedef kitleye sahip dizilerin, gençlerin olumsuz değer gelişimine sebep olduğu ifade edilebilir. Olumlu değerlere ilişkin *Diriliş Ertuğrul* dizisi diğer dizilerden ayrılmış olsa da azınlık olarak kaldığı görülmektedir. Bu bağlamda televizyon içeriklerinde genellikle değerleri geliştirmekten ziyade engelleyici rolün üstlenildiği vurgulanmış, ebeveynlerin bilinçli olmaları gerekliliği ifade edilmiştir.

İhtiyar (2024) yapmış olduğu çalışmada, Türk dizilerinde aile temsillerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda *Yalı Çapkını* ve *Gönül Dağı* dizilerinin ilk altı bölümlerini incelemiştir. Gerçekleştirilen betimsel analizler sonucunda yakın

aile bağları, büyüklere saygı ve itaat, erkek çocuğun ablasına ve evine destek olması, çalışma ve mücadele gibi unsurları işleyen *Gönül Dağı* dizisinin geleneksel aile yapısını yansıtmaktadır. Buna karşın *Yalı Çapkını* dizisinde geleneksel ve modern aile türlerinin bir arada ele alındığı “*Kentsel Beraberlik Kültür Modeli*” yansıtılmaktadır. Aile reisiyle yemek yeme gibi şekilsel unsurlar geleneksel izlenimi yaratsa da modern kültürde yer alan yüksek refah düzeyi, aile içi çarpık ilişkiler, gösterişli yaşam vurgusu, hizmetçiler, lüks araçlar, yurtdışı eğitimi, fiziksel ve psikolojik şiddet barındıran bir aile temsili söz konusudur. Bu çerçevede *Gönül Dağı* dizisinin kültürel ve toplumsal açıdan benimsenen geleneksel aile yapısını yansıttığı ifade edilebilir.

İlhan (2024) yapmış olduğu tez çalışmasında, medya ve kültür ilişkileri çerçevesinde *Gönül Dağı* dizisinde ele alınan halk kültürü unsurlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya *Gönül Dağı* dizisinin ilk iki sezonu dahil edilerek ilgili bölümlerin içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, dizide ele alınan halk kültürü unsurları, Sedat Veyis Örnek’in halk bilimine yönelik tasnifleme yöntemi çerçevesinde tahlil edilmiştir. Belirlenen kültürel unsurların temelini oluşturan kültürel ve dini değerler bağlamında diziye sirayet eden eski Türk kültürü unsurları tespit edilmiş, dizi karakterleri arasında yer alan Ciritçi Abdullah ile Türk destan ve hikâyeciliğinin en önemli şahsiyetleri arasında yer alan Dede Korkut arasında benzerliklerin yer aldığı tespit edilmiştir. *Gönül Dağı* dizisinin Türk kültürünü esas alması, Türk örf ve ahlâkını işlemesi, ailenin önemini vurgulamasıyla Türk kültürünün sürdürülebilirliğine katkı sağladığı belirtilmiştir.

Literatür incelendiğinde televizyonda değerler eğitime ilişkin genellikle çizgi film ve animasyonların içerik olarak ele alındığı görülmektedir. Bununla birlikte *Gönül Dağı* dizisinin gastronomi, kültürel öğeler, aile yapısı, turizm, bilgelik gibi çeşitli alanlarla ilişkilendirildiği ve genellikle kültür, gelenek ve görenekleri sürdürülebilir kılmaya önem verdiği görülmektedir. Bu anlayışı gerçekleştirebilmenin temelinde değerler yatmaktadır. Bu bağlamda değerler eğitime katkı sağlayabilen bir dizi birçok alanda toplumsal farkındalığı sağlayabilir. Buradan hareketle bu çalışmada *Gönül Dağı* dizisinin değerler eğitimi açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama aracı ve veri analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Nitel bir araştırma olarak yürütülen bu çalışmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. İlgili araştırmada *Gönül Dağı* dizisinin belirlenen değerler bağlamında incelenmesi amaçlandığından nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan durum çalışması benimsenmiştir. Durum çalışması, araştırmacıların gerçek yaşantı, güncel bir sistem veya sınırlandırılmış zaman içerisindeki durumlar hakkında mülakat, gözlem, döküman, rapor, görsel ve işitsel materyaller gibi bilgi kaynakları aracılığıyla kapsamlı ve derinlemesine bilgi topladıkları ve durumu betimledikleri yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Özel bir durumun belirlenmesiyle başlayan durum çalışmasında, ifade edilen durum bir kuruluş, grup, kişi gibi somut varlıklar üzerinden de yapılandırılabilir. Durum çalışması tek bir durum üzerinden yapılandırılabileceği gibi çoklu durumlar üzerinden de yapılandırılabilir. Durum çalışması, araştırmacıların durum veya durumlardan tespit ettikleri genel anlamlar kapsamında elde ettikleri sonuçlar ile sonlandırılır (Creswell, 2013). Bu çalışmada *Gönül Dağı* dizisinin beş sezonunda yayımlanmış her sezona ilişkin iki bölüm olmak üzere 10 bölümü, aktif olarak kullanılan öğretim programlarında yer alan ve bu çerçevede belirlenmiş 21 değer bağlamında incelendiği için durum çalışması kullanılmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak *Gönül Dağı* dizisinin tüm sezonlarından Youtube platformunda 1,62 milyon takipçi sayısına sahip *Gönül Dağı* kanalında yayınlanmış ve en çok görüntülenme sayısına sahip 2 bölüm olmak üzere toplam 10 bölüm kullanılmıştır. Bu çalışmada incelenen dokümanların evreni, *Gönül Dağı* dizisinin 6 Aralık 2024 tarihi itibarıyla yayınlanmış olan 156 bölümüdür. Örneklemini ise, en çok izlenme sayısına sahip her sezona ilişkin 2 bölüm olmak üzere 10 bölüm oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemleri içerisinde yer alan ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde belirlenen kriterler doğrultusunda ölçütü karşılayabilecek durumlar çalışmaya dâhil

edilmektedir. İfade edilen ölçütler araştırmacı tarafından belirlenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada ölçüt olarak en yaygın kullanılan dijital platformlar arasında yer alan Youtube platformunda yer alan *Gönül Dağı* kanalındaki bölümlerin görüntülenme sayıları dikkate alınmıştır. Televizyonda yayınlandığı gün reyting oranlarında genellikle birinci sırada yer almasına karşın (URL-1) sezonlara ait bölümlerin reyting oranları birbirine yakın olduğundan ve net izleyici sayısı karşılaştırmalı olarak ele alınamadığından Youtube platformu tercih edilmiştir. Her bir bölüme ilişkin görüntülenme sayıları Tablo 2.1’de belirtilmiştir.

Tablo 2.1. Gönül Dağı dizisi Youtube görüntülenme sayıları

Sezon	Bölüm	Görüntülenme Sayısı (Milyon)	Bölüm	Görüntülenme Sayısı (Milyon)	Bölüm	Görüntülenme Sayısı (Milyon)
1. Sezon	<u>1</u>	<u>14</u>	11	5,4	21	3,6
	<u>2</u>	<u>7,7</u>	12	4,8	22	3,1
	3	6,7	13	4,8	23	2,9
	4	6,5	14	4,4	24	3
	5	6,4	15	4,5	25	2,8
	6	6,1	16	4,5	26	2,8
	7	5,4	17	4,7	27	2,7
	8	5,7	18	3,3	28	2,9
	9	6,5	19	3,1	29	2,7
	10	5,6	20	3,5	30	3,8
2. Sezon	31	4	43	4,2	55	3,6
	32	3,9	44	4,2	56	3,9
	33	3,8	45	4,8	57	4,4
	34	3,6	46	4	58	4,2
	35	3,9	47	3,7	59	4,5
	36	3,8	48	3,7	60	4,2
	37	3,9	49	3,5	61	4,6
	38	3,5	50	3,6	<u>62</u>	<u>5,1</u>
	39	3,7	51	3,6	63	4,3
	40	4,7	52	4	64	4,1
	41	4	53	3,5	<u>65</u>	<u>6,7</u>
	42	4,3	54	3,5		
3. Sezon	<u>66</u>	<u>3,9</u>	79	2	92	2,1
	67	2,8	80	2,2	93	2
	68	2,9	81	1,9	94	2,4
	69	2,5	82	1,9	95	2,4

	70	2,4	83	2	96	2,3
	71	2,3	84	1,9	97	2
	72	2,5	85	2,5	98	2,1
	73	2,4	86	2,1	99	1,8
	74	2,8	87	1,8	100	2,1
	75	2,4	88	1,9	101	2,2
	76	2,3	89	1,8	102	2,2
	77	2,9	90	2,4	<u>103</u>	<u>3,1</u>
	78	2,1	91	2,1		
	<u>104</u>	<u>3,9</u>	117	2,2	130	2,5
	105	3	118	2,1	131	2
	106	2,8	119	2,1	132	2,1
	107	2,6	120	2,2	133	2,1
	108	2,6	121	2,1	134	2,2
	109	2,7	122	1,9	135	1,9
4. Sezon	110	2,8	123	2	136	1,8
	<u>111</u>	<u>3,2</u>	124	2	137	1,6
	112	2,7	125	1,8	138	1,8
	113	2,7	126	1,9	139	1,8
	114	2,7	127	2	140	1,7
	115	2,5	128	2,2	141	2
	116	2,8	129	1,9	142	2,6
	<u>143</u>	<u>2,6</u>	148	1,7	153	1,6
	144	2	149	1,6	154	1,4
5. Sezon	<u>145</u>	<u>2,2</u>	150	1,7	155	1,3
	146	0,265	151	1,6	156	1
	147	1,7	152	1,5		

Tablo 2.1 incelendiğinde, *Gönül Dağı* dizisinin birinci sezonunun 1-30 bölümleri olmak üzere 30 bölüm, ikinci sezonunun 31-65 bölümleri olmak üzere 35 bölüm, üçüncü sezonunun 66-103 olmak üzere 38 bölüm, dördüncü sezonunun 104-142 bölümleri olmak üzere 39 bölüm ve beşinci sezonunun 6 Aralık 2024 tarihi itibarıyla 143-156 bölümleri olmak üzere 14 bölümü yayınlanmıştır. Görüntülenme sayılarına bakıldığında 0,265 ile 14 milyon arasında değiştiği ve ortalama 3,11 milyon olduğu görülmektedir. Birinci sezonda en fazla 14 milyon görüntülenme sayısı ile birinci ve 7,7 milyon görüntülenme sayısı ile ikinci bölüm araştırmaya dahil edilmiştir. İkinci sezonda en fazla 6,7 milyon görüntülenme sayısı ile 65. ve 5,1 milyon görüntülenme sayısı ile 62. bölüm incelenmiştir. Üçüncü sezonda en fazla 3,9 milyon görüntülenme sayısı ile 66. ve 3,1 milyon

görüntülenme sayısı ile 103. bölüm araştırmaya dahil edilmiştir. Dördüncü sezonda en fazla 3,9 milyon görüntülenme sayısı ile 104. ve 3,2 milyon görüntülenme sayısı ile 111. bölüm araştırmaya incelenmiştir. Beşinci sezonda en fazla 2,6 milyon görüntülenme sayısı ile 143. ve 2,2 milyon görüntülenme sayısı ile 145. bölüm araştırılmıştır. Araştırmada *Gönül Dağı* dizisinin 1., 2., 62., 65., 66., 103., 104., 111., 143. ve 145. bölümleri olmak üzere toplam 10 bölüm veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. İlgili bölümler, konuları ve süreleri Tablo 2.2’de belirtilmiştir.

Tablo 2.2. Araştırmaya dahil edilen bölümlerin konuları ve süreleri

Bölüm	Konu	Süre
1	Balonla 5 Hafta	2 saat 19 dakika
2	Şimdi Değilse Ne Zaman?	2 saat 17 dakika
62	Dünya Kalbi	2 saat 19 dakika
65	Kayalar Ağlar Mı?	2 saat 51 dakika
66	Anne Kokusu	2 saat 44 dakika
103	Geç Kalmışlıklarımız	2 saat 36 dakika
104	Anne Duası	2 saat 18 dakika
111	İnsanın Vazifesi	2 saat 16 dakika
143	Zahide Çiçeği	2 saat 28 dakika
145	Kaybolmak	2 saat 28 dakika

2.3. Verilerin Analizi

Ölçüte göre belirlenen *Gönül Dağı* dizisinin 10 bölümünün öncelikle diyalogları transkript edilmiştir. Daha sonra diyaloglarda belirlenen değerlere işaret edebilecek sahneler belirlenerek her bir bölüm araştırmacı tarafından üç defa izlenmiştir. Her bir bölüme ilişkin belirlenmiş olan 21 değere yönelik herhangi bir içerik barındırma durumu analiz edilerek ilgili değeri içermeye sayılarına ilişkin frekanslar tablolastırılmıştır. Dizi esnasında değer içeren davranış, jest, mimik, figürler belirlenerek ekran görüntüsü alınmış ve çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmada, *Gönül Dağı* dizisinin belirlenen bölümlerinden elde edilen veriler betimsel analiz aracılığıyla analiz edilmiştir. Betimsel analiz, verilerin belirlenmiş olan kriter ve temalar doğrultusunda yapılandırılmasını

içermektedir. Betimsel analiz elde edilen bulguları düzenli şekilde yorumlayarak okuyucuya aktarmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, elde edilen veriler anlaşılır ve sistematik olarak yorumlanır, neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla transkripti yapılmış şekilde rastgele belirlenmiş iki bölüm, belirlenen değerlerin tanımları ve ne ifade ettikleri tartışıldıktan sonra iki farklı akademisyen tarafından daha analiz edilmiş ve araştırmacının analizi ile karşılaştırılarak uzmanlar arası uyum yüzdesi hesaplanmıştır. Uyum yüzdesinin hesaplanmasında görüş birliği / tüm görüşler formülünden yararlanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Uzmanlar arasındaki uyum yüzdeleri *Dünya Kalbi* bölümü için %96,4, *İnsanın Vazifesi* bölümü için %95,8 olarak hesaplanmıştır. Farklı olan görüşler tartışılarak görüş birliğine varılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Uyum yüzdesinin yüksek olması sebebiyle geri kalan 8 bölüm araştırmacı tarafından analiz edilerek elde edilen bulgular tablolandırılmıştır. Belirlenen değerlere ilişkin örnek durum, sahne ve ifadelere de yer verilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen verilere ilişkin yapılan analizler ve elde edilen bulgular yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

3.1.1. Gönül Dağı Dizisinin Birinci Sezon Birinci Bölümüne (Balonla 5 Hafta) İlişkin Bulgular

Gönül Dağı dizisinin birinci sezon birinci bölümünün diyaloglar ve davranışlar çerçevesinde öğretim programlarında yer alan değerler bağlamında betimsel analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen betimsel analiz sonucunda oluşturulan frekans tablosu, Tablo 3.1’de ifade edilmiştir.

Tablo 3.1. Değerler bağlamında gönül dağı dizisinin birinci sezon birinci bölümünün betimsel analizi

Değer	Frekans (f)	Değer	Frekans (f)
Sevgi	24	Yardımseverlik	4
Saygı	16	Dürüstlük	3
Sorumluluk	15	Merhamet	3
Duyarlılık	14	Estetik	2
Aile Bütünlüğü	12	Vatanseverlik	2
Çalışkanlık	10	Tasarruf	2
Dostluk	9	Özgürlük	1
Sabır	5	Temizlik	1
Mütevazılık	5	Toplam	132
Öz Denetim	4		

Tablo 3.1 incelendiğinde, Gönül Dağı dizisinin birinci sezon birinci bölümünün öğretim programlarında yer alan 18 değere ilişkin toplam 132 farklı sahnede diyalog veya davranış içerdiği görülmektedir. Buna karşın ilgili bölümde adalet, mahremiyet ve sağlıklı yaşam değerlerine ilişkin herhangi bir diyalog veya davranışa rastlanmamıştır. *Balonla 5 Hafta* bölümünde en fazla sevgi değeri (N=24) ele alınmıştır. Saygı, sorumluluk, duyarlılık, aile bütünlüğü, çalışkanlık ve dostluk değerleri farklı sahnelerde daha fazla ele alınırken, vatanseverlik, estetik,

özgürlük ve temizlik değerlerinin görece daha az sayıda ele alındığı ifade edilebilir. Sevgi değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Dedem Ciritçi Abdullah, sert adamdı ama gülümsediği an tutuverirdi kalbinden insanı.
- **Ramazan:** Asuman laf söz olacaksa da seninle olsun ya, cümle alem duysun bilsin yani ben bu kızı ilk gördüğüm an vuruldum.
- **Sefer:** Dur Badegül'üm yanına geleyim. Seninle çayıra gidelim mi? Çiçeklere böceklerle bakarız.

Saygı değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Kasete bak sen Neşet babaya bu yapılır mı?
- **Taner:** Siz halledersiniz başkanım güveniyoruz biz size.
- Ciritçi Abdullah gelince herkes hazır ola geçti.

Sorumluluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- Taner suya düşmesine sebep olduğu kitabın yenisini alıyor.
- **Taner:** Ana ablama da ben bakarım. Çocuklara da ben bakarım ya biz bugüne kadar kimseye muhtaç ettik mi? Etmedik evelallah yine etmeyiz.
- **Jandarma:** Şeritlerden geçemezsiniz aşağıdan dolaşın.

Duyarlılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Dedem derdi ki o gün başladı gönül dağından taşlar düşmeye o günden beri nerede bir aşığın bir yetimin kalbi kırılrsa gönül dağından bir parça taş düşer ama büyük ama küçük.
- Veysel, çırağın okuma yazma öğrenmesine destek oluyor.
- **Dilek:** Koparmayalım. Böyle daha güzeller. Başkalarının da onları görmeye hakkı var.

Aile bütünlüğü değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Zahide:** Sedef Hanım uyumadı dayısı ona kitap okumadan uyuyamazmış.
- **Ciritçi Abdullah:** Torunlarım benim yanımdalar.
- **Veysel:** Sen böyle yanımda ol ben yere düşmem evelallah.

Çalışkanlık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Halime:** Zebil oğlum benim gündüz tarlada akşam düğünde yormasan kendini bu kadar.
- **Veysel:** Siz dün gece düğünde değil miydiniz? Dinlenseydin amcaoğlu biraz.
- Amcaoğulları gece yarısı uçak yapmaya devam ediyorlar.

Dostluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ciritçi Abdullah:** Arkadaşın gelmiş, belediyeden buraya getirmişler, seni sordu.
- **Ramazan:** Sevincime yenileceğim amcaoğulları gelin oynayalım.
- **Cemile:** Anca beraber kanca beraber bunun neresini anlamıyorsun acaba? O uçak uçacak işte o kadar.

Sabır değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Hani olur da bir gün belki bir gün kasabanın sınırlarını aşar bir yerlerde Dilek'le karşılaşırım diye.
- **Veysel:** Olsun amcaoğlu bir daha yaparız.
- **Ramazan:** Fazla naz aşık usandırır ama biz usanmayız.

Mütevazılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Estağfurullah sağ olun komutanım.
- **Elif:** Olsun, estağfurullah ne zahmeti ben yine gelirim. Hem evim şurası zaten.
- **Taner:** Ben okumadım, onu gibi başarılı değilim.

Öz denetim değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Şimdi işsiz güçsüz bir adamım, tabii bakmazsın bize. Ama şu uçağı bir yapalım.
- **Veysel:** Beni sakinleştiren kimse de yok burada, öfkeme yenileceğim.

Yardımseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Münir Başkan:** Gençler sizin için ne gerekiyorsa yaparım.

- Amcaoğulları arabadaki valizleri taşımaya yardım ediyorlar.
- Cemile yanan Ramazan'ı kurtarıyor.

Dürüstlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Valla dede, baltayı taşa vurduk.
- **Veysel:** Gelseler de motorumuz yok, başaramadık.

Merhamet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Anne al bunu ablama verirsin Sedef'i doktora götüreceğim diyordu. Kalanı da İsmet'in kursuna versin hep ben verince gönülleniyor biliyorsun.
- Taner uyurken üzerleri açılan çocukların üzerlerini örttü.

Estetik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- Gelin atını süslüyorlar.
- Taner, gelin ve damadın isimlerini neon ışık ile yazıyor.

Vatanseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** İnsanın toprakla arasında bir bağ vardır. İnsanın dağdaki taşla havadaki çalı dikeniyile arasında bir bağ vardır. İnsanın doğduğu doğar, doğmaz suyunda yıkandığı havasıyla nefesini aldığı, düştüğü kalktığı, dizlerini kanattığı yerle arasında bir bağ vardır. Bunun adına memleket derler.
- Ramazan'ın uçuş kostümünde Türk bayrağı var.

Tasarruf değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Muammer:** Senin paran bende birikiyor yeğenim.

Özgürlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Dilek:** Annem bilgisayar mühendisi olmamı istiyor ama ben pilot olmak istiyorum. Pilot olup özgürlüğe uçacağım.

Temizlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Zahide:** Sen git bak doğru banyoya, Allah aşkına doğru banyoya diyorum. Kime diyorum ya kılından tüyünden bir arın.

3.1.2.Gönül Dağı Dizisinin Birinci Sezon İkinci Bölümüne (Şimdi Değilse Ne Zaman?) İlişkin Bulgular

Gönül Dağı dizisinin birinci sezon ikinci bölümünün diyaloglar ve davranışlar çerçevesinde öğretim programlarında yer alan değerler bağlamında betimsel analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen betimsel analiz sonucunda oluşturulan frekans tablosu, Tablo 3.2’de ifade edilmiştir.

Tablo 3.2. Değerler bağlamında gönül dağı dizisinin birinci sezon ikinci bölümünün betimsel analizi

Değer	Frekans (f)	Değer	Frekans (f)
Sevgi	32	Sabır	4
Duyarlılık	28	Dostluk	4
Sorumluluk	21	Öz Denetim	3
Aile Bütünlüğü	14	Merhamet	3
Çalışkanlık	12	Mahremiyet	2
Yardımseverlik	11	Mütevazılık	2
Dürüstlük	7	Estetik	1
Saygı	6	Temizlik	1
Tasarruf	5	Toplam	156

Tablo 3.2 incelendiğinde, Gönül Dağı dizisinin birinci sezon ikinci bölümünün öğretim programlarında yer alan 17 değere ilişkin toplam 156 farklı sahnede diyalog veya davranış içerdiği görülmektedir. Buna karşın ilgili bölümde adalet, özgürlük, vatanseverlik ve sağlıklı yaşam değerlerine ilişkin herhangi bir diyalog veya davranışa rastlanmamıştır. *Şimdi Değilse Ne Zaman?* bölümünde en fazla sevgi değeri (N=32) ele alınmıştır. Duyarlılık, sorumluluk, aile bütünlüğü, çalışkanlık ve yardımseverlik değerleri farklı sahnelerde daha fazla ele alınırken, mahremiyet, mütevazılık, estetik ve temizlik değerlerinin görece daha az sayıda ele alındığı ifade edilebilir. Sevgi değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Kalbim yangın yeri, söndürmeye itfaiye yetmez.
- **Taner:** Bunlar lokum ya. Yerim ben bunları.
- **Veysel:** Duyuyorum bal böceğim benim.

Duyarlılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Halime:** Ördüklerini satmaya gitti. Evin ekonomisine katkıda bulunuyor kendince tabi.
- **Taner:** Abla anneme söyle bu kızın boşu boşuna günahına giriyor bak.
- **Zahide:** Hayırdır, gülüm sende bir haller var bugün. Yoksa uçakla ilgili bir gelişme mi oldu?

Sorumluluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** İş bulmam lazım. Faturalar geliyor, taksitler.
- **Dilek:** Buraya geçici görevle geldik. İşlerimi toparlamam lazım.
- **Dilek:** Hatırlamadım, biraz uzaklaşıp mısın? Çalışma alanı burası kaya düşebilir.

Aile bütünlüğü değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Zahide:** Ben hatırlıyorum, küs olmadığım zamanları. Öyle ailecek kurban bayramlarında Ramazan bayramlarında bir araya geldiğimiz günleri.
- **Cemile:** Benim kaynanam bir tanedir. Kaynanama laf ettirtmem.
- **Günşıl:** Eltimle rahatça görüşmek istiyoruz.

Çalışkanlık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Cemile:** Kendi kariyerine adanmış yani varsa yoksa iş güç.
- **Dilek:** Çok isterdim ama iş bitimi rapor hazırlamam lazım.
- **Taner:** Kendi motorumuzu kendimiz yaparız. O uçak uçacak.

Yardımseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Ekibinize tabi ki rehberlik ederim.
- **Elif:** Size sağlık ocağına gelen defterlerden getirdim.
- **Cemile:** Anneni temizlik yaparken tek bırakamadım ondan geç kaldım.

Dürüstlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **SNK Havacılık Yetkilisi:** Teşekkürler bakın sizinle açık konuşacağım. Ben projenizi çok beğendim ve en başından beri de arkasında duruyorum. Fakat yönetim kurulunu ikna edebilmem için daha somut verilere ihtiyacım var. Uçağın uçuş görüntülerini görmeden buradan mühendis göndermelerini pek mümkün görmüyorum.
- **Halime:** Kocalarınızın korkusundan azıcık olsun destek oldunuz mu? Hayır. Ya kapısını çalıp da biz de mustaribiz dediniz mi?
- **Ramazan:** İp amcaoğlunun cebinde kaldı. Bizim hatamızdı. Nazara geldik.

Saygı değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Halime:** Koskoca Ciritçi Abdullah bu.
- **Muammer:** Baba sana olan saygımı biliyorsun.
- **Dilek:** Tabi ki hocam siz nasıl isterseniz. Gelişmelerden haberdar edeceğim sizi.

Tasarruf değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Musa:** Veysel'e selam söyle. Biraz harcamalarına dikkat etsin, biraz tasarruflu olsun.
 - **Musa:** Evi şöyle idareli çekip çevir olur mu yavrum?
- Sabır değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:
- **Taner:** Buraların talihi de değişecek kaderi de. Allah büyük.
 - **Veysel:** Yenilmek yok. O uçak da uçacak, kızla da konuşacaksın. Mücadele edeceğiz.

- **Zahide:** Sen yeter ki vazgeçme emi ablasının gülü.

Dostluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Veysel:** Bizim elimiz armut toplamıyor ya amcaoğlu, biz ne güne duruyoruz.
- **Cemile:** Veysel'im, bu iş benim hiç içime sinmiyor. Bunca yıl sonra gelmiş kız. Taner'in yanında olmamız gerekiyor.

Öz denetim değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Sende bir tuhafısın Ramazan. Sanki haberlerden önce neydim de ne değışti.
- **Dilek:** İnsan alışmaktan bıkar mı? Ben bıktım, gittiğim her şehirde yeni insanlarla tanışmak, onlara alışmak, sonra yenileri bir yerden sonra bıraktım. Tanışmayı, bağ kurmayı. İnsanın bir yere ait olmaması çok kötü. Merhamet değerine ilişkin örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Muammer:** Elleme çocuğu merhametli çocuktur. Hayvanlara karşı merhameti var.
- **Muammer:** Sen bana abimin emanetisin.

Mahremiyet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Keriman:** Çekmeyin diyorum beni. Çekmesenize.
- Zahide'ye Sefer aldığı hediyeı insanların içinde veremedi.

Mütevazılık değerine ilişkin örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Dilek:** Çok teşekkür ederim, estağfurullah Cemile.
- **Taner:** Sönmeyen fener. Kendi çapımızda bir şeyler yaptık işte.

Estetik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** İçerisinde renkli çakıl taşları var. Hem ışığı yansıtın hem güzel görünsün diye.

Temizlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Cemile:** Benim kaynanam temizlik hastasıdır biliyorsun.

3.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

3.2.1.Gönül Dağı Dizisinin İkinci Sezon 62. Bölümüne (Dünya Kalbi) İlişkin Bulgular

Gönül Dağı dizisinin ikinci sezon 62. bölümünün diyaloglar ve davranışlar çerçevesinde öğretim programlarında yer alan değerler bağlamında betimsel analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen betimsel analiz sonucunda oluşturulan frekans tablosu, Tablo 3.3'te ifade edilmiştir.

Tablo 3.3. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin ikinci sezon 62. bölümünün betimsel analizi

Değer	Frekans (f)	Değer	Frekans (f)
Sevgi	35	Temizlik	4
Sorumluluk	24	Sabır	3
Duyarlılık	23	Mütevazılık	3
Aile Bütünlüğü	18	Öz Denetim	3
Saygı	15	Adalet	2
Yardımseverlik	13	Dürüstlük	2
Merhamet	11	Mahremiyet	1
Çalışkanlık	10	Estetik	1
Dostluk	6	Tasarruf	1
Sağlıklı Yaşam	5	Toplam	180

Tablo 3.3 incelendiğinde, Gönül Dağı dizisinin ikinci sezon 62. bölümünün öğretim programlarında yer alan 19 değere ilişkin toplam 180 farklı sahnede diyalog veya davranış içerdiği görülmektedir. Buna karşın ilgili bölümde adalet, özgürlük ve vatanseverlik değerlerine ilişkin herhangi bir diyalog veya davranışa rastlanmamıştır. *Dünya Kalbi* bölümünde en fazla sevgi değeri (N=35) ele alınmıştır. Sorumluluk, duyarlılık, aile bütünlüğü, saygı, yardımseverlik, merhamet ve çalışkanlık değerleri farklı sahnelerde daha fazla ele alınırken, mahremiyet, adalet, estetik ve dürüstlük değerlerinin görece daha az sayıda ele alındığı ifade edilebilir. Sevgi değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ali:** Anamın mendili sihirli gibiydi.
- **Döndü:** Oğlum, deniz gözlüm.
- **Ramazan:** Sen Gökyüzüsün ben de ona ulaşmaya çalışan bir astronot.

Sorumluluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Kenan:** Kalabalık oldu biraz, biz çıkalım.
- **Döndü:** Kendini arabanın önüne attı seni kurtarmak için.
- **Kenan:** Valla biz yapmamız gerekenleri yaptık, dalları budadık, toprağı ilaçladık, hastalıklı otları temizledik.

Duyarlılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- Rıfat ağlayan Mihriban'a mendil uzatıyor.
- **Kenan:** Burada rahat edersiniz diye düşündük Veysel'le.
- **Musa:** Ben senin cebinden çıkan parayla çay içmem.

Aile bütünlüğü değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Mihriban:** Ben senin için çok iyi bir eş olmaya çalışacağım.
- **Döndü:** Artık üzme kendini Veysel'imizin bize ihtiyacı var. Haydi.
- **Musa:** Aynı evde de yaşasak ayrı evde de yaşasak biz bir aileyiz.

Saygı değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Döndü:** Sen bizim büyüğümüzsün. Çocuklarım da ben de sana hep saygı duydum.
- **Ramazan:** Tabi başkanım biz şimdi gider alırsınız.
- **Münir:** Sağ olsunlar kasabamıza çok faydaları oldu. Ülkenin geleceği bu gençler.

Yardımseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Mihriban:** Ben senin arıya şeker verdiğini gördüm.
- **Bekir:** Ben de çocukken geldim buraya. Kimim kimsem yok tabii. Rıfat abi benim kimsem oldu, abim oldu, okuttu iş verdi, elimden tuttu.
- **Dilek:** Nişan hazırlıklarına yardım ediyorum.

Merhamet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Sefer:** Hadi bakalım tut İsmet abinin elini, orada birbirimizi kaybetmeyelim.
- **Zahide:** Sefer'im, ne yapacağız biz bu çocuğu. Böyle gördükçe içim acıyor ya.
- **Döndü:** Garibim şuncacık yaşta sefil kaldı.

Çalışkanlık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- Mihriban evin çatısını değiştiriyor, duvar boyuyor.

- **Bekir:** Rıfat abi çok uğraştı bu kahve için. Bakma şimdi böyle durduğuna baya köhne bir yerdi burası. Ama benim ustam baba yadigarı dedi. Gecesini gündüzüne kattı iyi etti.

- **Behçet:** Valla ben bayram da olsa akşama kadar çalışırım usta.

Dostluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Birlikte en mükemmel şekilde halletmemiz lazım. Benim en mutlu günüm amcaoğlu.
- **Behçet:** Böyle bir günde Ramazan eniştemin yanında olmayacağım da ne zaman olacağım.

Sağlıklı yaşam değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Kenan:** Maşallah, neyle beslediniz siz bunu anne.
- **Musa:** Aferin dünür, az bir kilon var, Azıcık nefes al ciğerlerinin açılsın.

Temizlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Mihriban:** Senin yemek kazanlarını yıkadım şuraya koydum. Orada yağmur da görmez.
- Mihriban kahveyi tertemiz yaptı.

Sabır değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Hocamız her bayram bıkmadan anlatıyor.
- **Ciritçi Abdullah:** Beni beklemeseydiniz, başlasaydınız.

Mütevazılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Keriman:** Dünyalıklar onların olsun, senin yüreğin yeter bana.
- **Mihriban:** Şu kadarlık iş için başka kimseyi yormaya gerek var mı?

Öz denetim değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Mihriban:** Yaranın ne demek olduğunu iyi bilirim. Yarayla alay etmem.
- **Muammer:** Ben artık kendimi tanıyamıyorum Döndü. Freni boşalmış, kamyon gibi bayır aşağı gidiyorum.

Adalet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Dilek:** Seyfettin aradı adamı yakalamışlar. Cezasını çekecek.
- **Keriman:** Bu zamana kadar onlar kaldı, biraz da biz kalalım.

Dürüstlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Kenan:** Ya bu kadar dürüst olmak zorunda mısınız?
- **Muammer:** Yıkıyor, çarpıyor, sade kendime yapsam neyse size de yapıyorum, aha böyle buraya acı acı oturuyor.

Mahremiyet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Cemile:** Gelin odasına giremezsiniz. Bekleyin.

Estetik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Asuman:** Nişan kıyafetime uygun bir renk tak da uyumlu olalım diye uğraşıyorum.

Tasarruf değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Para fazla geldi herhalde sana. Ya üç beş haftaya benim düğünüm olacak, düğünüm. Para basıyonheralde de böyle şeylere çarçur ediyon. Az idareli harca.

3.2.2. Gönül Dağı Dizisinin İkinci Sezon 65. Bölümüne (Kayalar Ağlar Mı?) İlişkin Bulgular

Gönül Dağı dizisinin ikinci sezon 65. bölümünün diyaloglar ve davranışlar çerçevesinde öğretim programlarında yer alan değerler bağlamında betimsel analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen betimsel analiz sonucunda oluşturulan frekans tablosu, Tablo 3.4'te ifade edilmiştir.

Tablo 3.4. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin ikinci sezon 65. bölümünün betimsel analizi

Değer	Frekans (f)	Değer	Frekans (f)
Duyarlılık	33	Mütevazılık	3
Sevgi	29	Vatanseverlik	3
Sorumluluk	25	Öz Denetim	2

Yardımseverlik	22	Estetik	2
Aile Bütünlüğü	11	Özgürlük	2
Saygı	10	Dürüstlük	1
Dostluk	7	Temizlik	1
Sabır	5	Adalet	1
Merhamet	4	Toplam	164
Çalışkanlık	3		

Tablo 3.4 incelendiğinde, Gönül Dağı dizisinin ikinci sezon 65. bölümünün öğretim programlarında yer alan 18 değere ilişkin toplam 164 farklı sahnede diyalog veya davranış içerdiği görülmektedir. Buna karşın ilgili bölümde mahremiyet, tasarruf ve sağlıklı yaşam değerlerine ilişkin herhangi bir diyalog veya davranışa rastlanmamıştır. *Kayalar Ağlar mı?* bölümünde en fazla duyarlılık değeri (N=33) ele alınmıştır. Sevgi, sorumluluk, yardımseverlik, aile bütünlüğü ve saygı değerleri farklı sahnelerde daha fazla ele alınırken, adalet, temizlik ve dürüstlük değerlerinin görece daha az sayıda ele alındığı ifade edilebilir. Duyarlılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Dilek:** Sen de üzülme bak, artık istediğin zaman gelip dua edebileceğin bir mezarı var.
- **Taner:** Doğumun iyice yaklaştı işi ne zaman bırakacaksın artık.
- **Keriman:** Selami dikkat et valla çıt diye çıkacak belin.

Sevgi değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** İyi ki varsın be öğretmen kızı. İyi ki gelmişsin, beni sevmişsin.
- **Asuman:** İyi ki senin kızını ben. Benim kalbimdeki babam hiç değişmedi.
- **Kenan:** Elif çiçeğini düşürmüşsün.

Sorumluluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Sefer:** Bu can bu bedende olduğu sürece ben senin yanında olacağım söz kızım.
- **Dilek:** Bu bölgedeki evleri derhal boşaltmamız lazım.

- **Taner:** O giderken bana iki emanet bıraktı. Biri oğlum öteki de hayallerimiz.

Yardımseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- Cemile Zahide'nin evinde çay dağıtıyor.
- **Sefer:** Yapabileceğim bir şeyse seve seve yaparım.
- **Selami:** İhtiyacımdan fazlasıyla hayır yapmak istiyorum.

Aile bütünlüğü değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ciritçi Abdullah:** Ailemiz büyüyor. Bu güzel kızımız da hem bu haneye hem de cümle ailemize bereket getirir, mutluluk getirir, huzur getirir inşallah.
- **Sefer:** Belki kimsesiz bir adamdım Zahide'm girdi hayatıma. Sonra da sizler ailem oldunuz. Allah var beni ayrı da görmediniz.
- **Taner:** Biz üç amcaoğluyduk, bizim bi Zahide ablamız vardı. Şimdi bir de Kenan abimiz oldu, daha da güçlendik, daha da güzel oldu.

Saygı değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Zahide:** Dedem, kulağına ismini sen okur musun?
- **Ramazan:** Dede ben ve Yedigâr hazırız. Olur verirsen gidelim gelinimizi alalım.
- **Asuman:** Engin hocam, Engin hocam gelmiş. Hocam hoş geldiniz.

Dostluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Asuman:** Son bekar günümde bir aradayız kızlar. Sağ olun ya beni yalnız bırakmadınız.
- **Ramazan:** Seninle neler konuştuk neler yaşadık be Yedigâr.

Sabır değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Sonra Sefer abi geldi, aşkın yüceliğini gösterdi bize sabrı öğretti, kalpten sevmeyi öğretti, daha da güçlendik.
- **Ciritçi Abdullah:** İsyan etmedin yılmadın her daim dik durdun. Sabrettin.

Merhamet değerine ilişkin örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- Mihriban sinir krizi geçiren Rıfat'ın saçlarını okşuyor.
- **Cemile:** Kurban olurum nasıl da yorulmuş. Sesimize bile uyanmıyor.

Çalışkanlık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Dilek:** Şu birkaç gün daha geçsin izne ayrılırım. Merkez benden rapor isteyecek önemli bir olay çünkü.
- **Dilek:** En azından düğün başlayana kadar burada kalıp çalışsam.

Mütevazılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Selami:** Huzur içinde ufacık dünyamda yaşamak varken, kazanacağımı alnımın akıyla kazanmak varken, bir ekmeği bölüşüp iki hayır dua almak varken iki katlı evim varsın olmasın.

- **Döndü:** Yavaş yavaş yenileriz ne acelesi var çok masraf etmişsiniz.

Vatanseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Toprak kokan, sevgi kokan, merhamet kokan bir memleket.
- Gelin almaya Türk bayrağı ile gidiliyor.

Öz denetim değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Ama anladım ki ben bunlardan besleniyorum. Hayatı besleyen şeyin kendisi bu. Bedeller ve her bedel bizi yepyeni maceralara yepyeni duygulara sürüklüyor.

- **Dilek:** Ay bilmem ki yani çok tuhaf böyle sanki birden annelik duygusu yüklendi bana işte bazen kendimi onunla konuşurken buluyorum.

Özgürlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Dilek:** Bir gün bu yılkı atları gibi biz de özgür olur muyuz?

Estetik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Asuman:** Kıyafetim düzgün mü? Kırışık yok değil mi? Makyajım akmamış değil mi?

Dürüstlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Dilek:** Ben bebeğimi koruyamadım.

Temizlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

Mihriban kirli ayakkabıları temizliyor.

Adalet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Keriman:** Selami o senin hakkın.

3.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

3.3.1. Gönül Dağı Dizisinin Üçüncü Sezon 66. Bölümüne (Anne Kokusu) İlişkin Bulgular

Gönül Dağı dizisinin üçüncü sezon 66. bölümünün diyaloglar ve davranışlar çerçevesinde öğretim programlarında yer alan değerler bağlamında betimsel analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen betimsel analiz sonucunda oluşturulan frekans tablosu, Tablo 3.5'te ifade edilmiştir.

Tablo 3.5. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin üçüncü sezon 66. bölümünün betimsel analizi

Değer	Frekans (f)	Değer	Frekans (f)
Duyarlılık	30	Dürüstlük	5
Sorumluluk	26	Sağlıklı Yaşam	4
Sevgi	21	Dostluk	4
Yardımseverlik	17	Mahremiyet	4
Merhamet	12	Çalışkanlık	3
Aile Bütünlüğü	7	Öz Denetim	1
Saygı	5	Toplam	144
Sabır	5		

Tablo 3.5 incelendiğinde, Gönül Dağı dizisinin üçüncü sezon 66. bölümünün öğretim programlarında yer alan 14 değere ilişkin toplam 144 farklı sahnede diyalog veya davranış içerdiği görülmektedir. Buna karşın ilgili bölümde estetik, özgürlük, adalet, temizlik, tasarruf, mütevazılık ve vatanseverlik değerlerine ilişkin herhangi bir diyalog veya davranışa rastlanmamıştır. *Anne Kokusu* bölümünde en fazla duyarlılık değeri (N=30) ele alınmıştır. Sorumluluk, sevgi, yardımseverlik, merhamet ve aile bütünlüğü değerleri farklı sahnelerde

daha fazla ele alınırken, öz denetim değerinin görece daha az sayıda ele alındığı ifade edilebilir. Duyarlılık değerine ilişkin örnek diyalog veya davranışlara yönelik örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ali:** Nerede bir aşığın, bir yetimin gönlü kırılrsa, taşlarını, kayalarını silkeleyen gönül dağını.
- **Cemile:** Bebekten haber var mı? Daha ne kadar kuvözde kalacaktı?
- **Veyssel:** Sen daha yeni evlisin, düzenini oturtacaksın. Ben giderim.

Sorumluluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Onu tek başına bırakmamalıydım. Beraber gitmeliydim.
- **Münir Başkan:** Valilik tahliye konusunda sizlere her konuda yardımcı olacak.
- **Taner:** Oğluma ben bakarım ana.

Sevgi değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Ya ben seni yerim, yerim. Sen bizim dünyamıza teşrif mi ettin.
- Divane, ölmüş karısına güneş taşıyor.
- **Gülsüm Öğretmen:** Asuman sana sarılabılır miyim? Kızımın yerine.

Yardımseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- Sabri abi İngilizce konuşmak için yardım ediyor.
- **Asuman:** Size yemek getirdim. Kaç gündür bir şey yemediniz.
- Abdullah dede kaplumbağayı tren yolundan çıkarttı.

Merhamet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Asuman:** E karnı doydu kendine geldi tabi. Kuzum benim ya hiç kıyamıyorum.
- **Veyssel:** Ben dayanamıyorum hastanede de öyle görünce bebeği.
- **Günşıl:** Allah'ım sen şuncacık sabiye acı yarabbi.

Aile bütünlüğü değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Veyssel:** Biz senin yanındayız amcaoğlu. Harcanması gereken neyse biz harcamaya hazırız.

- **Sefer:** Siz merak etmeyin göç etsek de nineniz de dayınız da bizimle gelecek.
- **Ramazan:** İşte Kaya ailesinin gerçek ruhu bu.

Saygı değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Seyfettin:** Başkanım kusura bakmayın rahatsız ediyorum. Girebilir miyim?
- **Muammer:** Hakikatli kız çıktı hem burayı hem evini çekip çeviriyor. Kocasını muhtaç etmedi kimseye.

Dürüstlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Meryem:** Sen haklıymışsın Rıfat. Ben senden kasabadan kaçıyormuşum. Nefsime yenik düştüm Rıfat. Ben çok pişmanım. Keşke zamanı geri alabilsem.
- **Seyfettin:** Hepsi benim suçum Musa emmi, hepsi benim suçum. Artık yapacak bir şey yok.

Sabır değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ali:** Giden sevgilinin dönmeyeceğini bile bile umut kesmemeyi anlattı.
- **Mihriban:** Burada ne kadar kalmak istersen kalabilirsin. Eve ne zaman dönmek istersen o zaman döneriz Rıfat.

Dostluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- Veysel ve Ramazan Taner'i Dilek'in mezarında yalnız bırakmıyor.
- **Taner:** Bak arkadaş ilk sırrımız oldu bile. Biz artık ortağız seninle.

Mahremiyet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- Hastanede çocuğu emzirmeyi denerken önü paravanla kapatıldı.
- Çocuğu yıkarken cinsel organını göstermediler.

Sağlıklı yaşam değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Asuman:** Size yemek getirdim. Kaç gündür bir şey yemediniz.
- **Kenan:** Anne sütü hem sağlığı hem bağışıklığı için çok önemli bir şekilde bulsak iyi olur.

Çalışkanlık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Kendini ağıla kapattı. Günlerdir çıkmıyor, çalışıyor.
- Divane sabahtan akşama kadar güneş taşıyor.

Öz denetim değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** O adamın bahsettiği yolun tam ortasındayım dede.

3.3.2.Gönül Dağı Dizisinin Üçüncü Sezon 103. Bölümüne (Geç Kalmışlıklarımız) İlişkin Bulgular

Gönül Dağı dizisinin üçüncü sezon 103. bölümünün diyaloglar ve davranışlar çerçevesinde öğretim programlarında yer alan değerler bağlamında betimsel analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen betimsel analiz sonucunda oluşturulan frekans tablosu, Tablo 3.6’da ifade edilmiştir.

Tablo 3.6. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin üçüncü sezon 103. bölümünün betimsel analizi

Değer	Frekans (f)	Değer	Frekans (f)
Sevgi	38	Mütevazılık	2
Duyarlılık	26	Çalışkanlık	2
Sorumluluk	18	Tasarruf	2
Yardıms severlik	16	Merhamet	1
Aile Bütünlüğü	10	Estetik	1
Saygı	7	Mahremiyet	1
Dürüstlük	5	Sağlıklı Yaşam	1
Öz Denetim	5	Temizlik	1
Sabır	3	Adalet	1
Dostluk	2	Toplam	142

Tablo 3.6 incelendiğinde, Gönül Dağı dizisinin üçüncü sezon 103. bölümünün öğretim programlarında yer alan 19 değere ilişkin toplam 142 farklı sahnede diyalog veya davranış içerdiği görülmektedir. Buna karşın ilgili bölümde özgürlük ve vatanseverlik değerlerine ilişkin herhangi bir diyalog veya davranışa rastlanmamıştır. *Geç Kalmışlıklarımız* bölümünde en fazla sevgi değeri (N=38)

ele alınmıştır. Duyarlılık, sorumluluk, yardımseverlik, aile bütünlüğü ve saygı değerleri farklı sahnelerde daha fazla ele alınırken, adalet, temizlik, sağlıklı yaşam, mahremiyet, estetik ve merhamet değerlerinin görece daha az sayıda ele alındığı ifade edilebilir. Sevgi değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Sefer:** Kurban olurum size kurban olurum aslan parçaları.
- **Musa:** Yaşama sevinciniz, kalbinizin güzelliği, hoş sohbetinize her geçen gün hayranlığım arttı. Âşık olmamak elde değildi. Benim kalbimin şifası oldunuz.
- **Ramazan:** Sen ne güzel kadınsın ya ince ruhlu patlıcanım benim.

Duyarlılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Sennur:** Nasılsınız? Nezarethane köşelerinde hasta falan olmadınız değil mi?
- **Taner:** Dede bu tespih senin sürekli kullandığın tespih değil mi?
- **Asuman:** Kitabın çıkıyor dertli kafede kutlayalım.

Sorumluluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Necati Abi:** Varımızı, yoğunumuzu ortaya koyup Ramot'u basıyoruz.
- Selma Asuman'ın doğumunu gerçekleştiriyor.
- **Fazıl:** Benim kardeşim sahipsiz değil Taner.

Yardımseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Fazıl:** Annem sizin için bir şeyler hazırladı da onları getireyim dedim.
- **Zahide:** Annem, büyükleri olarak Selma'yı istemeye gitti.
- **Selma:** Sen şimdi oturuyorsun. Ben geri kalanını hallederim.

Aile bütünlüğü değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Musa:** Biz hepimiz koca bir aileyiz, güzel bir aileyiz.
- **Asuman:** Yarın ailecek piknik yapacağız da onu haber vereyim dedim.
- Tüm aile Zahideleri uğurlamak için bir arada.

Saygı değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Muammer:** Başkanım lütfen buyurun sizi şöyle masaya alalım.

- **Veysel:** O kadar dalga geçtik sonunda başarmışsın. Gurur duydum valla.
- **Selma:** Siz bu kasabanın ve çocuklarının başına gelmiş en büyük şanssınız.

Öz denetim değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Selma:** Olmaz dediğim ne varsa oldu. Düşmem dediğim ne varsa düştüm. Mahvettim kendimi ya.
- **Keriman:** Ben ne olduğumu biliyorum. Yeteneksizim.
- **Taner:** Ben ne yapacağımı ne düşüneceğimi bilmiyorum ya. Doğru mu yapıyorum, yanlış mı yapıyorum onu da bilmiyorum.

Dürüstlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Azize Hanım:** Annem ve babamı o huzurevine kapattım. Cenazelerine yetişemedim. Sıra bana geldi. O soğuk duvarlara bakınca onların ne hissettiğini anladım.
- **Taner:** Kalbimde hala o varken başkasına bakamam.

Sabır değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Azize Hanım:** Epeydir bana sormak istediğiniz fakat edebinizden mütevazılığınızdan soramadığınız soru var değil mi Musa Bey?
- **Taner:** Bir ömür sürse de bekleyeceğim gelmeyeceğini bile bile.

Dostluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Hemen gidip amcaoğullarıma haber vereyim bunu bir koşu.

Mütevazılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Ya Necati abi bu benim karaladığım bir roman taslağı önemli bir şey değil öyle.

Çalışkanlık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Adem:** Güneş. Geç kalmayayım kızım, çok işim var benim.

Tasarruf değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Rıfat:** Bak paramız birikiyor gülüm. Valla anamda çaktırmıyor ama o da ara sıra atıyor kumbaraya.

Estetik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Adem:** Burası cennet gibi olmuş kızım, tıpkı yüreğin gibi.

Adalet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Babamsın diye seni kayıracak halimiz yok. Herkes ne zaman okursa sen de o zaman okursun.

Mahremiyet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- Selma Taner'i doğum alanına sokmuyor.

Sağlıklı yaşam değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Selma:** Her şey yolunda gözüküyor ama biz yine de hastaneye götürelim. Ne olur ne olmaz.

Merhamet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Adem:** Kızım. İyi misin niye ağlıyorsun sen?

Temizlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- Selma babasının evini temizliyor.

3.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

3.4.1. Gönül Dağı Dizisinin Dördüncü Sezon 104. Bölümüne (Anne Duası) İlişkin Bulgular

Gönül Dağı dizisinin dördüncü sezon 104. bölümünün diyaloglar ve davranışlar çerçevesinde öğretim programlarında yer alan değerler bağlamında betimsel analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen betimsel analiz sonucunda oluşturulan frekans tablosu, Tablo 3.7'de ifade edilmiştir.

Tablo 3.7. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin dördüncü sezon 104. bölümünün betimsel analizi

Değer	Frekans (f)	Değer	Frekans (f)
Duyarlılık	39	Aile Bütünlüğü	3
Sevgi	25	Dostluk	3
Sorumluluk	22	Sağlıklı Yaşam	3
Yardımseverlik	19	Temizlik	3
Vatanseverlik	10	Özgürlük	1
Çalışkanlık	9	Dürüstlük	1
Saygı	8	Öz Denetim	1
Sabır	4	Tasarruf	1
Merhamet	4	Toplam	156

Tablo 3.7 incelendiğinde, Gönül Dağı dizisinin dördüncü sezon 104. bölümünün öğretim programlarında yer alan 17 değere ilişkin toplam 156 farklı sahnede diyalog veya davranış içerdiği görülmektedir. Buna karşın ilgili bölümde adalet, estetik, mahremiyet ve mütevazılık değerlerine ilişkin herhangi bir diyalog veya davranışa rastlanmamıştır. *Anne Duası* bölümünde en fazla duyarlılık değeri (N=39) ele alınmıştır. Sevgi, sorumluluk, yardımseverlik, vatanseverlik ve çalışkanlık değerleri farklı sahnelerde daha fazla ele alınırken, özgürlük, dürüstlük, tasarruf ve öz denetim değerlerinin görece daha az sayıda ele alındığı ifade edilebilir. Duyarlılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Dur bağcığın çözülmüş onu bağlayalım.
- **Denetimci:** Önemli olan bu çevrenin can ve mal güvenliği.
- **Döndü:** Sen burada Elif gelinim orada nasıl olacak.

Sevgi değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ali:** Ellerin farklı çok şefkatliler.
- **Hüseyin:** Senin için iki umre yedi kere de tavaf yaptım Günşıl. Hep aklımda sen vardın.
- **Selami:** Allah'ım beni bu topraklara kavuşturan yüce rabbime şükürler olsun.

Sorumluluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ali:** Ayakkabılarımı bağlamayı ben kendim öğrendim.

- **Ramazan:** Ramazan yaptı dersiniz. Ne gelirse benim başıma gelsin.
- **Fazıl:** Kedilerime baktığım için geç çıkıyorum.

Yardımseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- Ramazan dedesinin koyunlarını ağıla sokuyor.
- **Rıfat:** Selami, Sefer abi koşun Tanerlerin roketinin orada obruk oluşmuş. Yardım lazımmiş.
- **Vali:** Hadi Münir Bey bizde gidelim yardıma, hadi çocuklar.

Vatanseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ali:** İnsanın düşüp dizini kanattığı yerle arasında bir bağ vardır. Memleket demektir bu memleket.
- **Taner:** Milli roketimizin bir parçasına katkımız olsa bile bize yeter.
- **Taner:** Ay yıldızlı bayrağımız Gedelli'nin semalarında süzölsün.

Çalışkanlık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Hüseyin:** Elin adamı iki koyun emanet verdi. Sürü yaptı.
- **Âdem:** Oyalama beni Ciritçi Abdullah, çok işim var benim, çok işim.
- **Taner:** Bu roket 6 yıllık çalışmamız sonucu kendi imkanlarımızla yaptığımız yerli ve milli roketimizdir.

Saygı değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Rıfat:** Dünyanın en iyi okullarını kazandı keratolar, vallahi kasabanın gururları he.
- **Sabri:** Vali Bey, sayın valim bir maruzatım olacaktı.
- **Döndü:** Öğretmenim buyurun, buyurun lütfen.

Sabır değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Gölsüm Öğretmen:** Benim kırgınlığım yok. Bazı şeylerin zamana ihtiyacı var. Hepsi o kadar.
- **Ali:** Görmeden gitmeyelim biraz daha bekleyelim.
- **Taner:** Sabır ya sabır. Birkaç güne gelir. Şu izni bir alalım da uçuralım.

Merhamet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Selma:** Ali neden ağlıyorsun? Gel bakayım kıyamam sana.
- **Sınıftaki öğrenci:** Yazık ama öyle demeyin annesi yok ya.
- Taner gömleğini Ali'ye veriyor.

Aile bütünlüğü değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Biz bir arada olduktan sonra ne fark eder ki.
- Tüm aileye hacdan getirilen hediyeler veriliyor.

Dostluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Ali:** Amcaoğulları operasyonumuz anne operasyonu.

Sağlıklı yaşam değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Musa:** Son iki üç dört. Tempo, tempo hadi.

Temizlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Adile:** Temizlik yapılmayan yerde yapılan işten hayır mı gelirmiş. Kaldır ayağımı.

Özgürlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Yılkı atları özgür ruhlardır. Ne zaman nerede olduklarını kimse bilemez.

Dürüstlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Adem:** Ben emanetime sahip çıkamadım Ciritçi Abdullah.

Öz denetim değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Selma:** Bilmiyorum baba, içimdeki yangın geçmiyor. Hala ne yapacağımı bilmiyorum.

Tasarruf değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- Ali, Ramazan Mete ve Yusuf bisiklet yapabilmek için harçlıklarını biriktiriyor.

3.4.2. Gönül Dağı Dizisinin Dördüncü Sezon 111. Bölümüne (İnsanın Vazifesi) İlişkin Bulgular

Gönül Dağı dizisinin dördüncü sezon 111. bölümünün diyaloglar ve davranışlar çerçevesinde öğretim programlarında yer alan değerler bağlamında betimsel analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen betimsel analiz sonucunda oluşturulan frekans tablosu, Tablo 3.8’de ifade edilmiştir.

Tablo 3.8. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin dördüncü sezon 111. bölümünün betimsel analizi

Değer	Frekans (f)	Değer	Frekans (f)
Duyarlılık	35	Vatanseverlik	7
Sorumluluk	31	Çalışkanlık	5
Sevgi	29	Özgürlük	3
Yardımseverlik	15	Dürüstlük	3
Saygı	11	Öz Denetim	2
Aile Bütünlüğü	8	Adalet	1
Sağlıklı Yaşam	8	Mahremiyet	1
Temizlik	8	Toplam	167

Tablo 3.8 incelendiğinde, Gönül Dağı dizisinin dördüncü sezon 111. bölümünün öğretim programlarında yer alan 15 değere ilişkin toplam 167 farklı sahnede diyalog veya davranış içerdiği görülmektedir. Buna karşın ilgili bölümde dostluk, sabır, estetik, tasarruf, merhamet ve mütevazılık değerlerine ilişkin herhangi bir diyalog veya davranışa rastlanmamıştır. *İnsanın Vazifesi* bölümünde en fazla duyarlılık değeri (N=35) ele alınmıştır. Sorumluluk, sevgi, yardımseverlik ve saygı değerleri farklı sahnelerde daha fazla ele alınırken, öz denetim, adalet ve mahremiyet değerlerinin görece daha az sayıda ele alındığı ifade edilebilir. Duyarlılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Selma:** Bu babamın kalburu. Kırılmış bu. Görse çok üzülür ya.
- **Yeşim:** Kız bize yardım etmek isterken yaralandı. Teşekkür etmeyi bırakın hastaneye bile göndermediniz.
- **Mihriban:** Rıfat hepsi sırayla biliyorsun değil mi? Sıkıntıya girme.

Sorumluluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Heyet roketi incelemeye gelecekti dönmemiz lazım.
- **Selma:** Tren işini biz el birliğiyle hallederiz.
- **Ramazan:** TVR havacılık olarak bütün gvenliğinizden sorumluyuz.

Sevgi değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Senin yüzünden oldu çünkü gözüm başka bir şey görmüyor.
- **Ramazan:** Sen iste burayı komple yıkıp baştan yapayım.
- **Hacer:** Maşallah benim torunuma. Kızım nazar boncuğu tak.

Yardıms severlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** İnsanın Taner gibi yardıms sever, düşünceli bir komşusu olacak.
- Ali şiirini unutan Yusuf'a yardım ediyor.
- Sefer tüm kasabalıyı bayrama taşıyor.

Saygı değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Glsm ğretmen:** Size tanınan hak ve özgürlükleri yaşadıkça bu topraklar için savaşanlara ve cumhuriyeti kurup bizlere armağan edenlere saygı ve minnet duyacaksınız.
- **Taner:** Sen bizim hayatlarımızı değiştirdin, hayatlarımızı kıymetlendirdin anne.
- Öğretmen gelince tüm çocuklar ayağa kalkıyor.

Aile bütünlüğü değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Cemile:** Ne güzel düşündünüz bu kutlamayı. Bayağıdır ailecek toplanmamıştık.
- **Taner:** Biz ne yaşarsak yaşayalım sen benim annem kalacaksın.
- **Ramazan:** Biz buranın hayalini beraber kurmadık mı? şimdi de beraber yapacağız işte.

Sağlıklı yaşam değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Size portakal getirdim. Biraz vitamin almak lazım.

- **Taner:** Hem pedal çevirerek kasabalı sağlıklı yaşamış olacak hem de elektriğini kendi üretecek.
- **Ramazan:** Bravo teyze bu yaşta harika pedal çeviriyorsun. Hayran kaldık valla.

Temizlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Adile:** Kaldır oğlum ayağını kaldır. Dışarının tozunu olduğu gibi getiriyorsunuz içeri.
- Ramazan ve Asuman cam siliyor.
- Okulun hizmetlisi tören alanını süpürüyor.

Vatanseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Gülsüm Öğretmen:** En önemli milli bayramlarımızdan biri yaklaşıyor. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı.
- Badegül tamamen Türk bayrağı ile donatılmış.
- **Gülsüm Öğretmen:** Memleketim. Ne az biliyoruz senin kıymetini derdim.

Çalışkanlık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Cemile:** Valla abi, çalışıyor kaç saattir. Siz başlayın ben geliyorum dedi.
- **Selma:** Bunca yıl uğraştınız. Emeklerinizin karşılığını aldığınıza çok sevindim.

Özgürlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Gülsüm Öğretmen:** Cumhuriyetimiz ilan edildi ve halk olarak kendi kendimizi yönetmeye başladık.
- **Selma:** Albatros kuşları o kadar hürler yani uyku bile esir edemiyor.

Dürüstlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Yusuf:** Bizim küçük bir atölyemiz vardı ya hani orada yaptım. Tahtalarını da pazardaki kasalardan aldım.

Öz denetim değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Ben hep körüm Adem amca. Başımı dışarı çevirsem olmuyor, içeri çevirsem olmuyor. Hep bir yanım eksik kalıyor.

Adalet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Yeşim:** Ortada bir haksızlık var ve ben buna sessiz kalmak istemiyorum.

Mahremiyet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- Selami haberde yüzünü sansürlüyor.

3.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

3.5.1. Gönül Dağı Dizisinin Beşinci Sezon 143. Bölümüne (Zahide Çiçeği) İlişkin Bulgular

Gönül Dağı dizisinin beşinci sezon 143. bölümünün diyaloglar ve davranışlar çerçevesinde öğretim programlarında yer alan değerler bağlamında betimsel analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen betimsel analiz sonucunda oluşturulan frekans tablosu, Tablo 3.9'da ifade edilmiştir.

Tablo 3.9. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin beşinci sezon 143. bölümünün betimsel analizi

Değer	Frekans (f)	Değer	Frekans (f)
Duyarlılık	43	Tasarruf	1
Sorumluluk	27	Dostluk	1
Sevgi	22	Adalet	1
Yardıms severlik	19	Dürüstlük	1
Aile Bütünlüğü	5	Sabır	1
Saygı	4	Mütevazılık	1
Merhamet	3	Mahremiyet	1
Temizlik	2	Toplam	134
Çalışkanlık	2		

Tablo 3.9 incelendiğinde, Gönül Dağı dizisinin beşinci sezon 143. bölümünün öğretim programlarında yer alan 16 değere ilişkin toplam 134 farklı sahnede diyalog veya davranış içerdiği görülmektedir. Buna karşın ilgili bölümde özgürlük, estetik, sağlıklı yaşam, öz denetim ve vatanseverlik değerlerine ilişkin

herhangi bir diyalog veya davranışa rastlanmamıştır. *Zahide Çiçeği* bölümünde en fazla duyarlılık değeri (N=43) ele alınmıştır. Sorumluluk, sevgi ve yardımseverlik değerleri farklı sahnelerde daha fazla ele alınırken, tasarruf, adalet, dostluk, dürüstlük, sabır, mütevazılık ve mahremiyet değerlerinin görece daha az sayıda ele alındığı ifade edilebilir. Duyarlılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Babamın yüzü aklımdan silindi demişti ablam. Ona bu kaydı izletecektim.
- **Hüseyin:** Hamile kadına temizlik mi yaptırıyorsunuz ya.
- **Veysel:** Çocuğun adını Muammer mi koyacaksınız? Amcama bak ya. Helal olsun.

Sorumluluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Veysel:** Zahide ablanın emanetleri bize de emanet.
- **Selami:** Aza olarak mührü sahipsiz bırakacak değildim.
- **Mezarı açanlar:** Annemin vasiyetiydi. Babamın mezarını da onun yanına taşımak istiyoruz.

Sevgi değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Halime:** Yavrularım benim. İsmet'im, Sedef'im.
- **Erkan:** Filiz benim bu hayattaki her şeyim.
- **Ali:** Sefer eniştem her gün gitti Zahide halamın mezarına.

Yardımseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Veysel:** Dur ya sen biz gider alırız. Ne alınacak sen bize mesaj at.
- Hamdi yemek dağıtımına yardım ediyor.
- Mevsim öğretmen bayılan Seyfettin'e yardım ediyor.

Aile bütünlüğü değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Filiz:** Biz hep yanındayız. Hiçbir şey olmayacak.
- **Taner:** Sen ben mi var biz biriz, bütünüz.
- Sedef kardeşlerine masal okuyor.

Saygı değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Münir Başkan:** Siz bizim kasabamızın gururusunuz çocuklar.
- **Ramazan:** Buyurun önden sayın müsteşarım.

Merhamet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Halime:** Ben onları görmeye dayanamıyorum ki.
- **Cemile:** Ben asıl çocuklara üzülüyorum. Sedef, İsmet, Ayşe.
- **Halime:** Saçlarının teline dünyaları değişmem yavrum.

Temizlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- Adile hanım bahçeyi süpürüyor.

Çalışkanlık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- Adem amca akşama kadar güneş taşıyor.

Tasarruf değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- Cemile'nin halı tezgahı kurup halı dokuyarak aile bütçesi için para biriktiriyor.

Dostluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Sen ben mi var biz biriz, bütünüz.

Adalet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Veyssel:** Sabri abi bin tane araba sırada bekliyor. Seni araya alamam.

Dürüstlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Veyssel:** Bu projenin asıl sahibi amcaoğlumuz Taner. Keşke gelebilseydi.

Sabır değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Çoban:** Ben Ciritçiye bulmadan sorumun cevabını almadan gitmem.

Mütevazılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Estağfurullah başkanım.

Mahremiyet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Elif:** Müsaadenizle içeride emzirip geleceğim.

3.5.2. Gönül Dağı Dizisinin Beşinci Sezon 145. Bölümüne (Kaybolmak) İlişkin Bulgular

Gönül Dağı dizisinin beşinci sezon 145. bölümünün diyaloglar ve davranışlar çerçevesinde öğretim programlarında yer alan değerler bağlamında betimsel analizi yapılmıştır. Gerçekleştirilen betimsel analiz sonucunda oluşturulan frekans tablosu, Tablo 3.10’da ifade edilmiştir.

Tablo 3.10. Değerler bağlamında Gönül Dağı dizisinin beşinci sezon 145. bölümünün betimsel analizi

Değer	Frekans (f)	Değer	Frekans (f)
Duyarlılık	31	Çalışkanlık	3
Sorumluluk	30	Öz Denetim	2
Sevgi	24	Sağlıklı Yaşam	2
Yardımseverlik	15	Merhamet	2
Aile Bütünlüğü	10	Sabır	2
Saygı	5	Temizlik	1
Dostluk	5	Toplam	137
Dürüstlük	5		

Tablo 3.10 incelendiğinde, Gönül Dağı dizisinin beşinci sezon 145. bölümünün öğretim programlarında yer alan 14 değere ilişkin toplam 137 farklı sahnede diyalog veya davranış içerdiği görülmektedir. Buna karşın ilgili bölümde özgürlük, estetik, tasarruf, adalet, mahremiyet, mütevazılık ve vatanseverlik değerlerine ilişkin herhangi bir diyalog veya davranışa rastlanmamıştır. *Kaybolmak* bölümünde en fazla duyarlılık değeri (N=31) ele alınmıştır. Sorumluluk, sevgi, yardımseverlik ve aile bütünlüğü değerleri farklı sahnelerde daha fazla ele alınırken, öz denetim, sağlıklı yaşam, sabır, merhamet ve temizlik değerlerinin görece daha az sayıda ele alındığı ifade edilebilir. Duyarlılık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ramazan:** Asuman hemen ara kabul et. Bu fırsat her zaman gelmez.
- **Sefer:** Biraz beklerseniz düğün yapalım. Filiz genç kız sonuçta.

- **Hamdi:** Sefer belli ki müşkülün var. Bu parayı al müşkülünü hallet. Sorumluluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin

örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Taner:** Benim babam öldü diye ben ailemin bütün yükünü üstlendim, okuyamadım.
- **Rıfat:** Babayım ya ben, oğluma sünnet düğünü hayal etmişim.
- **Münir Başkan:** Ben dedesi olarak üzerime ne düşüyorsa yapacağım ona göre.

Sevgi değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Mete:** Aslan yürekli babam, bıyığını sevdiğim babam.
- **Ramazan:** Bu dünyanın en tatlı kayınbiraderi ya.
- **Taner:** Seni, bebeğimizi, hiçbir zaman bırakmayacağım sizi.

Yardımseverlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Sefer:** Elimden ne geliyorsa yapmaya hazırım aslanım.
- **Hamdi:** Bir sıkıntın müşkülâtın olur. Her zaman emrindeyim Sefer.
- Sennur ile Yaşar koçu aramaya yardım ediyor.

Aile bütünlüğü değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Ciritçi Abdullah:** Yalnız değilsin ki evlatlarınla yürüyeceksin tekrar.
- **Hüseyin:** Biz bir aileyiz. Böyle zamanlarda hep birlikte olmalıyız.
- **Taner:** Ne güzel yeğenlerim sünnet oluyor, tüm sevdiklerim burada.

Saygı değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Erkan:** Abi senin iznin olursa düğünsüz, eğlencesiz evlenmek istiyoruz.
- **Seyfettin:** Belediye başkanımız kıymetli Münir Korkmaz.
- **Veysel:** Her şeyi sen yapıyorsun. Ev, çocuklar çekip çevirmek. Daha ne yapabilirsin ki Cemilem.

Dostluk değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- **Veysel:** Öfkeleneneksen gel beraber dağı taşı dövelim ama içine atma oğlum. Beraber üstesinden gelelim.
- **Mete:** Yardım et bize amcaoğlu. Kurtar bizi bu sünnetten.

- Rıfat'ın oğlunu da sünnete dahil ediyorlar.

Dürüstlük değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Veysel:** Babasını bulduk. İrfan amcamı bulduk.
- **Ömer:** Hiç delikanlılık yapmaya gerek yok Selami amca ufaktan bir tırsıyorum.

Çalışkanlık değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir:

- Erkan araba tamiri, yıkaması, patates taşıma, değirmende sürekli düğün için çalışıyor.
- **Yusuf:** Sabahtan beri çalıştık acıktım ben baba.

Öz denetim değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Veysel:** Ne zamandır böyle hissediyorum bilmiyorum. Ama artık sıfırlanamıyorum.

Sağlıklı yaşam değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Hemşire:** Sabri abi bin tane araba sırada bekliyor. Seni araya alamam.

Merhamet değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Hüseyin:** Baba yüreği işte dayanamıyorum.

Sabır değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Kuşçu:** Kuşlar hiç acele etmez ciritçi Abdullah, hiç acele etmez.

Temizlik değerine yönelik örnek diyalog veya davranışlara ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

- **Doktor:** Ben bir ellerimi yıkayıp geliyorum.

4. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin literatür destekli yorumlar yer almaktadır.

Gönül Dağı dizisinin birinci sezonu incelendiğinde, birinci bölümde sevgi, saygı, sorumluluk, duyarlılık aile bütünlüğü, çalışkanlık değerleri ön plana çıkmaktadır. İkinci bölümde ise sevgi, sorumluluk, duyarlılık aile bütünlüğü, çalışkanlık, yardımseverlik değerleri ön plana çıkmıştır. İlk bölümde karakterlerin tanıtımı işlendiğinden karakterlerin daha fazla bir arada görülmesi ve saygı değerinin ön plana çıkmış olması muhtemeldir. Bununla birlikte sevgi, duyarlılık, aile bütünlüğü, sorumluluk ve çalışkanlık değerleri sürdürülebilir olarak iki bölümde de temel alınmıştır. Buna karşın karakterlerin tanıtılmasından sonra ikinci bölümle birlikte olay örgüleri ön plana çıkarılmış ve bu bağlamda yardımseverlik de ilk bölüme kıyasla ikinci bölümde daha fazla işlenmiştir. Gönül Dağı dizisinin ikinci sezonu incelendiğinde, 62. ve 65. bölümde duyarlılık, sevgi, sorumluluk, değerleri ön plana çıkmaktadır. Ayrıca 62. bölümde aile bütünlüğü, 65. bölümde yardımseverlik değeri daha fazla ele alınmıştır. Her iki bölümde de aynı değerler yüksek frekansla ele alınmış olup ilgili değerlerin dizide kazandırılması benimsenen sürdürülebilir değerler olduğu düşünülebilir. İlk sezonda da aynı değerlerin ön planda tutulduğu düşünülürse ilgili değerler temelinde şekillendirilmiş bir dizi olarak görülebilir.

Gönül Dağı dizisinin üçüncü sezonu incelendiğinde, 66. ve 103. bölümde duyarlılık, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik değerleri ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte Dilek'in ölümü ile birlikte Ali'nin durumu 66. bölümde merhamet değerini de ön plana çıkarmıştır. Bu durumun bölüme özgü olduğu, işlenen temanın etkilediği ifade edilebilir. İlk iki sezonla benzer şekilde aynı değerlerin ön planda tutulduğu görülmektedir. Gönül Dağı dizisinin dördüncü sezonu incelendiğinde, 104. ve 111. bölümde duyarlılık, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik değerleri ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte 111. Bölümde Gülsüm öğretmenin göreve dönmesiyle 23 Nisan töreni vatanseverlik değerini de ön plana çıkarmıştır. Gönül Dağı dizisinin beşinci sezonu incelendiğinde, 143. ve 145. bölümde duyarlılık, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik değerleri ön plana çıkmaktadır. Son sezonda değerlere ilişkin toplam frekansta azalma görölse de önemli ölçüde değerin ele alındığı söylenebilir. Ayrıca tüm sezonlarda öne çıkan

duyarlılık, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik değerlerine ilişkin frekansların yükseldiği, diğer değerlere ilişkin frekansların azaldığı görülmektedir. Dizide tüm sezonlarda daha çok ele alınan değerlerin belirli bir çerçevede olduğu görülmektedir.

Gönül Dağı dizisinin incelenen on bölümü bağlamında öğretim programlarında belirlenmiş olan değerleri farklı sahnelerde en az 132, en fazla 180 kez vurguladıkları görülmektedir. Dizi bölümlerinin süreleri de göz önünde bulundurulduğunda, ilgili frekansların oldukça yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir. Ortalama olarak her dakikada bir değere ilişkin diyalog veya sahnenin işlendiği görülmektedir. Bununla birlikte incelenen bölümlerde en fazla ön plana çıkarılan değerlerin sevgi, duyarlılık ve sorumluluk olduğu belirlenmiştir. İlgili bölümlerde işlenen konunun doğası gereği ilgili değerlerin ön plana çıkma düzeylerinin farklılaştığı görülmektedir. Örneğin, ikinci bölümde Taner'in Dilek'e olan aşkını gösterme uğraşları işlenmiştir. Bu bölümde sevgi değerinin daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. 104. Bölümde ise amcaoğullarının roketlerini uçurma denemeleri ve obruğa düşen roketi kurtarma çabalarının işlendiği ve bu bağlamda daha fazla duyarlılık değerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Kaya ve Kımtar (2022) yapmış olduğu çalışmada Gönül Dağı dizisinin ilk 15 bölümünü değerler açısından incelemiş ve en fazla sevgi değerinin işlendiği sonucuna ulaşmıştır. Aile bağlarının kuvvetli olduğu, sevdaların saf ve temiz duygularla yaşandığı dizide sevgi değerinin bu denli ön planda olması beklenen bir durum olarak düşünülebilir. Dizi genelinde sevgi değeri bazı karakterler arasında baskılansa bile içten sevginin varlığı net şekilde görülmektedir. Örneğin Muammer, oğlu Veysel'e hep kötü davranırsa bile onu sevdiği, hiçbir zaman kıyamadığı dizi içeriğinde gösterilmektedir. Aile, eş, evlat, kardeş, dost, akrabalık, hayvan, doğa sevgisi gibi çeşitli sevgi değerleri net şekilde ele alınmaktadır. Bir aile dizisinde en temel değerler arasında yer alan sevgi değerinin ön planda tutulmuş olması dizinin değerler eğitimi açısından güçlü yönünü ortaya koymaktadır.

Dördüncü sezondan itibaren sevgi değerinin görece daha geri planda kaldığı ve sorumluluk değerinin daha fazla ön plana çıkarıldığı görülmektedir. İlgili bölümlerde sorumluluk gerektiren durumların daha fazla işlenmesi gerekliliği işlenen konuyla ilişkili olarak görülebilir. Zahide'nin ölümü ile birlikte çocukların sorumluluğunun üstlenildiği, köyün öğretmensiz kalması ile Gülsüm

Öğretmen'in göreve başlayarak sorumluluk alması gibi durumlar ilgili değeri ön plana taşımıştır. Hayatın zorlukları doğrultusunda, ilgili bölümlerde sürdürülebilir yaşam açısından fedakarlık ve sorumlulukların arttığı, bu bağlamda karakterlerin sevdikleri için sorumluluklardan kaçmadan mücadele içerisine girdikleri görülmektedir. Dizi genelinde ailenin her ferdi kendinden ziyade diğer aile üyelerini düşünerek fedakarlıklardan kaçınmadıkları için sorumluluk noktasında tüm karakterlerin gerekli farkındalığı oluşturacak şekilde rolünü sergilediği ifade edilebilir. Bu bağlamda izleyicilerin hangi karakteri rol model alması farketmeksizin sorumluluk değerini gözlemlemeleri ve benimsemeleri mümkün kılınabilir.

Yardımseverlik, saygı ve aile bütünlüğü değerleri de görece sevgi, duyarlılık ve sorumluluk değerlerinden az sayıda ele alınsa da dikkate değer düzeyde ilgili bölümde vurgulandıkları görülmektedir. Dizinin doğası gereği aile bağlarının ön planda tutulmaya çalışıldığı, milli ve kültürel değerlere saygının ele alındığı, insanların herkesin yardımına koşma eğiliminde olduğu bir yapı bulunduğundan ilgili değerlerin yeterli seviyede ele alınmış olması beklenen bir durum olarak görülebilir. İhtiyar (2024) yapmış olduğu çalışmada Gönül Dağı ve Yalı Çapkını dizilerini aile temsilleri bağlamında incelemiştir. Çalışma sonuçları Gönül Dağı dizisinin aile bütünlüğü, sevgi, duyarlılık, çalışkanlık değerlerini kapsayan geleneksel bir aile modelini temsil ettiği, Yalı Çapkını dizisinin ise aile bireylerinin çatışma ve mutsuzluğuna temellendirilmiş modern aile modelini temsil ettiğine işaret etmektedir. Çimen (2019) yapmış olduğu çalışmada TRT kanalında yayımlanan Rafadan Tayfa çizgi filmini değerler eğitimi açısından incelemiştir. Elde edilen verilerin analizi doğrultusunda Rafadan Tayfa çizgi filminde en fazla saygı, sevgi, yardımseverlik ve sorumluluk değerlerinin ele alındığını ifade etmiştir. Benzer şekilde, Şahin (2019) yapmış olduğu çalışmada TRT kanalında yayımlanan çocuklara yönelik çizgi filmleri değerler açısından incelemiş ve milli kültür, çalışkanlık, saygı, sevgi, yardımseverlik, aile bütünlüğü gibi değerlerin ön plana çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı bir değer olarak incelenmemiş olsa da milli kültür değerinin Gönül Dağı dizisinde de yer aldığı ifade edilebilir. Halk kültürüne özgü birçok figür ele alınmakta ve sürdürülebilir şekilde vurgulanmaktadır. İlhan (2024) yapmış olduğu tez çalışmasında Gönül Dağı dizisinin Yörük obaları, gaz lambası kullanımı, kuzinede patates pişirme, ramazan gelenekleri, ad koyma, doğum sırası, sepetçilik, kalaycılık, yöresel

kıyafetler, at binme, meddahlık, halk hekimliği, halk inancı, çeyiz serme, düğün, ağıtçılık gibi birçok milli kültür unsuru barındırdığını ifade etmiştir. Bu durum TRT kanalının farklı tür yayınlarında değeri eğitime önem verdiği şeklinde yorumlanabilir. Kaya (2022) Gönül Dağı ve Yasak Elma dizilerinin ilk 15 bölümlerini din ve değeri eğitimi açısından incelediği çalışmasında Gönül dağı dizisinin 795, Yasak Elma dizisinin 156 değeri içerdiğini belirlemiştir. Buna karşın Yasak Elma dizisinde işlenen değeri lerin yaklaşık olarak dört katı sayıda anti değeri barındırdığını belirtmiştir. Bu sonuç Gönül Dağı dizisinin din ve değeri eğitimi açısından uygun, Yasak Elma dizisinin ise uygun olmadığının göstergesi olarak yorumlanabilir. Güven ve Çınar (2024) yapmış oldukları çalışmada gençler arasında popüler olan Bizim Hikâye, Sen Anlat Karadeniz, Diriliş Ertuğrul ve Çukur dizilerini değeri ler eğitimi açısından incelemiştir. Elde ettikleri bulgular doğrultusunda TRT kanalında yayımlanan Diriliş Ertuğrul dizisinin daha fazla değeri lerini ön planda tuttuğu, diğeri dizilerin değeri ler eğitimi üzerinde olumsuz etki yaratabileceği ifade edilmiştir. Bu durum TRT kanalının değeri ler eğitimi tüm içeriklerinde ön planda tuttuğunun göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

Yardımselik, aile bütünlüğü, saygı değeri lerinin de ön plana çıkmış olması muhtemel bir durumdur. İlgili değeri lerin birbirleri ile iç içe olduğu, aralarında korelasyonun bulunduğu ifade edilebilir. Aile bütünlüğüne hemen her bölümde vurgu yapılırken bu bağı güçlendirecek saygı değeri lerinin de ön planda tutulduğu görülmektedir. Yardımselik sonucu karakterlerin yaşamış oldukları manevi tatmin duyguları da aile bütünlüğünü güçlendirmektedir. Bu bağlamda öğretim programlarında kazandırılması arzu edilen değeri lerin temel olanlarının Gönül Dağı dizisinde ön planda olduğu görülmektedir.

Gönül Dağı dizisinin değeri lerini ön planda tutan geçmiş dönem dizi ve filmlerindeki bakış açısının günümüz uzantısı olduğu düşünülebilir. Bu bağlamda geçmiş dönem içeriklerine paralel şekilde Gönül Dağı dizisinin benzer değeri lerini ön planda tutmayı amaçladığı söylenebilir. Örneğini, Aydemir (2019) yapmış olduğu çalışmada Zeki Alasya-Metin Akpınar filmlerini değeri ler eğitimi açısından incelemiştir. Elde ettiği verilerin analizi doğrultusunda sevgi, yardımselik, dostluk, saygı, misafirperverlik değeri lerinin ön plana çıktığını ifade etmiştir. İlgili çalışmada belirlenen değeri lerin benzer şekilde Gönül Dağı dizisinde de benimsendiğı görülmektedir. Tek bir içerikle ilgili değeri lerin kazandırılması güç olduğundan farklı içeriklerde de benzer değeri lerin işlenmesi, davranışsal

içselleştirme ve sürdürülebilirlik açısından büyük öneme sahiptir. Özellikle bu hususta TRT kanalındaki içeriklerin değerler eğitimine önem verdiği belirtilen çalışmalarda da görülmüştür (Güven ve Çınar, 2024; Kaya, 2022). Yapılan karşılaştırmalı çalışmalar da değerler eğitimi açısından uygun içerikleri başında Gönül Dağı dizisinin geldiği ve lokomotif rol üstlenebileceği ifade edilebilir.

Gönül Dağı dizisinin incelenen bölümlerinde bazı değerlerin yer almadığı belirlenmiştir. Ele alınan on bölümün altı bölümünde vatanseverlik ve özgürlük değerlerine hiç yer verilmemiştir. Beş bölümde estetik ve adalet değeri hiç ele alınmazken dört bölümde sağlıklı yaşam, tasarruf, mahremiyet ve mütevazılık değerleri hiç yer almamaktadır. 104. ve 111. bölümlerde yerli ve milli roket ile 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamaları ön plana çıkartılarak vatanseverlik değeri işlenmiştir. Dolayısıyla ele alınan bölümlerde işlenen temalar doğrudan belli değerlerin ön plana çıkmasına neden olabilmektedir. Öksüz kalan Ali'nin ele alındığı 62. bölümde merhamet değerinin ön plana çıkmış olması da benzer bir durum olarak görülebilir. Karakterlerin Gedelli topraklarından kopamadıkları ve ailelerini bırakamadıkları için özgürlük değerine ilişkin çok fazla içeriğin bulunmamış olması dizinin doğası gereği beklenen bir durumdur. Bu durum özgürlüklerin kısıtlanması olarak düşünülmemelidir. Bahsedilen durum karakterlerin kendi tercihleridir. Yılkı atlarının özgürlüğüne zaman zaman vurgu yapılmakta, hiçbir karakterin de özgürlüğü başkaları tarafından kısıtlanmamaktadır. Karakterlerin kendileri sorumluluk ve duyarlılık değerlerinin ağır basması sebebiyle özgürlüklerini geri planda tutma eğilimi gösterdikleri söylenebilir. Dizinin analiz edilen bölümlerinde adaletsizliğe yönelik bir kurgu bulunmadığından adalet değerini de ön plana çıkarmayı gerektirecek durumlar işlenmemiştir. Duyarlılık değerinin bu denli fazla vurgulandığı dizide adalet değerinin az sayıda ele alınması muhtemeldir. Adaletsizlik unsuru çok fazla bulunmadığından dolayı adaleti ön plana çıkaracak içerik de yeterince ön plana çıkmamıştır. Dizi içeriğinde bozkırdaki doğal yaşam üzerine kurgu yapıldığından estetik kaygıların çok fazla ön planda tutulmadığı ifade edilebilir. Dizide mahremiyet gerektirebilecek sahneler bulunmadığından dolayı mahremiyet değerinin de geri planda kalması olası bir durum olarak görülebilir. Örneğin bebeğin emzirilme sahnelerinde mahremiyete vurgu yapılmıştır. Özel hayata, kültürel ve ahlaki değerlere hassasiyet gösterildiğinden dolayı özellikle ön plana çıkarmaya çalışılmamıştır. Sağlıklı yaşamın ise Dişçi Musa tarafından düzenli

sabah sporu ve diş sağlığı olarak sürdürülebilir şekilde vurgulandığı fakat çok fazla çeşitlilik içermediği ifade edilebilir. Bahsedilen değerlere karşı olabilecek anti değerlere ilişkin herhangi bir içerik ele alınmadığından bu değerler genel olarak düşük seviyede kalmıştır. İlgili değerlere karşı olumsuz içerikler işlenmemiş olması da bu değerlerin onemsendiğinin gostergesi olarak düşünülebilir. Örneğin dizinin incelenen bölümlerinde hiçbir şekilde israf durumu yaşanmadığından tasarruf değeri on plana çıkarılmamıştır. Benzer şekilde herhangi bir kirlilik durumu olmadığından temizlik değeri on plana çıkmamıştır. Genellikle aileler düzenli, tertipli ve temiz profillere sahip olduğundan temizliğin vurgulanmasına gerek duyulmamıştır.

Sevgi, duyarlılık, sorumluluk, yardımseverlik, aile bütünlüğü gibi on planda olan değerlerin dışındabazı bölümlerde farklı değerlerin incelenen diğer bölümlere kıyasla daha fazla vurgulandığı ifade edilebilir. Örneğin birinci bölümde alışkanlık ve dostluk değeri, 62. ve 66. bölümde merhamet değeri, 111. bölümde sağlıklı yaşam ve temizlik değerleri on plana çıkmaktadır. Öksüz kalan Ali'ye karşı ailesinin ve yakın çevresinin duyduğu merhamet, Adile karakterinin titizliğe onem vermesiyle oluşan temizlik değeri gibi unsurlar, ilgili bölümlerdeki içeriğe gore daha fazla on planda tutulmaktadır. Amcaogullarının sürekli icat yapma çabaları da alışkanlığın en büyük gostergesi olarak sürdürülebilir nitelik taşımaktadır. Bazı değerler bazı karakterlerle temelde rtştrlmştır. Öksüz olan Ali'ye herkesin merhamet gostermesi, Adile'nin sürekli TVR havacılıкта veya evde temizlik yapması gibi durumlar değer-karakter eşleştirmesine sebebiyet verebilir. Bu tür bir eşleşme bazı değerler açısından söz konusu olabilse de on planda tutulan değerler açısından böyle bir durum söz konusu değildir. Yardımseverlik, sorumluluk, sevgi, duyarlılık, aile bütünlüğü, sayęı gibi değerlerin tüm karakterler tarafından sergilendiği, dizinin genel değer anlayışını yansıttığı ifade edilebilir.

İlgili bölümler doğrultusunda Gönül Dağı dizisinde tüm değerlerin ele alındığı ifade edilebilir. Bazı değerler geri planda kalsa da birkaç kez ayrı sahnelerde ele alındığı görülmektedir. Sevgi, duyarlılık, yardımseverlik, aile bütünlüğü, sorumluluk gibi değerlerin frekanslarının beklenenin üzerinde olması diğer değerlerin geri planda kalmış gibi görünmesine neden olabilir. Herhangi bir bilgi ve davranışın kalıcı olabilmesi için 3-5 tekrarın yeterli kabul edildiği düşünülürse (Ebbinghaus, 1885), iki saatlik bir dizide herhangi bir değeri farklı

sahnelerde birkaç kez ele almış olmanın yeterli olabileceği düşünülebilir. Ayrıca ilgili değerlerin farklı bölümlerde de yer alması sürdürülebilir şekilde izleyiciyi etkileyebilecek nitelikte olduğunun göstergesi olarak düşünülebilir. Bu sayede ilgili değerleri içselleştirme ve dolaylı olarak davranışa dönüştürebilmeye zemin hazırlayıcı etki sağlanabilir. Bu bağlamda Gönül Dağı dizisinin, dolaylı olarak TRT kanalının öğretim programlarında yer alan değerleri kabul edilebilir düzeyde ele aldığı söylenebilir. Ayrıca Gönül Dağı dizisinin bilge kişi figürü (Baştürk-Soydemir, 2023), ders başarısı (Taşdemir vd., 2024), fen, mühendislik, girişimcilik uygulamaları (Yener ve Yılmaz, 2021) kültürel öğeler (Aslantaş, 2021; İlhan, 2023), gastronomi (Çılgınoğlu, 2022) ve turizm (Aydın ve Koçak, 2022) gibi birçok disiplini destekleyici içerikler barındırdığı ve toplumsal açıdan tüm yönleriyle ailecek izlenmeye değer bir dizi olduğu ifade edilebilir. Çelik ve Genel (2024) Gönül Dağı dizisinin 104-114. bölümlerini manevi değerlerin aktarımı bağlamında inceledikleri çalışmalarında, Gönül Dağı dizisinin dini ve kültürel değerlerin medya aracılığıyla etkili biçimde yeniden üretilebileceğinin örneği olduğunu ifade etmişlerdir.

Dizideki karakter çeşitliliği, her karakterin dikkat çekici olması da her bireyin kendine rol model alabilecek bir karakter bulabilmesine imkan sağlayacaktır. Sınıf farkları, aile profilleri, akrabalık dereceleri, dostlar, saygın kişiler gibi birçok karakter dizide yer almaktadır. Aile üyeleri bağlamında; baba, anne, çocuk, babaanne, anneanne, dede, amca, yeğen, kuzen, dayı, hala, teyze, dünür, elti, görümce gibi akrabalık düzeyinde her profil dizide bulunmaktadır. Zaman zaman bu profiller arasında çatışmalar yaşanmış olsa da aynı bölümde ilgili çatışma giderilerek sonu aile bütünlüğüyle tamamlanmaktadır. Bu bağlamda olumsuz değer geliştirmeyi sönmüleyecek hayatın içerisinde durumlar da ele alınmaktadır. Tüm yönleriyle değerler eğitimi bağlamında Gönül Dağı dizisini çocukların izlemesinin kişilik ve karakter gelişimi açısından olumlu katkı sağlayacağı söylenebilir.

Bazı diziler başka ülkelerin dizilerinin uyarlaması olarak yayımlanmaktadır. Farklı ülkelerin kültürlerine özgü içerikler bizim toplumsal değerlerimize uymayabilir. Bu bağlamda kültürümüze özgü senaryolar ve dizi içeriklerinin yaygınlaşması gerekmektedir. Gönül Dağı dizisini kaleme alan yazarlar değişse de (Çelik ve Genel, 2024) benimsenen değer anlayışının korunduğu ifade edilebilir. Zhou (2020) yapmış olduğu çalışmada, Amerikan

dizilerinin Çinli öğrencilerin değerlerine etkisini incelemiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda Amerikan dizilerinin evlilik dışı ilişkileri normalleştirdiği, kadınların cinsel obje olarak yansıtıldığı, tüketim ve marka alışkanlığı kazandırdığı, etik ve ahlak dışı davranışları normalleştirdiği ifade edilmiştir. Kendi toplumumuzun milli ve kültürel değerlerine uygun içeriklerin yaygınlaşması toplumsal yapıyı korumak açısından önemlidir. Bu durum Gönül Dağı dizisi gibi kültürümüze uygun, kaybolmaya yüz tutmuş değerlerimizi hatırlatan yapımlarla sağlanabilir.

Değişen dizi kültürü içerisinde bu denli değerler eğitimi açısından nitelikli içeriklerin bulunması, tamamen değerler eğitiminin televizyon içeriklerinden izole edilmesine karşı azınlık da olsa sürdürülebilirliği sağlamaktadır. Altıncı sezon onayının da alındığı Gönül Dağı dizisinin devam etmesi ve benzer nitelikte dizilerin artması toplumsal değerler açısından oldukça önemlidir. Gönül Dağı dizisi çocuklara kazandırılması gereken ve öğretim programlarında yer alan değerleri kazandıracak nitelikte bir dizi olarak görülebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Araştırmanın Gönül Dağı dizisinin yayımlanmış olan 5 sezonundan incelenen 10 bölümün analizi sonucunda en fazla sevgi, duyarlılık ve sorumluluk değerlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Yardımseverlik, saygı ve aile bütünlüğü değerlerine de önemli düzeyde yer verildiği ifade edilebilir. Farklı bölümlerde ele alınan konu gereği bazı değerler ön plana çıkmış olsa da (çalışkanlık, merhamet vb.) genel olarak öğretim programlarında yer alan değerlerin tamamının dizide ele alındığı söylenebilir. Bazı değerler dizinin doğası gereği (estetik, mahremiyet vb.) geri planda tutulsa da incelenen bölümlerin bazılarında ele alındığı görülmektedir. Dizin ele alınan bölümlerinin ortalama süresinin 2 saat 28 dakika olduğu ve ortalama olarak her bölümde 150 değer ele alındığı düşünülürse yaklaşık olarak her bir dakikada bir değer işlendiği ifade edilebilir. Bu sonuç Gönül Dağı dizisinin her sahnesinin değerler eğitimi açısından oldukça kıymetli olduğunun göstergesi olarak düşünülebilir. Dizin başlangıç ve bitiş jeneriklerinin de süresi dikkate alınırsa bir dakikadan daha kısa sürelerde değerlerin ele alındığı ifade edilebilir. Dizi karakterlerinin birçoğunun

farklı bölümlerde daha fazla ön plana çıktığı ve herkesin seveceği karakterlerin farklı olabileceği de dikkate alınırsa değerleri ele alan oyuncuların da çeşitlilik içermesi rol model olmalarından hareketle çocuklar tarafından benimsenmesine de sebebiyet verebilir. Tüm bu yönleriyle Gönül Dağı dizisinin öğretim programlarının kazandırmayı hedeflediği değerlerden sevgi, duyarlılık, sorumluluk, yardımseverlik, saygı, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, vatanseverlik, merhameti fark edebilme, gözlemlleme, benimseme ve davranışa dönüştürebilme açısından etkin rol oynayabileceği ifade edilebilir. Araştırmaya dahil edilmeyen bölümlerde de farklı değerlerin ön plana çıkabileceği ve çeşitlik sağlayabileceği düşünülürse Gönül Dağı dizisinin değerler eğitimine sürdürülebilir etkisinin olabileceği kaçınılmaz bir gerçek olarak görülebilir. Ayrıca uzun süreli bir dizi olarak değerleri her sezonda dikkate değer sayıda işlemiş olması dizinin değer eğitimi temellendirilmiş bir kurguya sahip olduğuna işaret etmektedir. Buradan hareketle Gönül Dağı dizisi, çocukların aileleri ile birlikte izleyebileceği ve kişilik gelişimlerine katkı sağlayabilecek bir aile dizisidir.

5.2. Öneriler

İlgili çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Gönül Dağı dizisinin araştırmaya dahil edilmeyen bölümleri de değerler eğitimi açısından incelenebilir.
- Gönül Dağı dizisinin olumsuz öğeler içermesi durumu da araştırılabilir.
- Gönül Dağı dizisi farklı disiplinler için de (kültür, bilim, edebiyat, sanat, mimari vb.) değerlendirilebilir.
- Gönül Dağı dizisini izleyen çocuklar ile dizinin etkileri üzerine araştırma yürütülebilir.

KAYNAKLAR

- Ada, S., ve Ünal, S. (2000). *Sınıf Yönetimi*. Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.
- Adak, N. (2004). Bir sosyalizasyon aracı olarak televizyon ve şiddet. *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), 27-38.
- Ahmetbeyoğlu, A. (2019). Tarihi kaynaklardaki Hun ve Attila algısı üzerine değerlendirme. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 121 (238), 11-20.
- Akalın, A. (2009). Televizyon dizilerinin trafik güvenliği açısından irdelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Aral, D. (2008). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı 6. sınıf Türkçe derskitabında yer alan değerler üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, F., Ünal, A. S., Güler, H., ve Kardaş, K. (2006). Okul çağı çocuklarının televizyon izleme alışkanlıklarının incelenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 5(6), 391-401.
- Aslantaş, M. (2021). Televizyon dizilerinde izleyicilere sunulan kültürel öğeler: Gönül Dağı dizisine yönelik bir içerik analizi. *Pearson Journal*, 6(16), 438-456. <https://doi.org/10.46872/pj.449>. Erişim adresi: <https://pearsonjournal.com/index.php/pub/article/view/287/279>
- Avcı, A. (2010). Aile yapı ve atmosferinin okul şiddetine etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19), 7-52.
- Aydemir, S. (2019). *Değerler eğitimi bağlamında Zeki Alasya-Metin Akpınar filmleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. On dokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Aydın, F., ve Koçak, E. (2022). Dizilerin turizm faaliyetlerine etkisi: Gönül Dağı Dizisi örneği. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 47, 162-186. <http://dx.doi.org/10.32003/igge.1113526>. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2415073>
- Balabantaray, S. R. (2022). Impact of Indian cinema on culture and creation of World view among youth: A sociological analysis of Bollywood movies. *Journal of Public Affairs*, 22(2), e2405, 1-7. <https://doi.org/10.1002/pa.2405>.
- Baloğlu, M., ve Balgalmış, E. (2005). İlköğretim ve ortaöğretim yöneticilerinin öz-değerlerinin betimlenmesi: Tokat ili örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 21-33.
- Bardoel, J. ve Haenens, L. (2008). Reinventing Public Service Broadcasting in Europe: Prospects, Promises and Problems. *Media Culture Society*, 30, 337-355. <https://doi.org/10.1177/0163443708088791>.
- Baştürk-Soydemir, H. (2023). Halk anlatılarındaki bilge tipinin “Gönül Dağı” adlı dizideki temsilcisi: Ciritçi Abdullah. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(47), 1-20. <https://doi.org/10.61904/sbe.1268334>. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3024212>
- Belet, Ş. D., ve Deveci, H. (2008). Türkçe ders kitaplarının değerler bakımından incelenmesi. VII. ulusal sınıf öğretmenliği sempozyumu, 2(4), 765-773.
- Belligüçük, F. Ö. (2004). Medyanın aile kurumu açısından eleştirel okuması biz evleniyoruz programı örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(7).

- Bercis-Mani, K. (2005). *Televizyon izleyicisi ve farklı okumalar: "Çocuklar Duymasın" örnek olayı*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Berkowitz, M. W. (2011). What works in values education. *International journal of educational research*, 50(3), 153-158.
- Bourdieu, P. (1997). *Televizyon Üzerine*. (Çev. Turhan Ilgaz). Yapı Kredi Yayınları.
- Bozkurt, V. (2011). *Değişen Dünyada Sosyoloji (Temel Kavramlar ve Kurumlar)*. Ekin Basım Yayım Dağıtım.
- Carr, D. (2000). Moral formation, cultural attachment or social control: What's the point of values education? *Education altheory*, 50(1), 49.
- Cesur, S., ve Paker, O. (2007). Televizyon ve çocuk: Çocukların TV programlarına ilişkin tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 106-125.
- Chandler, D. (1997). Children's under standing of what is 'real' on television: A review of the literature. *Journal of Educational Media*, 23(1), 65-80.
- Cheng, T. L., Brenner, R. A., Wright, J. L., Sachs, H. C., Moyer, P., ve Rao, M. R. (2004). Children's violent television viewing: are parents monitoring? *Pediatrics*, 114(1), 94-99.
- Chi-Kin Lee, J. (2020). Children's spirituality, life and values education: cultural, spiritual and education alperspectives. *International Journal of Children's Spirituality*, 25(1), 1-8. <https://doi.org/10.1080/1364436X.2020.1790774>.
- Christakis, D. A. (2019). The challenges of defining and studying "digital addiction" in children. *Jama*, 321(23), 2277-2278.
- Cortes, C. (2005). How the media teach. *Year book of the National Society for the Study of Education*, 104(1), 55.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (çev: Bütün, M. ve Demir, S.B) Siyasal Kitabevi.
- Çakır, V. (2005). Bir sosyal etkinlik olarak eğlence ve televizyon Konya örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (13), 123-142. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1722205>.
- Çelik, S., ve Genel, M. G. (2024). *TRT'nin Kamu Yayıncılığı Çerçevesinde Manevi Değerlerin Diziler Üzerinden Aktarımının İncelenmesi "Gönül Dağı Örneği"*. Hattusas 1st International Conference On Social Sciences, 271-301.
- Çetin, N., ve Aksu, M. B. (2010). İlköğretim 4-8. sınıf (10-14 yaş) öğrencilerinin televizyon izleme profili. *Millî Eğitim Dergisi*, 40(187), 122-137. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/442732>.
- Çılgınoğlu, H. (2022). Televizyon dizilerinde izleyicilere sunulan gastronomik öğelerin belirlenmesi: Gönül Dağı dizisi örneği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(2), 1441-1455.
- Çimen, M. F. (2019). *Kamu yayıncısı TRT çocuk kanalında yayınlanan Rafadan Tayfa çizgi filminin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Daşkiran, İ. (2009). *Gençliğin kimlik oluşumunda din, aile ve medyanın etkisi: Kahramanmaraş lise gençliği üzerine sosyolojik bir araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, Ö. (2006). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Öğretme Sanatı*. Pegem Yayıncılık.

- Ding, K., ve Li, H. (2023). Digital addiction intervention for children and adolescents: a scoping review. *International journal of environmental research and public health*, 20(6), 4777.
- Donges, P., ve Puppis, M. (2010). Kommunikations-und medien politische Perspektiven: Internet Governance. *Handbuch Online-Kommunikation*, 80-104.
- Dönmez, N. (2008). *Toplumsal cinsiyet kalıplarının yerli televizyon dizilerindeki kadın karakterlere yansımaları: Binbir Gece Örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duman, D. (1990). *Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.
- Dumova, T. (2007). Prosocial content in a local children's television program. *International Journal of Technology, Knowledge and Society*, 2(8), 129-139.
- Ebbinghaus, H. (1885). Memory: A contribution to experimental psychology. *Annals of Neurosciences*, 10(4), 173-177.
- Erdal, Ç. (2010). *Türkiye'de ulusal kanallarda yayınlanan prime-time televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet rolleri açısından ailenin sunumu*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, H. A. (2020). Kitle iletişim araçları fonksiyonları ve televizyonun görünmeyen yüzü. *Kesit Akademi Dergisi*, (23), 96-109.
- Eren, İ. (2018). *TRT Faaliyet Raporu*. TRT yayınları.
- Erjem, Y., ve Çağlayandereli, M. (2006). Televizyon ve gençlik: Yerli dizilerin gençlerin model alma davranışı üzerindeki etkisi. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 15-30.
- Erol, İ. H. (2023). *Türkiye'de kamu yayıncılığının geleceği bağlamında dijital televizyonculuğa geçiş süreci: TRT örneği*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertürk, D. Y. ve Gül, A. A. (2006). *Çocuğunuzu televizyona teslim etmeyin*. Nobel Yayınevi.
- Evyapan, M. F. (2024). *Türk televizyon dizilerinde gelenek ve modernlik çatışması: "Kızılıcak Şerbeti" ve "Yalı Çapkını" örnekleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Genç, S. Z., ve Güner, F. (2010). İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin televizyon izleme profili (Çanakkale ili örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 40(188), 230-250. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/442713>.
- Greenfield, P. M. (2009). Technology and in formal education: What is taught, what is learned. *Science*, 323(5910), 69-71.
- Guarnieri, M. (2010). The Television: From Mechanics to Electronics [Historical]. *IEEE Industrial Electronics Magazine*, 4(4), 43-45.
- Guru, B. P., Nabi, A., ve Raslana, R. (2013). Role of television in child development. *Research Journal of Humanities and Social Sciences*, 4(2), 264-270.
- Gülner, B., ve Öztat, F. (2020). Aile içi yüz yüze iletişim, internet ve sosyal medya kullanım ilişkisi. *Kurgu*, 28(1), 31-42.
- Güngör, E. (2010). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*. (4. Baskı) Ötüken Yayınları.
- Güven, M. Ö. Ş., ve Çınar, F. (2024). Gençler arasında popüler olan dizilerin değerler açısından analizi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 218-239. Erişim adresi: <https://doi.org/10.33437/ksusbd.1189878>
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2711618>

- Hammer, M., Scheiter, K., ve Stürmer, K. (2021). New technology, new role of parents: How parents' beliefs and behavior affect students' digital media self-efficacy. *Computers in Human Behavior*, 116, 106642.
- Hawes, W. (1963), Television drama: The first twenty years. *Today's Speech*. 11, (3), 22 – 23.
- Hidaayah, N., Yunitasari, E., Kusnanto, K., Nihayati, H. E., Santy, W. H., Putri, R. A., ve Rahman, F. S. (2022). Parenting in the prevention of Internet gaming addiction. *Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences*, 10(G), 731-738.
- Hossain, A., ve Marinova, D. (2004). Values education: A foundation for sustainability. *Seeking Educational Excellence*.
- İhtiyar, B. (2024). Türk dizilerinde aile temsili : Gönül Dağı ve Yalı Çapkını dizileri üzerinden karşılaştırmalı bir analiz. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 3(1), 99-115.
- İlhan, Y. (2023). Geleneksel Türk Seyirlik Oyunlarından Karagöz'ün Televizyon Dizilerine Yansıması: Gönül Dağı Örneği. *Kesit Akademi*, 9(36), 580-591. [10.29228/kesit.71139](https://kesitakademi.com/?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=d55d1e9e-3593-45c6-bd11-c4a8318d0798.pdf&key=71139), Erişim adresi: <https://kesitakademi.com/?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=d55d1e9e-3593-45c6-bd11-c4a8318d0798.pdf&key=71139>
- İlhan, Y. (2024). *Medya kültür ilişkisi bağlamında Gönül Dağı dizisinde halk kültürü unsurları*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Karaboğa, M. T. (2019). Lise öğrencilerinin rol model tercihlerine ilişkin bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 363-391.
- Karabulut, N. (2022). Değerler eğitimi kapsamında TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerin incelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karagöz, B. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre ilköğretim 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki değerlerin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, S. (2022). *Yerli televizyon dizilerinin din ve değerler psikolojisi açısından incelenmesi: Gönül Dağı ve Yasak Elma örnekleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kaya, S., ve Kınter, N. (2022). Yerli iki televizyon dizisinin din ve değerler psikolojisi açısından karşılaştırılmalı olarak incelenmesi: (Gönül Dağı ve Yasak Elma örnekleri). *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 387-416. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2688138>
- Kaya, K., ve Tuna, M. (2008). İlköğretim çağındaki çocukların sosyalleşmesinde televizyonun etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2008(17), 159-182. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/118016>
- Kaymakcan, R., ve Meydan, H. (2011). Din kültürü ve ahlak bilgisi programları ve öğretmenlerine göre değerler eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21), 29-55.
- Kellner, D., ve Share, J. (2007). Critical media literacy: Crucial policy choices for a twenty-first-century democracy. *Policy Futures in Education*, 5(1), 59-69. <https://doi.org/10.2304/pfie.2007.5.1.5>.
- Kıncal, R. (2002). *Vatandaşlık Bilgisi*. Mikro Yayınları.
- Konca, A. S. (2022). Digital technology us age of young children: Screen time and families. *Early Childhood Education Journal*, 50(7), 1097-1108.

- Köksalan, B., Aldım, U. F., ve Gögebakan, Ş. (2022). Media consuming in children: child development, babyhood (0-2), early childhood, interests. In *Research Anthology on Pediatric and Adolescent Medicine* (pp. 533-551). IGI Global.
- Köylü, M. (2007). *Küresel Bağlamda Değerler Eğitime Duyulan İhtiyaç*. Dem Yayıncılık.
- Kumbaroğlu, E. (2023). Anne babaların televizyon izleme alışkanlıkları ve çocuklarının televizyon izleme davranışlarını etkileme durumları. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(14), 141-161. <https://doi.org/10.57135/jier.1281333>
- Külekci, S. (2023). *TRT dizilerinde muhafazakâr değerlerin temsili*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lillard, A. S., ve Peterson, J. (2011). The immediate impact of different types of television on young children's executive function. *Pediatrics*, 128(4), 644-649. <https://doi.org/10.1542/peds.2010-1919>.
- Lovatt, T. (2000). Multifaith religious and values education: apperant of real back groundt or research. *Religious Education* 90, 3-4.
- Masfufah, M., ve Darmawan, D. (2023). The role of parents in preventing gadget addiction in early childhood. *International Journal of Service Science, Management, Engineering, and Technology*, 3(3), 33-38.
- MEB (2010a). *Değerler eğitimi yönergesi*. Erişim adresi: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_degerleregitimi.pdf
- MEB (2010b). *Değerler eğitimi* genelgesi. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2010/53 sayılı Genelge, Ankara.
- MEB. (2018). *İlköğretim Kurumları Hayat Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Miles, M. B. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks.
- Moyer-Gusé, E., ve Nabi, R. L. (2010). Explaining the effects of narrative in an entertainment television program: Overcoming resistance to persuasion. *Human communication research*, 36(1), 26-52. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2009.01367.x>.
- Mutlu, E., (2005). *Globalleşme, popüler kültür ve medya*, Ütopya Yayınevi, Ankara.
- Oduncu, P., ve Karaduman, S. (2021). Türkiye'deki senaristlerin bakış açısıyla değişen dizi sektörü üzerine bir araştırma. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (36), 72-89.
- Oktay, A.(2004). *Okul Öncesi Dönemi*. Remzi Kitabevi
- Oliveira, I. C., de Mello, M., Consulin, V., de Miranda Sartori, A. C., Martineli, G. F., da Silva Diana, G., ... ve Covizzi, U. D. S. (2023). Analysis of the increase in technology addiction during the Covid-19 pandemic and its consequences in childhood. *International Seven Journal of Health Research*, 2(2), 134-153.
- Önder, A. (2003). *Eğitici Drama*. Morpa Kültür Yayınları.
- Öz, S., ve Pehlivan, B. M. (2024). Yaratıcı Endüstriler Bağlamında Dizi Sektöründe Senaryo ve Senaristlerin Güncel Durumu ve Geleceği. *Kültür ve İletişim*, 27(54), 287-324. <https://doi.org/10.18691/kulturveiletisim.1491953>. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3964967>

- Özgün, A., ve Treske, A. (2021). Süreçten medya platformları: İzleyici etkinliğinin dönüşümü ve toplumsal etkileri. *Ankara Üniversitesi İletişim Dergisi*, 8(1), 109-132. <https://doi.org/10.24955/ilef.933277>. Erişim adresi: <http://ilefdergisi.ankara.edu.tr/tr/download/article-file/1753191>.
- Özguven, İ. E. (2003). *Psikolojik Testler*. (5. Baskı), Pdrem Yayınları.
- Özmenli, M. (2012). Ortaçağ'da Türklerde bilginin varlığı. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(5), 169-178.
- Park, N., ve Peterson, C. (2006). Characters strengths and happiness among young children: Content analysis of parental descriptions. *Journal of happiness studies*, 7, 323-341.
- Pekdemir, G., ve Yılmaz, Y. (2022). Televizyon dizilerinde ailenin kültürel temsilinin kurgusal dönüşümü: 'Yasak Elma' dizisi örneği. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 7(14), 6-25.
- Peker, H. (1998). *Çocuğun Dini Eğitiminde Medya, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, Ensar Neşriyat Yayınları.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yok Oluşu*. (çev: Kemal İnal). İmge yayınevi.
- Potter, W. (2005). *Media Literacy*. Sage Publications.
- Rocha, B., ve Nunes, C. (2020). Benefits and damages of the use of touchscreen devices for the development and behavior of children under 5 years old-a systematic review. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 33, 24.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. Free press.
- Ryan, K., ve Bohlin, K. (1999). *Building Character in Schools*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Sadi, E. (2007). *Ergenlerim kimlik oluşturma sürecine televizyon programlarının etkileri (Denizli ili Tavas ilçesi örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sadriu, S. (2009). *Seçmeli medya okuryazarlığı dersi alan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ders sonu çıktılarına yönelik bir "pilot araştırma"*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values? *Journal of social issues*, 50(4), 19-45.
- Song, Y., ve Zhang, Y. B. (2008). Cultural Values in Chinese Children's Animation: A Content Analysis of The Legend of Nezha. *China Media Research*, 4(3), 18-27.
- Susar-Kırmızı, F. (2014). 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 217-259.
- Şahin, R. N. (2019). TRT'nin çocuklara yönelik çizgi filmlerinin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından incelenmesi. *NOSYON: Uluslararası Toplum Ve Kültür Çalışmaları Dergisi*(2), 1-10. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1175362>
- Şen, M. (2020). *Temel eğitimde değerler eğitimi kapsamında Türk ve yabancı animasyon filmlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şen, Ü. (2007). *Millî eğitim bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şenyurt, C. (2008). *Türk televizyon dizilerinde kadın imajı*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Şeylan, S. (2008). *Medya okuryazarlığı ders uygulamalarında dünya üzerinde görülen aksaklıklar*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tadpatrikar, A., Sharma, M. K., ve Viswanath, S. S. (2021). Influence of technology usage on family communication patterns and functioning: A systematic review. *Asian Journal of Psychiatry*, 58, 102595.
- Taşdemir, A., Yücel, C., Deveci, M. A., Esen, F., Kaya, A., ve Yüçetürk, B. (2024). Gönül Dağı dizisinin lise öğrencilerinin edebiyat dersi üzerine etkisi. *Premium E-Journal of Social Sciences (PEJOSS)*, 8(38), 203–208. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10642749>. Erişim adresi: <https://pejoss.com/index.php/pub/article/view/455/412>
- Tekin, E. (2020). Bozkırın kaleminden bozkıra dair – söyleşi. *TRT Vizyon*.374, 42-45.
- Thompson, J. B. (2000). *The media and modernity*. Polity Pres, Blackwell Publishers.
- Treske, G. (2007). *Medya Okuryazarlığı: Neden Gerekli?* (ed: Nurçay Türkoğlu, Melda Cinman Şimsek). Medya okuryazarlığı, Kalemus yayınları.
- Tunç, A. (2010). Her Türkün kullandığı tek yerli malı: Diziler. *Birikim Sosyalist Kültür Dergisi*, 256-257.
- Turan, S., ve Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
- Türkoğlu, H. S. (2017). Çocukların televizyon izleme davranışlarında medya okuryazarlığı dersinin etkisi üzerine bir alan araştırması. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, 2(1), 27-46.
- UNESCO (2002). *Framework for action on values education in early childhood. Reports descriptive, multilingual/bilingual materials*. Erişim adresi: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001287/128712e.pdf>.
- URL-1. Gönül Dağı Reyting Sonuçları. 24/11/2024 tarihinde <https://www.cnnturk.com/magazin/galeri/reyting-sonuclari-23-kasim-2024-cumartesi-gonul-dagi-yabani-ve-yalan-reyting-sonuclari-2190710?page=1> adresinden erişildi.
- Ülken, F. B. (2009). *Televizyon izlemede anne-baba aracılığı ile çocukların saldırgan davranışları arasında ilişki*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi], Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünlü, B. (2015). *TRT'nin televizyon yayınlarının kamu yayıncılığı açısından değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünür, E. (2015). *Yerli dizilerdeki kimlik kalıpları*. Eğitim Yayınevi.
- Veugelers, W., ve Vedder, P. (2003). Values in teaching. *Teachers and Teaching*, 9(4), 377-389.
- Vural, A. M. (2012). Medyanın kültürel kalkınmayı sağlama ve eğitim işlevi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (10), 105-113.
- Yalar, T., ve Yanpar-Yelken, T. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 79-98. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/70310>
- Yaman, H., Taflan, S., ve Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 107-120.
- Yatchuk, O., ve Kodatska, N. (2020). The Social-Communicative Paradigm of Television Development. *State and Regions. Series: Social Communications*, 3(39), 68-72.

- Yener, D. ve Yılmaz, M.(2021). *Gönül Dağı dizisinin fen mühendislik girişimcilik uygulamaları açısından incelenmesi*. 14. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 19-21 Mayıs, Burdur.
- Yener, Y., Yılmaz, M., ve Şen, M. (2021). Çizgi filmlerde değer eğitimi: TRT Çocuk örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 7(2), 114-128.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (7 baskı).Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. T. (2024). *Medyanın sözlü kültürü aktarmadaki rolü: Gönül Dağı dizisi örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, K. (2008). *Eğitim Yönetiminde Değerler*. Pegem Yayıncılık.
- Yörükoğlu, A. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Özgür Yayınları.
- Yücel, S., (1998), *Medyatik medya*, Hacettepe-Taş Kitapçılık, Ankara.
- Yücel, A., (2014). The reception analysis of "Muhteşem Yüzyıl": Different interpretations on the image of woman and man. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*, 29, 1-33.
- Zavalsız, Y. S., ve Dağcı, Y. S. (2019). Televizyon dizilerinin toplum üzerindeki etkisi (Karabük örneği). *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 19(1), 185-201. <https://doi.org/10.30627/cuilah.549553>. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/744717>.
- Zhou, S. (2020). A Study on the Influence of American TV Series on the Values of Chinese College Students. *International Core Journal of Engineering*, 6(7), 229-233.